BASKAN–İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI BELGESELİ

2. DÜNYA SAVAŞI BELGESELİ 1

NORMANDİYA ÇIKARMASININ PERDE ARKASI

general Hans SPEİDEL

BASKAN YAYINLARI

Yazan : Hans Speidel

Çeviren : Samih Tiryakioğlu

-

İSTANBUL - 1982

-

Düzenleme Ekibi:

medetres

omer27

mursa

Sam_PP2

Tarama ve Son Düzenleme:

Alladierre

03.06.2014 tarihinde hazırlanmıştır.

ÖNSÖZ

Cihan tarihinin ***“İkinci Dünya Savaşı”*** diye adlandırılan o büyük dönemecini iyice anlatabilmek için daha birçok yılların geçmesini beklemek gerekecektir. Böyle büyük olaylar hakkında hemen bir yargıya varmak mümkün olamaz. İnsan, harekete geçirilen muazzam yığınlar karşısında şaşırıp kalır ve bakışı, ayrıntıları kavrayamaz.

Ancak böyle bir olayın sonuçlanmasından sonradır ki insan bunun mahiyetini kavramaya çalışır. Cereyan ettiği sahneyi dolaşarak olup bitenleri, sıralanıp zincirlenişlerine göre, yeniden düzenler. Böylece de bir tarih sentezinin kaynaklarını yaratmış olur.

Elinizdeki kitap da bu nitelikte bir kaynaktır. Savaşın kesin noktalarından birini, belki de en önemlisini gözlerinizin önünde canlandırmaktadır. İngilizlerle Amerikalıların Fransa’da karaya çıkışlarını ve bu çıkıştan yarma hareketine dek olup biten çarpışmaları anlatmaktadır.

Kitabın yazarı, hiç kuşkusuz, Almanya üzerine söz söylemeye en yetkili kişilerden biridir. Yalnız hiyerarşide kendisine olayları toplu hâlde görme imkânını sağlayan bir düzeyde bulunuşundan değil; fakat her şey den önce kafaca olayı kavrayıp anlatacak yetenekte oluşundan dolayı da öyledir.

Kader onu bu görevin başına getirdiği zaman, arkasında çalışma ve sorumluluk bakımından çok dolgun bir meslek hayatı vardı. Daha delikanlılık çağında Birinci Dünya Savaşı’nın harp alanlarıyla bozgununu görmüştü. Hayatında kıta hizmetleri, tarihsel incelemeler ve diplomatik görevler birbirini izlemişti. Yabancı ülkelerde uzun yıllar geçirmişti. İlerleyişlerde olduğu gibi gerileyişlerde de, saldırılarda da, kuşatma savaşlarında da komutanlık etmişti. Yabancı orduları ve onların askerlerinden çoğunu, kendi yurdunun politik yapısını - gözle görülen ve görülmeyen yönleriyle - biliyordu. Bütün bunlar, edinilen bilgilerin ve eldeki imkânların değişikliği içinde verilen bir emrin, açıklık ve aydınlık yaratması gereken durumlarda onu, karar verebilecek bir hâle getirmişti. Fakat o, stratejik düşünceleri bir yana bırakarak sorunun tümü karşısında yerini almak, kendisini uğraştıran işin anlamının ne olduğunu kendine sormak durumundaydı.

Almanya için uğursuz olan o günler bir sürü efsanelerin, yalan-yanlış şeylerin doğmasına yol ağmıştır. Onun için, o günleri bütün ayrıntıları ile bilen bir insanın anlatması karşısında ne denli sevinsek azdır.

Olaylar, bu yüzden, daha dokunaklı bir hâl almaktadır. Okuyucu bundan, önemli bir tarih olayının incelenmesinin sağlayabileceği yarardan apayrı olan, başka bir yarar da sağlayacaktır ki, o da şudur:

Tarihi okuyunca edinilen yenilik ve hayret izlenimi, onun kendi gelişiminden ileri gelmektedir. Fakat aslında - bütün bu değişiklikler boyunca – söz konusu olan, zamanın ancak dekorlar eklediği bir tekrarlanıştır.

Dünyanın tiyatro sahnesinde oyunlar, Sınırlı bir toplulukça oynanır. Değişik dönemlerin kılıkları içinde ve bunların düşünce çeşitleri altında dedelerinden kalma savaşlarını sürdürenler, hep aynı çehrelerdir.

Olayların merkezinde bulunan önderin durumu böyledir. Aslında bu durum yeni değildir. Ondan önce Roma diktatörü Sylla'yı, Otuz Yıl Savaşı'nın yiğit generali Wallenstein'ı, İngiltere tarihinde önemli rolü olan York'u tanımıştık. Tarih boyunca girişilen büyük işlerde kaderin çarkları aksaksız dönmeyince; insan, işleri yönettiği noktadan bunun farkına varır. Askerliğin, politika sanatının, görevin, şerefin, ahlâkın ve ülkenin çatışma hâline girdikleri noktada birtakım kavgalar çıkar ve bunlar olup biterken, devletin bütün yükü bir tek adamın omuzlarına yüklenir.

Bu kitapta derinliği ancak açıklılığı ile ölçülebilen ve basımlardan daha mutlu olanı küçümseme eğilimindeki - bir çatışmanın bütün vahimliği, bütün kudurukluğu ve muhakkak ki bütün umutsuz yönü de ortaya çıkmaktadır. Ayrıca şu da görülmektedir ki, kudreti ele geçirmek için yapılan bu savaşta son ve kesin kararlar, insanoğlunun yüreğinde ve büyük bir yalnızlık içinde verilmektedir. İster yenen, ister yenilen taraftan olalım; bu, bizi bir yakınlık hissi duymaya itmektedir. Hatta içimizi kaplayan heyecanın bizi, zaferden çok yenilgide daha derinden etkilemesi de mümkündür.

Ernst JÜNGER

GİRİŞ

Tarih boyunca insanlar işitilmemiş acılara katlandıktan sonra, yapılan bir işin etkenlerini her zaman araştırmışlar; bunun nedenlerini belirlemeye, şeflerin sorumluluk ve yanlışlarını ölçmeye çalışmışlardır. Fakat Goethe'ci anlamda iş görenlerin büyüklükleri ve acıklı yanları, yakından bakılınca belli olmaz. Çin filozofu Lao-Tseu, bin yılı aşkın bir zaman önce: ***“Kuvvetli görüşü elan kimse, uzağı görebilen kimsedir. İnsan bir eyleme sisler içinde katılır,”*** diye yazıyordu.

Gözlemci, ancak zamanın akışına kapılarak olaydan uzaklaştığı zamandır ki, tarihsel olayları ve bunların zincirlenişlerini yavaş yavaş yorumlayıp değerlendirebilecek; sonunda da herhangi bir işi yapanların karakteri, sorumluluğu ve kaderi üzerinde tarafsız bir yargıya varabilecektir. İnsanlığın kökleşmiş yanlışlarından biri de, olaylar henüz yeterince incelenmemiş ve aralarındaki bağımlılığı örten esrar perdesi henüz kaldırılamamışken, tarihsel yargılar vermeye kalkışmalarıdır. Gerçeği her yandan görebilmek ve hele, bir işin bağlantılarıyla etkenlerini kaynağına dek izlemek mümkün olamadıkça, tarihçi, bir değer yargısı vermekten kaçınmalıdır.

Elimin altındaki belgeler sınırlı olduğundan, 1944 yazının o çok önemli olaylarını elimden geldiği kadar büyük halk yığınlarınca anlaşılır hâle sokmak için, bunları tecrübeme ve hâfızama dayanarak bulup çıkarmak zorunda kaldım. Aradan geçen kısa zamanın müsaade ettiği sınır içinde kalarak, olayların akışını ve bunlardan Alman tarafında rol oynamış olanları gerçek görünüşleriyle belirtmeye çalıştım. Bunu yaparken de büyük Alman tarihçisi Ranke'nin şu düşüncesinden ilham aldım: ***“Modern tarihin artık - kaynaktan gelme bilgilere sahip olanlar dışında, hatta o çağda yaşamış yazarların anlattıklarına ve onların bu olaylardan çıkarttıkları sonuçlara dayanılarak değil de - görgü tanıklarının anlattıklarına ve en güvenilir belgelere dayanılarak yazılacağı ânın geldiğini görmekteyim.”***

Onun için ben, bugün gerçek birer temele dayanan olaylarla yargılardan gayrisini ileri sürmek istemiyorum. Yetkili kişiler günün birinde tarihsel yargılara varacaklardır. Poncius Pilatus'un, umutsuzlukla: ***“Gerçek denen şey nedir?”*** deyişindeki değeri kabul ediyorum. Beni burada harekete

getiren, olayların kendilerinden doğan zorunluktur: Bizim için canlarını feda etmiş olan bütün soylu insanlar hesabına hareket ediyorum.

İnsanlığın düşünceleri, sözleri ve eylemleri, ölçülemez derinliklerden fışkırırlar; insan aklının kavrayıp anlayamayacağı esrarlı güçler biçimine bürünürler. Fakat her zaman akıllarının üstünlükleriyle övünenler, kaderin hükmü yerine gelince bazı kimselerin kendi arzularıyla harekete geçmek istediklerini ve geçebildiklerini; beri yandan ise daha kudretli güçlerin çoğu zaman isteklerimizi engellediklerini, eylemlerimizi felce uğratıp irademizi hiçe saydıklarını görebileceklerdir; dileğimiz de budur.

Bu türlü gözlemlerdir ki, bozgunda bile Tanrı kudretiyle bağlantı kurmamızı ve geleceğimize sarsılmaz bir inanç beslememizi sağlayacaklardır.

1944 Baharında Durum

Birinci Bölüm

POLİTİK DURUM

1943 yılıyla birlikte Almanya, savaşın en yük-, sek noktasına erişmiş oldu. Bu noktayı aştıktan sonra da siyasî ve askerî yönetiminde gittikçe artan bir dağınıklığa uğramaya başladı. Müttefik Devletler ise tersine, savaşın güdümünde olduğu kadar siyasî amaçlarının belirlenmesinde de gittikçe daha büyük bir merkezleşmeyi ve birliği gerçekleştirdiler.

23 Ocak 1943'te Kazablanka'da toplanan konferansta Roosevelt ile Churchill, Almanya'dan kayıtsız şartsız teslim olmasını istemeyi kararlaştırmışlardı. Almanlar 'ın peş peşe uğradıkları siyasî ve askerî başarısızlıklar ise Müttefiklere zafer hamlesini ve duygusunu aşıladı. Başarısızlıklar şunlardı: Şubat'-ta Stalingrad'ın düşüşü; Mayıs'ta Alman -İtalyan ordusunun teslim oluşu; yazın Sicilya'nın kaybedilişi ve Mussolini'nin devrilişi; Eylül'de Müttefikler 'in İtalya toprağına çıkışları ve İtalyanlar 'ın teslim oluşları; hava ve denizaltı savaşının sonu... Bütün bunlar Anglosakson Devletleri'nin Sovyet Rusya'yla olan bağlarını daha da sıkılaştırdı.

Gerçi Roosevelt, Churchill ve Çankayşek (Tchang Kai-Chek), 1 Kasım 1944'te Kahire'de toplanan konferansta Balkanlar'da girişilecek harekât üzerinde anlaşmaya varmışlardı; bunun amacı hem Almanya'nın ezilmesi, hem de Orta Avrupa'nın Kızıl Ordu'ya kapatılması olacaktı ama 1 Aralık 1943'te Tahran'da toplanan konferansta da Roosevelt ile Churchill, Stalin'in isteklerini kabul etmişlerdi. Üç devlet adamı, ikinci cephenin Balkanlar'da değil de, Fransa'nın istilâsıyla açılması üzerinde anlaştılar. Bu sayede de Almanya'nın içinde girişilecek kesin harekâtı hazırlayıcı şartlar gerçekleşmiş olacaktı. O sırada Amerika hükümeti, Balkanlar'da girişilecek harekâtın siyasî önemini mi kavramadı, yoksa İngiliz niyetleri karşısında Sovyetler 'in duydukları kuşkuları görerek fikir mi değiştirdi? Bunun üzerinde bugün dahi kesin bir şey söylemeye imkân yoktur. Muhakkak olan şu ki, Müttefikler 'in Balkanlar'da harekâta girişmekten vazgeçmeleri,

savaşın sonucu üzerinde esaslı bir etki yapmıştır. Savaş sonrası dönemindeki politik güçler tablosunun meydana gelişini karara bağlayan, bu vazgeçiş olmuştur. Anglosaksonların yardımı sâyesinde de Stalin, ***“Habsburg hanedanının mirasçısı”*** durumuna gelmiştir.

Daha az önemli olmayan bir başka anlaşma da, Fransa’yı istilâ amacıyla, General Eisenhower’ın 24 Aralık 1943’te Müttefik kara, deniz ve hava kuvvetlerinin Başkomutanlığına atanması sonucunu doğurdu.

İngiltere’de sınırlı bir stratejik kurmay heyeti daha 1942’de bir çıkarma hareketinin plânlarını hazırlamıştı. Öte yandan Tahran Konferansımın sonucu, Alman siyasî yöneticilerine vaktinde açıklanmış, fakat Hitler bunu yeterince ciddîye almamıştı. 1944 baharında durum şöyleydi:

İtalya, savaş cephesinden çekilmişti Oysa Hitler İtalya’nın bu çekilişini 1 Nisan 1944'te ***“Kuvvetlerin merkezileştirilmesi ve Alman mevzilerinin güçlendirilmesi”*** diye niteliyordu.

İspanya’nın, tarafsızlığını korumak için 10 Şubat 1944’te giriştiği taahhüt, pratik bir önemi olmadan, öylece kaldı.

Macaristan, Naip Amiral Horthy’nin yönetimindeydi. Lizbon’daki büyükelçisinin aracılığıyla bir mütareke, hatta ayrı bir barış yapmak için Müttefiklerce temas kurmuştu. Hitler bunu öğrenince Kabine’yi Macaristan’ın Berlin’deki eski büyükelçisi Stojay’ın kurmasını Horthy’ye zorla kabul ettirdi. Fakat bu rejimi de - yeterince esnek bulmadığından - Ekim 1944’te Salassy’ye devirtti; Hothy’yi de tutukladı.

Balkanlar’da *Bulgaristan*, Kral Boris’in tahttan uzaklaştırılmasıyla hükümetten yoksun kaldı.

Romanya’da, Rus kuvvetlerinin üstünlüğü sayesinde iki Alman Güney Ordular Grubu çökertilip Besarabya’ya doğru püskürtülünce, ülkenin Doğu kesimi savaş alanı hâline gelmişti.

Türkiye askerî ve siyasî durumu değerlendirmek için 1943 yılı Haziran’ında Hitler’in ***“Genel Karargâh”***’ına ve Doğu’daki harekât alanına yüksek askerî otoritelerden kurulu bir komisyon göndermişti; ayrıca, 1944 yılı baharında Müttefik Devletler’e açıktan açığa eğilim gösteriyordu. Buna göre, Yakın Doğu mevziinin kanatları artık emniyet altında görünmüyordu.

Japonya’dan Hitler, ancak dolaylı bir yardım bekliyordu ama onun Mançurya’ya karşı enerjik bir harekete girişeceğini umuyordu. Japon kuvvetlerinin **Avrupa** harekât alanında Sovyetlere karşı her türlü müdahalesini reddetti.

Fakat Hitler’in bütün umutlarının esası, Batı devletlerinin Sovyetlerle olan ittifakının bozulması ve ***“manen bitkinleşen”*** İngiltere’nin yıkılmasıydı.

İkinci Bölüm

ASKERÎ DURUM

Askerî durum da siyasî durum kadar karanlıktı. 1939'da Polonya'da, 1940'da Fransa'da tamamen askerî bir komuta altında gerçekleştirilen, ana vasfı da hedeflerle yönetimin be lirliliği olan şanlı seferler, artık geride kalmıştı.

Batı'da, Alman ordusunun nicelik ve nitelik bakımından yetersiz olan bir bölümü Atlas Okyanusu'nun yeni ***"duvar"*** ının ardında Müttefikler 'in istilâsını bekliyordu.

Afrika'yla Akdeniz kaybedilmişti. Düşman, metotlu bir ilerleyişle, Orta İtalya'daki Alman cephesini gittikçe kuzeye doğru püskürtüyordu.

Doğu'da, Hitler, bir taarruz ekseni seçmeksizin üç ordular grubuyla üç hedefe doğru ilerleyerek sefere başlamıştı. Bu hedefler, Stalino ve Harkof endüstri bölgeleriyle Ukrayna, Moskova ve Leningrad'dı. Saldırı, cephenin ne ortasında, ne kuzeyinde hedefine varabildi. Sonunda da durduruldu.

1942'de Hitler yetersiz kuvvetlerle Aşağı Don üzerine ve daha ötede Kafkasya'ya kadar bir yan harekâta girişilmesini, Poti-Bakû hattının ele geçirilmesini ve Yukarı Don'un aşılarak Stalingrad'a doğru, Volga'ya kadar ilerlenmesini emretti. Fakat Klausewitz'in doktrinine aykırı olarak, düşmanı yenmek gerekirken, bu alan sadece işgal edildi. Düşman ustalıkla çekilmenin yolunu bulmuştu. Ordu Genelkurmay Başkanı General Halder, 1942 yılı Eylülünde görevinden uzaklaştırıldı.

1942'deki stratejik plânlarının başarısızlığa uğrayışından sonra Hitler, Stalingrad için yapılan savaş sırasında ordusunun Don Nehri boyunca tehlikede olan yanlarını kendi müttefiklerinin ordularıyla korudu. Bunlar, teçhizat ve taarruz gücü bakımından epeyce zayıf, olan 1'inci Romen, 8'inci İtalyan, 2'nci Macar Ordularıydı. Fakat bu kuvvetlerin kuruluş tarzları ve Doğu'daki çetin kış dolayısıyla, bu görev yerine getirilemedi. Stalingrad'ın kaderi kaçınılmaz hâlde değildi. Bunun sebebi, Hitler'in politikaya ve propagandaya yönelmiş dar kafası ve inatçılığıdır. 6'ncı Ordu Başkomutanı, düşmanla teması kesmeye vaktinde karar veremedi. Oysa takviye için getirilen tümenlerin desteğiyle daha başlangıçta harekete geçilebilirdi.

1943 yılının Mart ayında Hitler, Harkofla Biyel-gorod üzerine yaptığı başarılı karşı saldırıdan sonra ***“Kale”*** adıyla anılan yaz taarruzunun yapılmasını istedi. Biyelgorod ve Orel bölgelerinden başlayacak olan bu taarruzun amacı, Kursk çıkıntısını kesmek, ***“düşmanı üzerine çekmek”*** ve ondan beklenen saldırıyı daha başlangıçta boğmaktı.

Bu, Mart 1943’te yapılan ve başarılı son dönüş taarruzu olan Harkof harekâtıyla sıkı bir bağlantı kurularak yapılsaydı, iyi bir sonuç alınabilirdi. Fakat ***“Kale”*** harekâtının başarısızlığı şu askerî olaya yol açtı: Rus karşı saldırısı başladı, yalnız toparlanma ve ikmal işleri için yapılan kısa duraklamalarla kesilerek, 1945 felâketine dek gittikçe şiddetlendi.

Hitler, Ruslar ’ın bu harekâtını Sovyetler Birliği için ***“yıpranma savaşı”*** diye niteledi. Rusya’nın o dönemdeki toplam potansiyelinin üstünlüğünü belirtmeye ihtiyaç yoktur.

“Ordunun gözü geride olur, cephede tutunmaz,” bahanesiyle Dinyeper Nehri üzerindeki hat, Hitler’in emri uyarınca tahkim edilmemişti. Böylece Hitler, ilk hattaki savaşçılara beslediği hınçlı kuşkuyu ortaya dökmüş oluyordu. Genelkurmayın ardı kesilmeyen tekliflerine rağmen Hitler, uzun vadeli hiçbir plân hazırlamadı- İhtiyarî bir gerileme hâlinde tutunulacak hatlar yapılmasını hiçbir zaman kabul etmedi. Bunların eksikliği, zaten 1941-1942 Rus kışı sırasında duyulmuştu. Hitler’in psikolojisini ortaya koyan aynı nedenler, bu hatların Batı Cephesi’nde de niçin kurulmadığını izah eder.

Ocak 1944’te, Çerkassiy yakınlarında iki Alman kolordusunun kuşatılacağı haberi alınınca, Yüksek Komutanlık hemen bu kolorduların geri çekilmesini istedi. Buna karşılık Hitler, mevzilerde sıkı durulmasını emretti. Sonra da Çjerkassiy-Korsun bölgesinden harekete geçti; niyeti, ***“Rus cephesinin bozulması için”*** Kiyef’e saldırmaktı. Gerçi ***“Çerkassiy Kazanı”*** ’nda öldürücü bir felâket olmadı ama bunun sebebi, mahallî komutanlığın, düşmanla temasın kesilmesini - sorumluluğu kendi üzerine alarak - emretmesiydi. Oysa bu emir verilene kadar Hitler’le Alman Orduları Başkomutanlığı günlerce çekişmişler, fakat bir karara varamamışlardı. Böylece, sözü geçen iki kolordunun 54.000 mevcudundan 35.000’i kurtarılabildi.

1944 yılı baharında Kırım’daki 17’nci Ordu can çekişiyordu; aslında, yarımadadan vaktiyle çekilseydi kurtarılabilirdi. 1 Ocak 1944’te Hitler,

zaten çok daralmış olan Sivastopol köprübaşını hâlâ elinde tutabileceğine inanıyordu. Türkiye üzerinde yapacağı manevî tepki dolayısıyla, bu tedbiri çok gerekli sayıyordu. Paramparça olan 6'ncı Ordu, çetin ricat savaşları bahasına, Odesa üzerinden Romanya sınırına çekildi. Piyade Generali Otto Woehler komutasındaki 8'inci Ordu ise, Bug ve Dinyester arasında birliklerini ardarda sıralayarak hâlâ çarpışıyordu: Bu, ***"Yaralı Arslan"*** 'ın kaçışına güzel bir örnekti. Çok üstün olan düşman, bu ordunun kuzey kanadını aşarak böylece tecrit etmiş olacağı 1'inci Zırhlı Ordu'yu kuşatmaya kalkıştı.

Savunma amacıyla, Prut hattının, zamanı gelince Besarabya'dan ayrılıp Karpat dağları eksen alınarak düzenlenmesi de bir orta çözüm yolu olarak Hitler'e teklif edildi. Kesin stratejik kararlar için bu, ona geniş bir serbestlik verecekti. Fakat teklif reddedildi.

O zamana dek Başkomutan olarak A Grubu'nu ve Güney Ordularını yönetmiş olan Mareşal Von Kleist ile Von Manstein'in yerlerine 31 Mart'ta General Schörner'le Mareşal Model atandılar.

Merkez ve Kuzey ordularının önünde - mahallî çarpışmalar dışında - aldatıcı bir durgunluk hüküm sürmekteydi. O sırada Führer'in Genel Karargâhına, Sovyetler 'in Merkez Ordular Grubu cephesinde büyük ölçüde bir saldırıya girişecekleri yolunda bilgiler geldi.

1-Ocak'ta, Hitler, Doğu'nun stratejik noktalarını, yâni Rus sırtlarını, dolayısıyla de Orta Avrupa'nın yiyecek ve ham madde bakımından büyük bir bölümünü elden çıkarma imkânını görüyor, daha doğrusu görmek istemiyordu.

Tam General Jodl ve General Warlimont'un, ***"OKW (Alman Orduları Başkomutanlığı sözlerinin ilk harfleri) harekât sahneleri"*** diye adlandırılan Norveç, Finlandiya, Batı, Akdeniz, Balkanlar hakkındaki raporlarını vermeye başladıkları sırada Ordu Kurmay Başkanı General Zeitzler'in çalışma arkadaşlarıyla birlikte Obersalzberg'deki brifing salonunu terk ettiği gün, yüksek askerî çevrelerde hüküm süren gerilim, olaylara dışarıdan bakan bir gözlemci için dahi açık-seçik hâle geldi.

Bu ikilik, Hitler'in kafasından doğma bir şeydi: Alman Orduları Başkomutanlığı bünyesindeki Stratejik Kurmay Heyeti'nin Başkanı olan General Jodl. Hitler'in doğrudan doğruya emri altındaydı ve bütün

cephelerdeki harekâtı o yönetiyordu. Oysa yalnız Doğu Cephesi, Ordu Kurmay Başkanı General Zeitzler'le emrindeki servislere bırakılmıştı. -Bu, bir çeşit ***"Üstün Doğu"*** idi ve Birinci Dünya Savaşı'nda Hindenburg'la Ludendorfun sâhip oldukları otoriteden biraz daha eksiğine sâhipti. Başkomutanlıktaki bu ikilik yalnız gündelik sürtüşmeler doğurmakla kalmıyor, harekâtın genel yönetimi bakımından da büyük zararlara yol açıyordu. Bu hâl, Sovyetler 'in 20 Haziran 1944'ten itibaren Alman Merkez Ordular Grubu'na karşı başlattıkları yaz taarruzu sırasında özellikle ortaya çıktı. Mareşal Göring'le Amiral Dönitz'in çoğu zaman çelişen görüşleriyle istekleri ise, Komutanlık 'ın durumunu daha da içinden çıkılmaz hâle sokuyordu.

Denizlerdeki savaş durumu, 1943 yılı baharından beri gittikçe artan bir ölçüde, denizaltı savaşının yetersizliğini ortaya koymuştu. Bu savaş, özellikle tamiri imkânsız, ağır kayıplara yol açtı.

Lufhvaffe (Alman Hava Kuvvetleri), İngiltere'ye karşı olan savaşta uğradığı kayıpları hâlâ gidermiş değildi.

Bu yüzden, 1944 yılı baharında askerî durum pek umut verici sayılmazdı. Fakat Batı, Güney ve Doğu cepheleri ayaktaydı ve henüz askerî bir felâket olup bitmiş değildi.

Üçüncü Bölüm

ALMAN ORDUSUNUN İÇ DURUMU

Askerî ve siyasî durumun sarsılması karşısında Alman ordusunun içyapısı da derin değişikliklere uğramıştı.

2 Ağustos 1934'te Hitler, Başkomutanlığı kendi üzerine almış ve bu görevini, o zaman general olan Von Blomberg'e 20 Ağustos 1934'te yolladığı mektupta, şöyle açıklamıştı:

"2 Ağustos tarihli kanunun onaylanışından sonra bugün size ve sizin aracılığınızla Alman ordusuna, Führer ve Başkomutan olarak bana karşı içtiğiniz bağlılık andı dolayısıyla teşekkürlerimi bildirmek istiyorum. Subaylar ve askerler yeni devlete karşı nasıl benim kişiliğimde taahhüde girişmişlerse, ben de Alman ordusunun ayakta durmasını ve dokunulmazlığının korunmasını kendime her zaman için yüce bir görev bileceğim. Böylece müteveffa Meraşal Hindenburg'un vasiyetini yerine getirmiş; ulusun bağrına ordunun perçinlenmesi ve yalnız onun silâh taşıması yolundaki kendi azmime de sâdık kalmış olacağım.

Adolf Hitler Führer ve Reich Şansölyesi."

Reich'ın Devlet Başkanı olan Mareşal Von Hindenburg'un önünde de içtiği bu andı Hitler, topu topu 4 Şubat 1938'e kadar tuttu: O zamana dek orduya politikayı sokmaktan kaçınmış; aynı zamanda ***"iktidarı ele alış"*** 'ını izleyen ilk yıllar boyunca askerî sorunlar üzerinde herhangi bir yargı yürütmeye hiç yanaşmamıştı.

S.A.'ların (Nazi Hücum Birlikleri anlamına gelen Sturm Abteilung sözlerinin kısaltılmışı) iktidarı ele geçirme teşebbüsleri, 30 Haziran 1934 olayları sonucunda başarısızlığa uğradı. Fakat 1937'de S.S.'lerin (Bir çeşit askerî polis olan Nazi Koruma Birlikleri anlamında Schutz-Staffel sözlerinin kısaltılmışı) şefi olan Heinrich Himmler, S.S. birliklerinin silahlanması sayesinde orduyla Waffen-S.S.'ler (silâhlı S.S.'ler) arasında ikilik yaratmaya; aynı zamanda da .S.S.'lerin komutanlık için ileri sürdükleri siyasî ve askerî istekleri ortaya dökmeye başladı. Böylece Hitler, silâh taşımaya yetkili tek 'merci' olan orduya verdiği sözü inkâr etmiş oluyordu.

Waffen S.S.'lere verilen bu imtiyaz, İmparatorluk Muhafız Kıtası'nın imtiyazlarını andırıyordu ve bu topluluk, aynı zamanda, gelecekteki' barış zamanının ordusu gibi örgütlendirildi. Bu devlet içindeki devletin, ordu içindeki ordunun mevcudu, savaşın sonunda 700.000 kişiye yükseldi.

Orduda tarihsel geleneğin üstün tutuluşu, General Von Fritsch'i lekeleme teşebbüsüyle birlikte ve Hitler'in Ordu Başkomutanlığını ele alışı sırasında sona erdi. Bu ise askerî şeflerin kendi istekleriyle bir kenara çekilmeleri gibi çok tehlikeli bir sonuç yarattı.

Zaten bu askerî şefler de, toplum hayatının bütün öbür kişileri gibi içinde yaşadıkları çağın adamıydılar. İleride başlarına neler geleceğini henüz göremiyorlardı. Ordunun geleneksel yiğitlik ve fazileti, ustalık ve utanmazlıkla her geçen gün daha çok kötüye kullanıldı. Yalnız General Beck, birkaç kez - özellikle 1938'de - mevkiini ve hayatını da tehlikeye koyarak, herşeyi göze almış bir Devlet Başkanı'nın uğursuz entrikalarına karşı durmaya çalıştı. Gerek Münih'te dış politika alanında elde edilen, gerekse Müttefikler'ce kazanılan başarı, Beck'in ve halefi Halder'in elinden silâhları düşürdü.

Savaşın başlamasıyla birlikte, fakat özellikle 1941'-den itibaren, Hitler, orduyu ***"politik bir örgüt"*** hâline sokmaya çalıştı. Bu ordunun gücü, en çok içine partizanca akımların işlemeyişinden ve yurda çıkar gütmeksizin hizmet edişinden ileri gelmişti. Ne var ki bazı büyük askerî şefler, hele Polonya, Norveç, Fransa ve Balkanlar seferlerinin tecrübelerinden sonra, Hitler'in prestijini tanımak zorunda kaldılar. O zaman da ***"bütün çağların en büyük başbuğu"*** 'na tapma ruhu yerleşmeye başladı. Hitler'in Göbbels halk yığınlarının psikolojisiyle ustaca oynamasını bildiler ve ***"devrimci militarizm"*** 'e yöneldiler. Öyle ki, Napoleon'varî birtakım kuruntularla kendilerinden geçen bir kısım subaylar, birer ***"memur"*** hâline geldiler. Oysa eskiden orduda Washington'un: ***"Subay olarak yalnız iyi aile çocuklarını alınız!"*** yolundaki anlayışı hep üstün gelmişti.

Bununla birlikte her rütbeden subayların çoğunluğu ve özellikle kurmay subaylarının tümü, orduya politikanın bulaşmasına içtenlikle karşıydılar. Onlara göre politika, komutanlarla askerleri birleştiren güvenilir bağları eninde sonunda koparacaktı. Bunlar, askerî komutanlığın Hitler tarafından yapılmasına da karşıydılar. Belirtilenlere, Hitler'in kendi despotluğunu, astığı astık, kestiği kestik olma içgüdüsünü de ekleyelim. Onun bu yönleri,

yalnız komiserlere ve Komutanlık’a gönderdiği emirlerle değil, askerî adliye mekanizmasının işleyişinde de, kaçınılmaz olarak, kendisini belli ediyordu. 1943-1944 kışı herkese yeni bir sürpriz yaptı: Bu da orduya Nasyonal Sosyalist komuta subaylarının (N.S.F.O. = Nazional-Sozialistische Führungs-Offizieren’in) sokulması oldu. Çoğu zaman bunlar Kızıl Ordu’nun komiserlerine benzeyen, üniformalı politik şeflerdi. Demek ki Hitler, Lazare Carnot gibi bir adamın değil de, Doğu’nun örneğine uymuştu: Bilindiği gibi, Lazare Carnot, Fransız Devrim Ordusu’nu kurduğu, yâni eli silâh tutan bütün erkekleri orduya aldığı zaman, Komutanlık ‘ın her türlü politikaya karışmasını önlemek istemişti.

Hitler, Nasyonal Sosyalist komiserlikler kurup orduyu hiziplerin çıkmazlarına sürükleyerek, bağlılık ve inancı yok ederek, her türlü otoriteyi baltalayarak ordunun içyapısını da, dış itibarını da hiçe indirmişti. ***“Güvenilmeyen”*** subayların görevlerine son verildi. Büyük Friedrich zamanından bu yana askerî alanda bile sorumlu kişilerin özgürlüğünü sağlayan ilkeden vazgeçildi. Son olarak da Heinrich Himmler gibi bir adamın, bir ordular grubunun başkomutanı olduğu görüldü. Askerî bilgiyle yetenek, fakat özellikle Tanrı ve Alman ulusu önündeki mânevî sorumluluk bilinci, yok olmaya başladı.

Yüce bir hümanizm içinde kendi kişiliklerini ifade etmeye çalışan askerî şefler dinlenilmez oldu. Saf yürekli Ludvvig Beck’in çevresinde bulunan karakter sâhibi kişiler uzaklaştırıldı. Her rütbeden askerî şefler, zamanımızda olduğu gibi eskiden de - başka ordularda görüldüğü üzere - üçe ayrılıyordu:

1— Körü körüne boyun eğen, her söylenene inanıp kanan, işin kolayına da kaçan askerler,

2— Yükselme tutkusu ve oportünistlikle kıvranan partizan askerler,

3— Yurt sevgisini ahlâk hâlinde uygulayan bilinçli askerler.

Bu üç grubun ahlâkî ve entellektüel davranışım daha sonra sosyolojik ve psikolojik açılardan inceleyeceğiz. Üçüncü grupla ilgili olarak, şimdilik birkaç söz ekleyelim:

Savaştan önce, özellikle Genelkurmay’da önemli bir subay grubu, Adolf Hitler’in iç ve dış politikasını kınamıştı. Bunlar (Sözgelişi, General Von Schleicher’le Von Bredosv’un 30 Haziran 1934’te öldürülüşlerini susarak

kabullenmek gibi) hareketsiz bir tutum içinde kalarak birkaç günah işledikten sonra, 1938'de işe müdahaleye kalkışmışlardı.

General Von Fritsch'le Beck'in yok edilişlerinden sonra muhalefet için gerekli her şey, yâni bilinçli bir irade, güç ve imkânlar eksikti. 1937-1938 yılları sonuna dek halkla Alman ordusu, dış politika alanında Hitler'in ileri sürdüğü, barış yoluyla gerçekleşebilir isteklerle anlaşma hâlindeydiler. Hitler'in Münih'te kazandığı tartışma götürmez başarıdan sonra, 6 Aralık 1938'de Fransa ile bir dostluk paktı imzalandı. İçeride ve dışarıda ahlâksızlıkla ikiyüzlülüğün ilerleyişinin ve Hitler'in sözünde durmayacağının, savaş istediğinin pek az kimse farkındaydı.

Savaş sırasında mesele askerî şefler için çok daha güç hâle geldi. Büyük çoğunlukla, cephelerdeki askerler iyi savaştılar. Alman askerinden, aynı zamanda kendisine düşman olan uygar uluslarda her zaman uyandırdığı saygıyı esirgemek objektif bakımdan haksızlık, politik bakımdan da beceriksizlik olur. Tarihin yargısı, yenilen bir düşmanın o ândaki lanetlemelerini her zaman için aşmıştır. On altıncı ve On yedinci yüzyıllardaki din savaşları sırasında dövüşen tarafların askerlerini yargılatmak hiçbir zaman kimsenin aklından geçmemiştir. Napoleon, o zamanın Müttefiklerince saldırgan ve o sıfatla çağının nefretini kazanmış sayılmasına rağmen onun -dolayısıyla Fransa'nın - mareşallarıyla subaylarının hiç kimse suçlamamıştır. İspanya'nın Hollanda Genel Valisi olan Alb Dükası'nın 1568'de yaptırdığı yığın hâlinde idamlarla Kuzey eyâletlerinin Amerika Ayrılık Savaşı'ndan sonraki tutumu, bu kuralın dışında kalan olaylardır. Özü bakımından monarşik bir devlet biçimi öngörülerek kurulmuş olan subaylar topluluğu, Devlet Başkanı'nı eleştirmek üzere yetiştirilmediği gibi, bir hükümet darbesinin gerekli olabileceği düşüncesine de hazırlanmamıştı. Orduya kendisini Tanrı karşısında sorumlu sayan bir hükümdar komuta ettiği sürece, bu durum, o topluluk için bir güç kaynağı oluyor, fakat bir tanrıtanımaz ordunun kaderini eline aldığı gün bu bir zaaf hâline geliyordu.

Hitler öncesi döneminin Alman ordusundaki subaylar topluluğu, bilinçli olarak politika dışında tutulmuştu. Bu tutum, politik yapının icapları bakımından olduğu kadar, hükümetteki insanların güvenlikleri yönünden de zorunluydu. Ne var ki politikadan bu uzak kalış, çoğu zaman, parti politikasıyla gerçek politika arasında belirli bir ayrılığın kurulmasıyla

sonuçlanmadı. Bu yüzden de, çok gerekli olan tecrübelerden yararlanılmadı; bunlardan geçerli bir yargı çıkarma işi ihmâl edildi.

Büyük şefler, savaş sırasında, Tanrı'ya boyun eğişle insanlara karşı bilinçle boyun eğiş arasında bir ayırım yapmayı, kuşkusuz her zaman başaramamışlardır. Fakat bu karışıklık yalnız Almanya ile sınırlı kalmamıştır**.** ***"Boyun eğmekten kaçınma"*** ve bir hükümet darbesinin hazırlanışı, yalnız büyük şefler için çok özel bir görüş derinliği ve genişliği, aynı zamanda da metafizik bir medenî cesaret gerektiriyordu,

Kazablanka Konferansında kendilerinden kayıtsız şartsız teslim olmaları istenmeseydi, bu kararı vermek, bu adamların en iyileri için kolaylaştırılmış olacaktı: İşte bu kayıtsız şartsız teslim olma, askerler için psikolojik bakımdan aşılması çok güç bir engeldi.

İstilâdan Önce Batı'daki Durum Üzerinde Düşünceler

Dördüncü Bölüm

DÜŞMAN SAFINDA

Görevine yeni atanmış olan **‘B’** Ordular Grubu Kurmay Başkanı sıfatıyla bana, Obersalz-berg'de. Batılı Müttefiklerin nihayet Büyük bir istilâya kalkışıp kalkışmayacakları soruldu. **‘B’** Ordular Grubu Başkomutanı Mareşal Rommelie kurmayı, savaşın sonucu bakımından kesin bir taarruzla bitecek bir istilâ hareketini yakında beklemek gerektiğini her zaman ifade etmişlerdi:

İngiltere’de, her biri bir tümen gücünde, 75 kadar birlik konaklamaktaydı. Ordular Grubumun düşüncesine göre, bunların 65’i özellikle muvazzaf ordunun subaylarıyla askerlerinden kuruluydu ve birkaç yıllık bir talimden sonra bir çıkarma hareketine hemen sokulabilirdi. Söz konusu olan, 40-45 İngiliz tümeniyle 20-25 Amerikan tümeniydi. Hepsi de geniş ölçüde motorize yahut makinelerle güçlendirilmiş ***“Zırhlı”*** tümenlerdi. Bunların içinde ayrıca havadan taşınan 7 tümen daha vardı. Amerikalı Orgeneral Dvvight D. Eisenhower’in başkomutanlığı altındaki bu kuvvetler: General Courtney H. Hodges ve General S. Patton komutasındaki 1’inci ve 3’üncü Ordu’ların katıldığı General Omar N. Bradley’in 12’nci Ordular Grubumdan; General H.D.G. Crerar ve General Miles C Dempsey komutasındaki 1’inci Kanada Ordusu’yla, 2’nci İngiliz Ordusu’nun katıldığı Mareşal Sir Bernard L. Montgomery’nin 21"inci İngiliz Ordular Grubu’ndan meydana gelmekteydi.

Bir istilâ hareketine girişilebileceği konusunda hâlâ kuşkular varsa da, 1944 yılı Mart’ında gelen bilgiler üzerine bunların dağılması gerekirdi. Çünkü yüksek vasıflı İngiliz-Amerikan tümenleri (1’inci ve 7’nci İngiliz Zırhlı Tümenleri, havadan taşınan 1’inci İngiliz Tümeni, 51 'inci İngiliz Piyade Tümeni; 1’inci ve 9’uncu Amerikan Piyade Tümenleri), bir özel çıkarma

birliği ve gerekli tonajda deniz araçları Akdeniz’den ve Güney İtalya’dan İngiltere’ye aktarılmıştı.

Aslında bu, savaşın ağırlık merkezini Akdeniz bölgesinden Britanya adalarına geçirmek demekti. İtalya ikinci derecede bir harekât alanı hâline geliyordu.

Müttefik tümenlerin silâh ve teçhizatı mükemmeldi. En yeni tekniğin son buluşlarının hiçbirinden yoksun değildiler: Sunî limanlar, çıkarma birliklerini uzun süreden beri örgütlenmiş daimî limanlara bağımlı olmaktan kurtarıyordu. Açılıp yayılabilen çelik pistler, çayırlıkları kısa zaman içinde kullanılabilir hava alanları hâline sokuyordu. Bir boru hattı yeter miktarda yakıtı Manş Denizi’nin öbür kıyısına gönderiyor; bu da ikmâl sorununu çok güzel bir biçimde çözümlüyordu. Prefabrike çelik köprü malzemesi, ırmaklarla öteki engelleri çabucak ve güvenlikle aşma imkânını sağlıyordu.

Birleşik Devletleri’n ve İngiltere İmparatorluğunun savaş donanmaları, Britanya takımadalarının limanlarıyla körfezlerinde toplanmıştı. Gemilerin tonajı, aynı ânda 20 tümenin taşınabilmesini sağlıyordu. Yükleme limanlarının yakınlığı ve hava savunmasının başarısı dolayısıyla, hızlı bir gidiş-geliş hareketi yapılabilirdi.

Müttefik hava ordusu 17.000 tane ilk hat uçağına ve bunlar vâsıtasıyla aynı ânda gerilere ve Almanya’ya karşı stratejik bir hava savaşı yapma, büyük ölçüde bir çıkarma hareketiyle işbirliğinde bulunma imkânlarına sâhipti.

Müttefikler, ayrıca daha barış döneminde kurulmuş, iyi işleyen, Fransa’da ***”Mukavemet Hareketi”*** nin de kuvvetlendirip yardımda bulunduğu bir casus şebekesine sâhiptiler. 1943-1944 kışından beri faaliyetini arttırmış olan Mukavemet Hareketi, doğrusunu söylemek gerekirse, Fransa'da, Loire Nehri’-nin kuzeyinde ufak bir rol oynadı. 1944 yılı baharına dek büyük ölçüde sabotaj hareketlerine hiçbir zaman rastlanmadı.

Özellikle 1944 Nisan’ının sonuyla Mayıs’ının başında şiddetlenen hava saldırısından sonra bir istilâ hareketinin yakın olduğunu gösteren bütün belirtiler, Alman **‘B’** Ordular Grubu Kurmayınca dikkatle kaydedilerek haritalar üzerinde izlenildi.

Hava akınları, bombardıman saldırıları, düşman deniz birliklerinin baskın hâlindeki taarruzları, mayın döşeme ve tarama işleri, mukavemet

hareketlerinin sabotaj eylemleri... Bütün bu belirtiler, Somme Nehri’yle Saint-Malo-Orleans hattı arasındaki bölgede görülüyordu.

Bununla birlikte düşmanın gerçek kudreti üzerinde doğru bir yargıya varmak güçtü; çünkü Ordular Grubu, gerekli bilgileri daha önce “***değerlendirilmiş”*** olarak aşağıda adları yazılı birçok makamlardan almaktaydı: Batı Cephesi Başkomutanlığı, Ordu Başkomutanlığı, Batı Yabancı Ordular Kesimi, Alman Orduları Komuta Şubesi Başkomutanlığı ***“Abwehr”*** adlı casusluk şubesi de, Alman Ordusu Başkomutanlığına düşman hakkında bilgi vermekle görevliydi. Fakat bizim Ordular Grubu’nun bu casusluk şubesiyle doğrudan doğruya işbirliğinde bulunması, Batı Cephesi Başkomutanlığının bir emriyle kesin olarak yasaklanmıştı. Bu yüzden, Ordular Grubu. Fransa'daki Mukavemet Hareketi ve bir çıkarma hâlinde bunun Müttefik kuvvetlerle yapacağı işbirliği üzerinde hiçbir bilgiye sâhip değildi. Çünkü bu bilgileri ancak dolaylı olarak alabiliyordu. Ordular Grubu Başkomutanlığında casusluk şubesinin uzmanlaşmış hiçbir subayı yoktu.

Askerî istihbarat kadar siyasî bilgiler de dolambaçlı yollardan geliyordu. Mareşal Rommel’in, harekâtın İtalya’daki ve Doğu’daki gelişmesinden resmen haberi yoktu. Ancak ***”iyi dostlar”*** sâyesindedir ki haberleri günü gününe alabiliyordu. Zaten telefonlarla öteki ulaşım araçlarının da büyük bir dikkatle kullanılması gerekiyordu.

Bu bilgi yokluğu daha sonra, ikinci bir çıkarma ihtimâli belirince, kendini daha çok hissettirdi. Çeşitli silâhların tekniği alanında da (gerek ***“V” silâhları’***nda beklenen ilerlemeler, gerek atom silâhının geliştirilmesi, gerekse Donanma’nın kullandığı yardımcı savaş araçları ya da tepkili avcı uçakları üzerinde) Başkomutanlık, Ordu’ya gerekli bilgiyi vermiyordu.

Kara, deniz ve hava istilâ kuvvetlerinin İngiltere’de Nisan sonunda hazır oldukları belli olunca, başlıca ilgi, istilânın ne zaman yapılacağı noktası üzerinde toplandı. İngiliz kentleri arasındaki yolculuk kısıtlamaları, Home Guard’ın (Anavatan Muhafızları) görev başına çağırılması, İngiliz ekonomisinde bu yüzden yükselen şikâyetler, her şeyden önemlisi de hava saldırılarının sertleşmesi, savaşın neredeyse başlayacağını göstermekteydi ve bu da hava durumuna bağlıydı. Alman Orduları Başkomutanlığı, savaş donanmasının tezine dayanarak 18 Mayıs tarihini, istilânın ***“muhakkak”***

başlayacağı gün olarak tespit etti. Fakat bu kesin ân olaysız geçince. Donanma Batı Grubu; istilâ hareketini Ağustos avında bekler oldu.

Mareşal Rommel'e gelince; o, istilânın her gün başlamasını bekliyor, birliklerini de ona göre hazırlıyordu. Bu yüzden, hem politik ve stratejik hazırlıkların, hem de ordunun savunma gücünün arttırılması yararına olarak, her günün geçişini sevinçle karşılıyordu. Bir saldırıda bulunarak düşman kuvvetlerinin toplandıkları yeri öğrenmek ve oradaki düzeni bozmak için birkaç kez teklifte bulundu. Bu tasarılar, düşman limanlarına karşı denizaltı saldırılarıyla, yeni mıknatıslı mayınlar döşemekle (Hitler, bunların yapımını yasaklamıştı), birliklerin ve malzemenin yığıldığı toplanma bölgelerine yapılacak hava akınlarıyla ve nihayet ***"V1"*** 'lerin kullanılışıyla gerçekleşecekti (ama ***"V 1"*** 'lerin yapımı da boyuna geriye atılıyordu).

Mareşal Rommel'in Nisan 1944'teki düşüncesine göre, çıkarma bölgeleri Somme, Breşle, Arques ve Seine nehirlerinin haliçleriyle Abbeville ve Le Havrc limanları, Calvados kıyıları, Cherbourg limanıyla birlikte Cotentin yarımadası olabilirdi. Mareşal, büyük bir limanın çabucak ele geçirilmesini, istilâ orduları için hayatî önemde sayıyordu ama, bir ***"sunî liman"***'ın ne ölçüde önemi olacağını bilemezdi. Nitekim bunlardan bir tanesi Haziran ayında yapılan bir baskın sonucu Calvados kıyısında hizmete sokulmuştu.

Muhakkak olan şu ki, Müttefikler 'in hava üstünlüğü kabul edilmekteydi.

Bununla birlikte Donanma, Seine Körfezi'ne ve Calvados Körfezi kıyılarına bir çıkarma yapılabileceğini kabule yanaşmıyordu. Özellikle Calvados kıyıları çok kayalık olduğundan, buralara düşman kuvvetlerinin çıkarılması akıl almayacak bir şey sayılmaktaydı. Bu yüzden de Normandiya'nın bu kesiminde pek fazla tahkimat yapılmamıştı.

Düşman hakkında edinilen bilgiler Normandiya'nın çıkarma bölgesi olarak önemini doğrulayınca, Mareşal Rommel, Mayıs başlangıcında 3'üncü Hava Savunma Kolordusu'nun bir araya toplanıp kendi emrine verilmesini istedi: Orta ve Kuzey Fransa'nın her yanma dağılmış bulunan bu kolordu, dört hava savunma alayı ve yirmi dört modern uçaksavar bataryasıyla Orne ve Vire nehirleri arasında uçaklarla zırhlı birliklere karşı önemli bir ateş gücü teşkil edecekti. Ne var ki Görıng: ***"Olmaz!"*** Dedi.

Hitler, düşmanın Manş Cephesi'nde (Griz-Nez burnunda) bir çıkarma yapmasını beklerken. Mareşal Rommel - Mayıs başında düşman hakkında

edindiği izlenimlere dayanarak - buna pek ihtimâl vermiyordu. Mareşal'e göre, hareket üslerinin yakınlığına rağmen, düşman gelip de kafasını en kuvvetli noktaya çarpmayacaktı. Elverişli liman şartlarına rağmen Bretagne'da da bir istilâya teşebbüs edilebileceğine - çıkarmadan sonra düşmanın harekât imkânlarının daralması dolayısıyla - Mareşal pek inanmamaktaydı.

Alman Orduları Başkomutanlığının, düşmanın oldukça önemli kuvvetlerle Belçika kıyılarına ve Escaut Nehri halicine çıkarma yapacağı yolundaki varsayımını ise Mareşal, sakıntıyla karşıladı. Çıkarma gemilerinin büyük çoğunluğunun Batı'da ve Galler Bölgesi'nde toplanışının, düşmana yorulan bu niyetleri yalancı çıkardığı düşüncesindeydi. Nitekim düşmanın hava faaliyetinin ortaya serdiği tablo da bu görüş tarzına aykırıydı.

Mareşal Rommel'e göre stratejik bakımdan birbirine bağlı bölgelerde, aynı ânda yahut ard arda birçok kademeli çıkarma yapılabilirdi. Şaşırtma hareketleri yapılabileceğini de hesaba katmak gerekiyordu. Mareşal'in nazarında Somme Nehri'yle Saint-Malo Körfezi arasındaki kıyı şeridi, özellikle tehlikede görünmekteydi.

Düşmanın, Gironde'un iki yakasına ve Akdeniz kıyısına (kendisinin komuta ettiği bölgenin dışında kalan yerlere) çıkarma yapmayı tasarladığı haber verildi. Bununla birlikte Bordeaux bölgesine herhangi bir çıkarma yapılacağı düşüncesi inanılmaz görülerek üzerinde durulmadı. O sırada, Akdeniz kıyısına yapılacak bir istilâ hareketi ve bütün Normandiya cephesinin ağırlık merkezine yer değiştirtmek için Rhône Nehri'nin iki kıyısında çıkarmayı izleyecek bir harekât ihtimâli üzerinde de durulduysa da, stratejik incelemeler sırasında, bunun ikinci plânda göz önünde bulundurulabileceği sonucuna varıldı.

Mareşal, Müttefikler'in daha sonra yapacakları harekâtın şöyle olacağını tahmin ediyordu: Seine Nehri'nin kuzeyinde ya da güneyinde olsun, çıkarma hareketi başarıyla yapılırsa (Bretagne da çember içine alındıktan sonra), düşman, ilk hedef olarak geniş çevresiyle birlikte ***Büyük Paris Bölgesi***'ni alacaktı. Oradan da, bütün kuvvetlerini topladıktan sonra, Almanya üzerine yürüyecekti. Paris havzasının zaptı, Rommel'e - politik, stratejik ve psikolojik nedenlerle - kesin sonuç verecek nitelikte görünüyordu.

Batıdaki Alman Komutanlığı ve Alman Kuvvetleri

Beşinci Bölüm

HİTLER'İN DİREKTİFLERİ

Batı'daki savaş için Hitler'in direktifleri şunlardı:

Atlantik Duvarı'nda başlıca çarpışma hattı olması öngörülen ve ne bahasına olursa olsun elden çıkarılmayacak olan kıyı boyunca, kesin bir savaş, yâni bir savunma savaşı verilecektir. Düşmanın istilâ teşebbüsleri, çıkarmadan önce ve çıkarma sırasında kırılmalı; karaya çıkan kuvvetler otomatik bir karşı taarruz'la hemen orada, yerinde yok edilmelidir.

Batı cephesinde her türlü strateji serbestliği yasaklanmıştı. Her karış toprak, savunulacaktı. Düşmanın, çıkarmanın başarı kazanmasından sonra Fransa'nın içerilerindeki muhtemel harekâtını öngören stratejik incelemelerde bulunmak yasaktı.

Bu hâle göre Hitler, her türlü kişisel inisiyatifi yasaklamış oluyordu. Oysa öteki savaş alanlarındaki tecrübeler, strateji serbestliğinden, ancak kendi zararımıza olarak vazgeçilebileceğini göstermişti.

Ýngiliz Silahlı Kuvvetleri Başkomutanlığı, Avrupa kıt'asındaki yenilgiden ve Dunkerque'in 1940 Haziranında boşaltılmasından sonra, Almanlar 'ın Britanya adalarına yapacakları çıkarmaları püskürtmeyi hedef alan daha geniş plânlar hazırlamıştı. Bu plânlar, Winston Churchill'in stratejik direktiflerinden doğmuştu.

KOMUTANLIĞIN İŞLEYİŞ TARZI

Komutanlığın, Batı'da benimsenmiş olan işleyiş tarzı, ne stratejinin ebedî kanunlarına, ne o ânın ve aklın icaplarına uygun düşmekteydi. Hitler, ***"kuvvetlerin ayrılması"*** 'nın savunan ***"ihtilâlci"*** ilkelerini, savaşın güdümüne de uygulayabileceğine inanmaktaydı. Çeşitli güçler arasındaki çatışmaları kendi yararına kullanabileceğini hayâl ediyordu. Bu ise komutada yalnız karışık bir durum yaratmakla kalmıyor, tam anlamıyla hercümerç yaratıyordu. Batı Orduları Başkomutanı Mareşal Von Rundstedt'in emrinde, Mareşal Rommel komutasındaki **"B"** Ordular Grubu vardı. Bu grubun sorumlu olduğu kesim, Hollanda'dan Loire Nehri ağzına dek uzanan bölgeydi. Yine Von Rundstedt'in emrindeki **"G"** Ordular Grubu'na General Blaskowitz komuta ediyordu. Bu grubun sorumlu olduğu kesim de Loire Nehri ağzından İspanya sınırına kadar olan bölgeyle Akdeniz ve Alp Dağlarıydı.

Donanmanın Batı Grubu Komutanı olan Amiral Krancke, doğrudan doğruya Donanma Başkomutanımdan emir alıyordu- Mareşal Sperrle komutasındaki 3'üncü Hava Donanması ise Göring'in ermindeydi. Bu şartlar altında deniz ve hava harekâtını ne Batı Orduları Başkomutanı, ne de **"B"** Ordular Grubu Komutam düzenleyebilir ya da yönetebilirdi. Bu iki başkomutan, öbür iki ordunun niyetlerinden ancak kısmen ve çoğu zaman pek geç haberdar ediliyorlardı. Gerçi tekliflerde bulunabilirlerdi ama bunların kabul edileceğinden emin olamazlardı.

Mareşal Rommel, ayrıca Danimarka'dan tâ Gakonya Körfezi'ne, Pirene Dağları'na ve Alp sınırlarına dek, Akdeniz'e kadar olan bütün Batı Cephesi savunmasının örgütlenmesine de göz-kulak olması yolunda Hitler'den özel direktifler almıştı. Mareşal, ayrıca bütün savunma tedbirlerini de birleştirecekti; fakat komuta etme yetkisi yoktu. Yalnız doğrudan doğruya Hitler'e ya da Alman Orduları Başkomutanlığına rapor vermesine izin vardı; ayrıca Batı Başkomutanıma da bilgi verecekti.

Fransa Askerî Komutanı piyade generali Kari Heinrich Von Stülpnagel, Belçika ve Kuzey Fransa Askerî Komutam piyade generali Alexander Von Falkenhausen ve Hollanda Askerî Komutanı hava generali Christiansen,

askerî bakımdan Batı Başkomutanının ermindeydiler ama ülkenin yönetimine ve stratejik bakımdan kullanılmasına ilişkin sorunlar için, bunlar da doğrudan doğruya Alman Orduları Başkomutanlığıma bağlıydılar. İşgal altındaki toprakları idare yetkisi, 1942 baharından buyana yüksek rütbeli S.S. memurları ve polis şefleri, aynı zamanda da Güvenlik Servisi tarafından kullanılmaktaydı. Bunlar, Himmler'den emir alıyorlardı; fakat askerî şeflerin verilen emirlerden haberleri olmuyordu. Nitekim Batı Başkomutanı, sürgünlere ya da idamlara ilişkin bütün sorunlarda, genellikle hep emrivaki karşısında bırakılıyordu ki, bunlar, bu çok önemli konuların yalnız iki tanesidir.

S.S.Merin ve Polis Örgütü'nün en yüksek şefi, ayrıca - Güvenlik Servisi'nin ajanları aracılığıyla - ordu mensuplarını da gözetliyordu.

Fransa'daki politik durum, parti yetkilileriyle S.S. yetkilileri arasındaki anlaşmazlıklardan ötürü elverişsizdi. Paris'teki, Abetz tarafından yönetilen Almanya Büyükelçiliği, başlı başına bir ihtilâf konusuydu; çünkü Fransa ile Almanya arasında barış hâli hüküm sürmüyordu- İşgalden doğan hukukî durum, bu konudaki birtakım hükümlerin ilga edilmiş olmasına rağmen, devam ediyordu. Abetz, Ribbentrop'tan direktif alıyor ve Vichy Hükûmeti'yle işbirliği yapıyordu. Fakat Hitler'le Himmler, her akıllarına estiği zaman onu ortada bırakıveriyorlardı. Yaşlı Mareşal Petain, bütün politik makamlarca aldatıldığı kanısındaydı ve bunu da birkaç kere Alman askerlerine ifâde etmekten geri kalmadı.

"Todt Örgütü" , kendi hesabına, ***"Führer'in buyrukları"*** diye adlandırılan nesnelere uygun olarak çalışıyordu ama aynı zamanda Silâhlanma ve Mühimmat Bakanlığı'nın ve Alman Orduları Başkomutanlığımın direktiflerine de uyuyordu. Bu bakımdan da Batı Başkomutanlığı ancak tekliflerde bulunabiliyor, fakat emir veremiyordu. Bu kargaşalığın açık-seçik bir delili de kıyılarda yapılan tahkimatla Manş Adaları tahkimatındaki ayrılıklarda, tutarsızlıklarda kendini gösterdi.

"B" Ordular Grubu, 2.000 kilometre kadar tutan savunma bölgesi hakkında ve tahkimat konusunda hiçbir emir verecek durumda değildi. Böyle bir ıs için resmî makamların dolambaçlı yollarına, çıkmazlarına dalması gerekiyordu. Öte yandan, yaptığı bütün uyarılar sonuçsuz kalıyordu. ***"Todt Örgütü"*** , aşırı derecede örgütlenmiş, aşırı derecede teçhiz edilmişti. Çoğu zaman, da zorlayıcı askerî istekleri hesaba katmaksızın, yalnız ***"inşaat***

aşkı” uğrunda inşaat yapıyordu. Bu örgütün bağlı olduğu Bakanlığın başındaki Speer, bütün bunlara çok geç çare bulabildi.

Fransa'dan geri çekiliş de ayrı bir mesele oldu: En yüksek S.S. makamları ve hava komutanlıkları - askerî durumu hesaba katmaksızın - çoğu zaman birliklerini geri çekip, Almanya'ya daha yakın olduğu bahanesiyle, destekleme bölgelerindeki mevzilere yerleştirdiler. O zaman gerçek bir kaçışın başladığı görüldü ve Komutanlık, her fedakârlığa başvurarak, kendi bölgesinde bu hâli önlemeye çalıştı. Bu içler acısı kargaşalık, Batı Başkomutanlığı'nca son ânda verilen direktiflerin uygulanmasına sık sık engel oldu.

Mareşal Rommel, Akdeniz bölgesindeki tecrübelerinden, Müttefikler'in Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarındaki harekâtının sonuçlarından yararlandı: Gerçekten, Amerikan Başkomutanı General Eisenhower'e, istilâ göz önünde tutularak, bütün Amerikan ve İngiliz kara, deniz ve hava ordularının yönetimi görevi verilmişti. Rommel de kendi komuta bölgesinde kesin bir savunma görevi yapılacağını belirterek üç orduyla Todt Örgütü'nün kendi emrine verilmesini yazılı ve sözlü olarak istedi.

Bu teklif birkaç kez tekrarlandıysa da, Hitler tarafından kaba bir tarzda reddedildi. Hitler, komuta işinin böyle kararsız, belirsiz olmasına önem veriyor; tek kişinin, hele Rommel'in elinde çok fazla yetki olmasını istemiyordu. Ulusal dâva, Başkomutanlık'ın kuşkusuna fedâ edildi.

İşte bu ***“böl ve hükmet”*** ilkesi yüzünden, Batı Cephesi, birliğini yitirdi ve anarşinin içine yuvarlandı.

MAREŞAL ROMMEL VE “B” ORDULAR GRUBU KURMAYI

“B”Ordular Grubu’nun komuta mevkii, cephenin yakınında, kutsal sayılan ile de France bölgesinin batı sınırı üzerinde, Paris'in 60 kilometre aşağısında, Seine Nehri’nin Mantes ile Vernon arasındaki büyük güney kıvrımında bulunan La Roche-Guyon şatosunda kurulmuştu. De La Rochefoucauld (Roşfuko okunur) ailesinin mülkü olan bu şato, Normandiya prenslerinin oturdukları cinsten muhteşem bir konuttu ve kuruluşu 1.000 yıllarına kadar çıkıyordu. Arka cephesi kayalıklara bakmaktaydı. Tâ uzaktan görünen burcuyla hisarın yıkıntıları, tepenin doruğunu hoş bir tarzda süslemekteydi. Şatoda, yalnız küçük savaş kurmayı konaklıyordu. Çünkü Mareşal, şatoyu boşalttırmamış; Düklerin ailesinin burada oturmasına izin vermişti. Rochefoucauld düklerinin en ünlüsü ve ***Özdeyişler’***in yazarı olan mareşalin portresi, ***Muhafızlar Salonu’***nda asılıydı. Hayırsever ve politikacı bir kişi olarak tanınan Dük de la Rochefoucauld-Liancourt da bu şatoda dünyaya gelmişti.

Mareşal Rommel, gül ağaçlarının bulunduğu bir sete açılan gösterişsiz bir bölmede oturmaktaydı. Çok güzel görünüşlü olan çalışma odası hoş bir stilde döşenmişti; harikulâde Gobelins duvar halılarıyla süslüydü ve her hâliyle eski Fransız kültürünü yansıtıyordu. Rönesans stilindeki yazı masasının üstünde XIV. Louis’nin ünlü bakanı Louvois, Nantcs fermânını ilgâ eden belgeyi imzalamıştı, istilâ hareketi başlayıp düşman hava akınları şiddetlenince, Rommel, dükle anlaştı ve bütün bu sanat hazinelerinin kayaların altındaki küçük kilisede saklanması için emir verdi. Böylece bunların sağlam kalması sağlanmış oldu.

Ordular Grubu’nun kurmayında, ancak küçük bir çatışma kurmayı vardı ve şu şahıslardan kuruluydu:

Harekât Şubesi Başkam General Dr. Hans Speidel; Haberalma Şubesi Başkanı Albay Von Tempelhoff; kurmay heyetine bağlı diğer servisler yöneticisi Albay Staubvvasser; Albay Freyberg. Ayrıca, çeşitli sınıfların komutanları da yer almaktaydı: Albay Lautmann (Topçu); General Dr-Meise (İstihkâm); General Gehrke (Muhabere);-Visamiral Fried-rich Ruge

(Donanma), Hava Kuvvetleri genelkurmayından bir subay, birkaç emir subayı ve savaş jurnalini tutmakla görevli subay da bunlar arasındaydı.

Karargâhın hiçbir yürütme gücü olmayan şubesi, daha istilâ başlamadan önce lâğvedildi; görevleri de Fransa'daki Başkomutanlık'a bağlı olan bir generale devredildi. Nasyonal Sosyalist denetim subayına gelince; emirlere aykırı olarak, Ordular Grubu kurmayında böyle bir subay bulunmamaktaydı. Daha sonra Gestapo'nun yaptığı sorgular sırasında Genelkurmay Başkanı bu yüzden tekdir edildi. Mareşal Model, 1944 yılının Ağustos ayında komutayı ele aldığı zaman, görüp duyduklarını doğrudan doğruya Himmler'e ve Bormann'a rapor etme yetkisi bulunan bu politik gözetleme organını hemen işbaşına getirdi.

Kurmay heyetinin iç işleri, mükemmel bir karşılıklı anlaşma ve kişisel sevgi havası içinde yürüyordu. Heyet üyeleri arasında çok güzel bir âhenk ve kusursuz bir entellektüel denge vardı. Hepsi de büyük bir inisiyatiften yararlanmaktaydı. Mareşal, istilâdan önceki durgun haftalarda, vaktini hummalı bir çalışma içinde geçirdi. Yanma fazla kalabalık bir maiyet almaksızın hemen her gün birlikleri dolaşırdı. Yanında hemen her zaman bir tek emir subayı (Yüzbaşı Lang), sık sık da Visamiral Ruge bulunmaktaydı. Yüksek kültürlü, yiğit bir insan olan Visamiral'e, Mareşal özel bir güven besliyordu. Rom-mel, sabah kahvaltısını Kurmay Başkanı olan benimle birlikte eder; en önemli sorunları gözden geçirdikten sonra saat 5.00 ilâ 6.00 arasında yola çıkardı.

Cephedeki birliklerden herhangi birinde, öğle üzeri yaptığı kısa bir dinlenme dışında, akşama kadar yollarda kalırdı. Dönüşünde başlayan brifingler de akşam yemeğine kadar sürerdi. Mareşal de emrindekilerin yediği yemekleri yemekteydi. Sofraya; en yakın iş arkadaşlarıyla; çoğu zaman on-oniki subayla birlikte -oturuyordu. Bunlara her gün dâvetliler de ekleniyordu- Mareşal az yeyip az içiyor, hiç sigara kullanmıyordu. Sofrada bütün konulardan söz ederdi. Sonra da çoğu zaman yanına beni ve Amiral'i alarak şatonun romantik parkında bir gezinti yapardı. Büyük sedir ağaçlarının altında durarak Seine Vadisi'nin huzur verici manzarasının ve Batı göğünün tadını çıkarmaktan hoşlanıyordu. Sonraki brifinglerden çıkınca da gidip erkenden yatıyordu.

Mareşal, cepheyi ziyaret ettikçe, durumu ve tasarılarını subaylarla askerlere anlatırdı. Överken de, azarlarken de ortalama bir ölçüyü kaçırmamakta

onun gibisi yoktu. Askerlerin yerli halka karşı davranışlarına özel bir önem veriyordu. Savaş zamanında olduğu gibi barış zamanında da saygı gösterilmesi gereken insanlık kuralları üzerinde birkaç kez önemle durdu; uluslararası hukuka tam saygı gösterilmesini emretti. Zamanımızda çoğu zaman görülmeyen ve Hitler'in zihniyeti dolayısıyla de bir zaaf sayılan yiğitçe, mertçe bir zihniyeti sık sık açığa vurdu.

1944 Baharında Alman Kuvvetlerinin Dağılışı

KARA ORDUSU

“B” Ordular Grubu Başkomutanı sıfatıyla 1944 yılının Nisan ayında Mareşal Rommel’in emrinde sekiz genel komutanlıkla iki ordu, , 24 piyade tümeni ve 5 hava tümeni vardı. Bunlar şöyle dağılmışlardı: Bir genel komutanlık (88’inci), iki piyade tümeni (347’nci ve 709’uncu), bir hava tümeniyle (16'ncı) Hollanda Başkomutanlığı.

Başkomutan, hava generali Christiansen’di. Askerler ona ***“Krischan”*** adını takmışlardı. Birinci Dünya Savaşı’nda bir yardımcı kruvazörün kaptanıyken yararlık göstererek Liyakat Nişanı almış; sonra deniz havacısı olmuştu. 1933’ten sonra muvazzaf orduda generalliğe yükseltilerek Hava Kuvvetleri’nde önemli görevlere atandı. Açık sözlü bir denizci, iyi bir arkadaştı ama tecrübesi, kültürü ve entellektüel meziyetleri bir ordu komutanına yaraşacak yükseklikte değildi. Kara stratejisinden de hiçbir şey anlamıyordu. Bu yüzden, rütbesinin başkomutanlığa yükseltilmesi, daha da yersizdi. Mareşal Göring askerî icapları hesaba katmaksızın, bu kilit noktasına çok güvendiği bir kimseyi getirmişti. Kurmay Başkanı da, süvari olan ve Genelkurmay’dan gelen General Von Wühlisch’ti. Christiansen’in yetersizliklerine karşı tedbir almaya çalıştı. Zâten Christiansen de onu, bütün yapıp ettiklerinde çok serbest bırakıyordu.

15’inci Ordu’nun (89’uncu, 82’nci, 67’nci, 81 ’inci olmak üzere) dört genel komutanlığı, altı piyade tümeni (70’inci - bu tümen, midelerinden hasta askerlerden kuruluydu ama bu hâl, onların yiğitçe çarpışmalarına engel olmadı -, 47’nci,49’uncu,344’üncü, 348’inci, 711’inci Tümen’ler), cephede iki hava tümeni (17’nci ve 18’inci Tümen’ler), cephe gerisinde sekiz piyade tümeni (64’üncü, 712’nci,182’nci - yedek -, 326’ncı, 331’inci, 85’inci,89’uncu, 346’ncı Tümen’ler), bir de hava tümeni (19’uncu) vardı.

15’inci Ordu’nun Başkomutanı olan General Von Salmuth, barış döneminde olduğu gibi savaş sırasında da büyük bir taktik ve stratejik

tecrübe edinmişti: 1940 Batı Seferi sırasında Mareşal Von Bock'un Genelkurmay Başkanlığı'nı yapmış; 1941'de de, Doğu seferinde 30'uncu Kolordu'yu Kırım'a kadar götürmüştü. 1942-1943 çetin kışı sırasında, Kursk yakınlarında 2'nci Ordu'ya komuta etmişti. ***"Dayanışmasın"***'ndan haksız yere şüphe edildiği için burada komutanlıktan alınmıştı. Nasyonal Sosyalist rejime düşmandı ve felâketin yakın olduğunu anlıyordu.

7'nci Ordu'nun (84'üncü, 74'üncü, 70'inci olmak üzere) üç genel komutanlığı, sonradan ikinci paraşütçü kolordusu, 7 piyade tümeni (716'ncı, 352'nci, 243'üncü - bu tümenlerin mevcudu tam değildi -, 319'uncu - Manş adalarında -, 266'ncı, 343'üncü, 265'inci) cephedeydi. Cephe gerisinde (84'üncü ve 359'uncu olmak üzere) iki tümen, 91'inci havadan taşınan tümen, sonradan da iki paraşütçü tümeni vardı.

Başkomutan General Dollmann, topçuydu. Kurmaylık ve komutanlık tekniğini çok iyi biliyordu ama savaş tecrübesi olarak ancak Ren Nehri'nin yukarı bölgesini geçmiş olması vardı. Ancak, 1940 Batı Seferi'nde, kuvvet dengesi bakımından, bu geçişin artık kesin bir yanı kalmamıştı. General'in sağlık durumu çok bozuktu.

Hitler'ci yöntemler, insan ve asker olarak General'in vicdanını çok incitmişti. 29 Haziran 1944'te görevi başında atardamar tıkanmasından öldü. Birkaç gün önce de Hitler, Dollmann'ı azletmeye karar vermiş, fakat Mareşal Rommel bunu kabul etmemişti.

Zırhlı birliklere gelince; Ordular Grubu kesiminde bir de ***"Batı Zırhlı Birlikleri Genel Komutanlığı"*** vardı ve bu, 1'inci S.S. Zırhlı Kolordusuyla (1'inci S.S., 12'nci S.S., 2'nci, 21'inci, 116'ncı olmak üzere) beş zırhlı tümeni kapsıyordu.

Fransa'da, Loire Nehri'nin güneyinde 63'üncü Zırhlı Kolordu ile 9'uncu ve 11'inci Zırhlı Tümen'ler; ayrıca 2'nci ve 17'nci S.S. tümenleri konaklamaktaydı. Bunların bir bölümü ya istirahatte, ya da toparlanma hâlindeydi.

Batı Zırhlı Birlikleri Başkomutanı olan General Geyr Von Schvveppenburg, Paris'teydi. Elinde bir eğitim kurmayı vardı ki bu, daha sonraları, harekâtın seyri icabı, bir ***"komuta kurmayı"*** hâline gelecekti. Bu kurmay, bütün eğitim ve örgütlenme sorunları konusunda, Zırhlı Birlikler Genel Müfettişi

General Guderian’a bağlıydı. Harekât bakımından da ilkin Batı Başkomutanlığı emrine verildi.

General Geyr Von Schweppenburg, eşine seyrek rastlanır bir kimseydi: Askerî alanda olduğu kadar politik alanda da seçkin bir yeri vardı ve teorisyen olarak da modern savaş konusunda çok derin bilgiler edinmişti. Askerî ataşe olarak Londra’da bulunduğu sırada, hiç çekinmeden, büyük bir patavatsızlıkla Almanya’nın gittikçe yalnız kaldığım söylemekten kaçınmamıştı. Yaptığı uyarılar da kendisinin Londra’dan geri çağırılmasına yol açmıştı.

Yaklaşık olarak 4.000 kilometre uzunluğundaki Atlantik Cephesi’nin tümü boyunca altmış kadar ***“bölge”*** piyade tümeni yer almış bulunmaktaydı. Bunların mevcutları eski sınıflardandı. Savaşta ustalaşmış kurmay heyetleri çok zayıftı. Eğitimleri, her rütbeden ve çoğu zaman epey yaşlı üstlerce sağlanmıştı; fakat bu eğitim, yapacakları göreve uygun olmadığı gibi yeterli de değildi. Teçhizatları da çok yetersizdi. Çok az sayıda süvari kuvvetlerine de sahip olan bu tümenler, tamamen ***“âtıl”*** kalmışlardı. Kendi ikmal ve iaşelerini zar-zor sağlayabiliyorlardı. Çarpışma bir hareket savaşı hâlini alırsa, bunlar, karşılarına çıkması muhtemel motorize ve çevik bir düşmanla hiç de boy ölçüşebilecek hâlde değildiler. Mareşal Rommel, bu yetersizlikleri birkaç kere Alman Orduları Başkomutanlığına bildirmiş; hatta modern bir savaş hâlinde bu tümenlerin işe yaramayacağını Hitler’in karşısında da açıklamaktan çekinmemişti. Fakat onun bu uyarılarını dinleyen olmamıştı. Hitler ise, **“askerin, içinde bulunduğu tahkimâtın gerisinde kendini öldürtmesi”**’nden ibaret olan taktiği övmüştü. Demek ki, askerin hareketli olmasına bir gerek yoktu.

Henüz zırhlı birliklerin hepsi tamamen elden geçirilmemiş, eğitimleri tamamlanmamıştı. Şefleri ve malzemeleri noksandı. Bununla beraber, zırhlı birliklerin savaş değeri, ***“bölge”*** piyade tümenlerinin-kinden üstündü. Fakat bu değer yine de 1940-1941 yıllarındaki zırhlı tümenlerin değerinin % 30’unu aşmıyordu. Eğitimleri, her şeyden önce - kendilerinden birçok kez istenen – ***“hava silâhı ile işbirliği”*** bakımından eksikti: Düşman tarafında ise durum, bunun tam tersiydi.

Ancak, Alman Hava Kuvvetleri Komutanlığı bu İsteklere karşı pek anlayış göstermiyordu. Komuta birliği yokluğundan ötürü, Ordu ile Hava

Kuvvetleri arasında; özellikle telekomünikasyon alanında da şeflerle birlikler arasında kombine tâlimler düzenlenemememişti.

DONANMA

Bütün savaş boyunca donanma, acıklı bir çıkmaza düşmüş; bu yüzden üzüntü duymuştu: İstiyor, fakat yapamıyordu. Bu durumda, donanma, gerek gücü ve gerekse stratejik sebepler dolayısıyla, ‘yardımcı silahtan başka bir şey olamazdı. Harekât alanı genişledikçe, donanma da Hitler’in Avrupa kıt’asıyla sınırlanmış olan direktiflerini aşan yeni yeni görevler yüklendi.

Her türlü politikadan bile isteye uzak kalmış olan Büyükamiral Dr. Raeder, görevinden alınınca, Hitler’in çevresinde yetki dengesi bakımından bir boşluk oldu. Gerçekten de savaş donanması, Başkomutanlık’ın politik görüşlerini izlememekte; bu konuda ordudan daha çok direnmekteydi. Bu da Raeder’in yerine Dönitz’in Büyük amiralliğe atanmasıyla ortaya çıktı. Zaten bu atama Amiral Raeder’in isteklerine ve öğütlerine aykırı olarak yapılmıştı. Donanmanın değeri bazı bakımlardan gözlerde büyütülmüşse, bunun başlıca nedeni, Mareşal Von Blomberg’in ayrılışından beri Alman Orduları Başkomutanlığında artık gerçek bir koordinasyonun ve ordunun üç sınıfının (kara, hava, deniz) görevlerini açıkça tanımlayacak hiçbir otoritenin bulunmayışıydı. Strateji sorunlarının incelenmesi sırasında, birlik yokluğu, kendini tehlikeli bir tarzda hissettirdi. Hava Kuvvetleri gibi, Donanma da kendi bildiğini okudu ve birleştirilmiş bir stratejinin gerektirdiği anlayışı her zaman göstermedi. Sonradan Nasyonal Sosyalist Partisi’ne yaklaştıysa da, ayrıcalıklarından hiçbirini elden çıkarmaya razı olmadı.

Batı Donanma Grubu Komutanı Amiral Krancke (kendisinin Kurmay Başkanı, Amiral Hoffman’dı), herhalde Büyükamiral Dönitz’ten aldığı direktifler uyarınca, bağımsızlığı bakımından çok kıskanç davrandı. Felâket gelip çatınca, bir türlü büyük çapta yardımda bulunma kararı veremedi. Paris’te konaklamakta olan 5.000 kadar mevcutlu deniz birlikleri, tehlikeye düşmüş bulunan savaş cephesine gönderilebilirler ve orada yararlı olabilirlerdi. Ne var ki, Donanma Grubu, 20 Temmuz 1944 akşamı bunları, Fransa Askeri Komutanı’nca tutuklanmış olan Güvenlik Servisi elemanların kurtarmak için kullanmayı teklif etti. Gerçekte ise, hepsi de orduya karşı kullanılıyorlardı.

Batı’da, donanmanın elinde birkaç destroyer, 10-15 kadar torpidobot, birkaç tane hızlı hücumbot filotillâsı, belirli sayıda mayın tarama, devriye, sarnıç ve onarım gemileri bulunuyordu. Avrupa istilâ edildiği takdirde, 40 denizaltı gemisi Atlantik kıyısından yola çıkacaktı. Bunlardan ancak altı tanesi denize açılabildi; fakat düşmanın ezici deniz ve hava üstünlüğü dolayısıyla hiçbir başarı kazanılmadı.

Denizaltı silâhının verimi, uğradığı kayıpları karşılayamıyordu. Uzun süreden beri açık denizde herhangi bir deniz ya da hava keşif şebekesi bulunmamaktaydı.

Olayların sırasını biraz öne alarak şunu da söyleyelim: Aralarında 4 torpidobot da bulunan 38 deniz üstü gemisi, 14 Haziran 1944 akşamı, düşmanın bir hava akını sırasında Le Havre limanındaki rıhtımlarla denizaltı sığınaklarında tahrip edildi. Bütün torpidobotlarla hücumbotlar, böylece savaş dışı bırakıldı. Düşman hava filoları, saldırılarını alçaktan uçarak sürdürdü ve onların bu yok edici çalışmalarına karşı koymak için hiçbir şey yapılmadı.

Büyükamiral Dönitz’in Obersalzberg’de verdiği bilgilere bakılırsa, 29 Haziran’da Batı’daki Alman donanmasının elinde henüz 1 torpidobot, 12 hücumbot ve şnorkelli 8 denizaltı vardı. Öte yandan. Deniz Kuvvetleri’nin ne mevcutlarına, ne de gerçek görevlerine artık uymayan büyük sayıdaki deniz komutanlıkları da, ulaşımdaki kargaşalık dolayısıyla, hercümerci büsbütün vahimleştirmekten başka bir işe yaramıyorlardı. Bunun bir örneğini de kıyı topçusunun ***“atış yönetimi”*** vermektedir. Donanma, düşman su üzerinde olduğu sürece, topçu savaşının komutası üzerinde hak iddia ediyordu. Çıkarma başlar başlamaz da, Ordu, atış yönetiminin tümünü üzerine alacaktı. Daha hazırlık döneminde bu düzenlemeler (atış mevzilerinin ve gözetleme yerlerinin seçimi, ikmâl ve mühimmat sorunları bakımından), deniz topçusu ile kara topçusu arasında taktik ilkelerde anlaşmazlıklar çıkmasına yol açtı.

“B” Ordular Grubu, bu düzenlemeleri değiştirmeyi birkaç kere denemişti. Fakat Hitler, Rommel’in her isteğini geri çevirdi. Donanma Batı Grubu Komutanlığı, düşman gemilerindeki topların kara sınırları içinde kalan menzili bakımından da birtakım kuruntulara kapılmış; bu menzilin dik ve sarp kıyılarda 15, düzlük kıyılarda ise 20 kilometreyi aşkın olmayacağını

sanmıştı. Gerçekte ise menzil, 35-40 kilometre arasındaydı. Caen bölgesinde savaşmış olanlar, bunu pekiyi bilirler.

HAVA KUVVETLERİ

Hava Kuvvetleri'nin eyleme geçme imkânları, Batı'da olduğu kadar Almanya'nın içinde de gerçekten önemli bir sorun hâline gelmişti. Fakat Hava Kuvvetleri Başkomutanlığından, görevleri, mevcutları ve imkânlarının neler olduğu konusunda doğru-dürüst bilgiler elde edebilmek hiçbir zaman mümkün olamamıştı. Mareşal Göring, her çeşit açıklamadan kaçınıyor; cevap vermek zorunda kalınca da bilmece gibi cevaplar veriyordu- Zaten kesin kararlar almanın gerekli olduğu o aylarda, kişisel bilgi edinme gereğini hiçbir zaman duymadı; Komutanlık yetkilerini, kendi özel konutu olan Karinhall'den ya da Doğu Prusya'dan kullanmakla yetindi. Kendisinden hiçbir zaman objektif açıklamalar elde edilemedi. Bunun asıl nedeni de, Göring'in bile, kendi hava ordusunun durumu hakkında yeterli bilgiye sahip görünmemesiydi!

Başkomutanı Mareşal Sperrle, Kurmay Başkam da General Koller (daha sonra General Plocher) olan 3'üncü Hava Donanması, doğrudan doğruya Mareşal Göring'in emrindeydi. Alman Orduları Başkomutanlığınım ancak sınırlı bir yönetim yetkisi vardı. 3'üncü Hava Ordusu Başkomutanı Mareşal Sperrle, şahsiyet sâhibi bir insandı. Fakat bu zararlı örgütlenişin farkına vardıkça kızmaya, alay etmeye başladı. Özellikle Rommel'in politik görüşlerini paylaştığı için, elinden geldiğince her yerde iyi bir arkadaş olarak herkesle işbirliğinde bulunmaya çalıştı. Hitler onun görevine 18 Ağustos'ta son verdi ve Mareşal Sperrle, Göring'in yerine ***"şamaroğlanı"*** rolü oynadı. Onun sorumluluğu altındaki 3'üncü Hava Donanması'nca verilen bilgilere bakılırsa, Haziran ayının başında bütün Batı Cephesi'nde Alman Hava Kuvvetleri'nin elindeki 500 kadar uçaktan, ancak 90 bombardıman ve 70 av uçağı müdahaleye hazırdı. Düşmanın üstünlüğü yüzünden bunlar hiçbir rol oynayamadılar. Gerçi Hitler, 1 Nisan 1944'te **"B"** Ordular Grubu Kurmay Başkanı sıfatıyla bana ilk parti olarak 1.000 tane tepkili avcı uçağı vereceğini vaadetmişti ama bunların yüzünü gören olmadı.

Düşmana gelince; 6 Haziran'da yaptığı çıkarma hareketini 25.000 kadar hava çıkışıyla da destekledi.

İngiltere ile Amerika'nın hava orduları 1944 baharından beri havalara hâkimdiler ve Almanlar'ın her türlü uçak faaliyetini felce uğratıyorlardı. Bizim uçaklarımız, memnunluk verici bir keşif yapamadıkları, Britanya adalarının fotoğraflarını getiremedikleri gibi, her şeyden önce de düşman limanlarında konaklayan ya da Atlas Okyanusu üzerinde seyreden kuvvetler hakkında bilgi edinemiyorlardı. Oysa bütün bunlar cepheye çok yakındı. Düşman uçaklarının aralıksız saldırılarını püskürtecek, hiç olmazsa mahallî bir yığınakla - geçici de olsa - bir aydınlatma yapabilecek hava kuvvetlerinden artık yoksun bulunuyorduk. Kalifiye mürettebatın kullandığı son model düşman avcı bombardıman uçakları gündüz iş görmemizi gittikçe daha çok engelliyorlar, bize ağır kayıplar verdiriyorlardı. Bombardıman birlikleri, demir ve kara yollarının kavşaklarını, köprü vb. gibi bütün bayındırlık araçlarını yakıp yıkıyorlardı; öyle ki, istilâ başlayınca ikmal ve iaşe işleri gerçekten umutsuzluk verici bir safhaya vardı.

Brüksel-Paris-Orleans hattının batısındaki demiryollarının tahrip edilmesi, Mayıs ayının ortasından başlayarak, demiryolu ile düzenli ikmal işi yapmayı imkânsızlaştırdı. Kamyon da, yakıt da bulunmadığından, bu işler için karayollarının kullanılması yasaklanmıştı. Daha 1942'de Afrika seferinde başlayan, aynı yıl Doğu Cephesi'ni kasıp kavuran felâketlerin kaynağında hep bu takviye yetersizliği bulunmaktaydı. Nitekim sonradan, Batı'daki savaş sırasında da durum aynı oldu. Seine Nehri'nin Paris'in altındaki bütün geçitleriyle Loire Nehri'nin Orleans'ın altındaki bütün köprüleri 6 Haziran 1944'-ten önce hava saldırılarıyla tahrip edildi. Yapılan bütün uyarılara rağmen, sualtı geçitleri kurulmamıştı. Gerektiği ânda köprü kurmaya yarayacak malzeme de yeterli değildi.

Düşmanın stratejik hava kuvvetleri, Almanya'ya ve işgal altındaki topraklara yaptığı saldırıları durmadan arttırdı.

Şunu da belirtmek yerinde olur; düşmanın ezici üstünlüğüne rağmen, kalan birkaç Alman havacısı, çoğu zaman dönüş umudu olmaksızın uçuşa çıkıyorlar ve havaalanlarının Müttefik bombardımanlarıyla altüst oluşunun kendilerine sağladığı imkânlar oranında havalanmaktan geri durmuyorlardı.

Mareşal Rommel, daha istilâdan önce buna ilişkin sözlü ve yazılı raporları Hitler'e iletmekten; kara, deniz ve hava savaşlarının önemini belirtmekten ve bunların esaslı unsuru olarak bizim hava silâhımızın yetersizliğini açıklamaktan geri durmadı. Bunu yaparken de Afrika'daki harekâttan ve

ikmâl-iaşe işlerinden edinilmiş tecrübelere dayanıyordu. Hitler'-in karşısında şöyle konuşuyordu:

— "*Savaşın beşinci yılında, Başkomutanlık gittikçe daha iyi anlamalıdır ki, ordu ile işbirliği yapacak hava silâhı yalnız çarpışmalar üzerinde değil, savaşın tümü üzerinde de kesin bir etki yapacaktır.*"

Fakat bütün yalvarmaları, bütün uyarmaları sonuç vermedi. Hitler, yeni silâhların ve binlerce tepkili avcı uçağının savaşa sürüleceği yolunda vaadlerde bulunarak onu başından savıyordu.

Mareşal Rommel, onun bu ***"mucizeli"*** silâhlara yaptığı imalarla yetinmiyordu. Birkaç kere, bu buluşların durumu ve savaşa ne zaman sürülebileceği hakkında bakan Speer'den bilgi istedi. Bunun üzerine, kendisine atom bombasıyla ilgili bilimsel araştırmalarla bu bombanın teknik yapımı arasında uzunca bir süre bulunduğu açıklandı. Her ne kadar Prof. Dr. Otto Hahn teknik metodları ortaya koymuşsa da, Almanya, henüz Birleşik Amerika'nın elinde bulundurduğu güçlü potansiyele sahip olmuş değildi.

1943 baharında Almanlar'ın yaptıkları ilk deneyler sırasında, Norveç'teki ağırsu tesisi İngiliz ve Norveç komandoları tarafından yakılıp yıkıldı. 1943 Ekim'inde onarılan bu tesis, bir süre sonra bir hava akını sonucunda kesin olarak yok edildi. Bu konuda Prof. Dr. Werner Von Keisenberg-Göttingen, sonradan şunları söylemişti:

— "*O zaman Almanya'da atom bombaları yapımına niçin girişilmediği, hattâ İngiltere ve Amerika'da bile bize sık sık soruldu. Bu soruya verilebilecek en kestirme cevap şudur: Bu işlem, artık savaş sırasında başarı kazanamazdı da ondan.*"

Hava üstünlüğünden mahrum bulunuşumuzu bu husus da ortaya koyabilir. Amerikan uçaklarının Ağustos 1945'te ilk atom bombasını atışları sırasında edinilen tecrübelerden anlaşıldığına göre, bombayı hedefine dek güvenle götürebilmek için, çok büyük hava kuvvetlerine ihtiyaç vardı.

Rommel, Alman Hava Kuvvetleri personelinin örgütleniş tarzını da birkaç kere yazılı ve sözlü olarak eleştirdi. Sözgelişi, Hava Kuvvetleri'nin Batı'da ölçüsüz denilecek derecede büyük bir haber alma şebekesi vardı ve bu, 50.000'den fazla insan kullanılmasını gerektiriyordu. Batı'daki geri hizmetlerinde çalışan askerlerin toplamı, 300.000'i aşkındı. Bu ise, hava ordularında âdet olduğu üzere, uçucu personelin on katı değil, yüz katıydı.

Bu sayıları, ancak psikolojik bir nedenle, yâni Göring'in ve Himmler'in şatafat ihtiyaçlarıyla izâh etmek mümkündür: Bu, bütün büyük devrimci şeflerde görülen karakteristik bir eğilimdir.

Her türlü mantıkî nedene ve Ordular Grubu'nun isteklerine aykırı olarak, Alman Hava Kuvvetleri'nin emrinde 3'üncü Uçaksavar Kolordusu da vardı ye bu kolordu, doğrudan doğruya ya Paris'teki 3'üncü Hava Donanması'ndan, ya da Doğu Prusya'daki Göring'den emir alıyordu, istilânın başlangıcında bu birlik kötü dağıtılmıştı; bu yüzden, gereği kadar çabuk yer değiştiremedi. Ateş gücünün yoğun biçimde kullanılması, istilânın ilk günlerinde çok önemli olabilecekti; ne var ki bu mükemmel silâh, çarpışmaların hayatî noktalarında ***"ateş yönetimi ve hava savunması"*** birliğini hiçbir zaman gerçekleştiremedi. 3'üncü Uçaksavar Kolordusu'nun komutanı olan General, Ordular Grubu'nun haberi olmaksızın Normandiya savaşı sırasında Göring'in yanına çağırıldı ve günlerce orada kaldı.

"Hava" 'da da Afrika ve İtalya'dakilere benzer sahneler cereyan etti; ama bunlar daha büyük ölçüdeydi. Düşman; cephede, işgal altındaki topraklarda ve Almanya'da havalara hâkim bulunuyordu; Alman pilotları gökyüzünden silinmişlerdi.

Plânların hazırlanmasında, örgütlenme ve komuta işlerinde yapılan yanlışlıklar, henüz kesin çarpışmalar başlamadan önce, hava silâhını kemirmiş gibiydi. Bir stratejik hava savaşı için alınan bütün tedbirler başarısızlığa uğramıştı. 1940'da İngiliz seferi kuvvetlerinin küllî kısmının Dunkerque'ten boşaltılışından sonra İngiltere üzerindeki hava savaşı; İngiltere'ye karşı kullanılan hava donanmasının yok edilmesi; Atlantik savaşı; Almanya'ya yapılan hava akınlarına karşı savunma; Stalingrad'ın, Çerkassiy'in, Kırım'ın ve Afrika'nın ikmal işlerini hava yoluyla yapılması... Bütün bunlar, bu hikâyenin içler acısı bölümleridir. Yiğit havacılarımız, komutanlarının kurbanı oldular.

İngiliz-Amerikan hava ordusu ise, tersine, hem Batı'da, hem de Almanya'da, kesin sonucun alınmasını etkili biçimde çabuklaştırdı.

ATLANTİK DUVARI

Atlantik Duvarı, bir hat hâlinde uzanan ve gücü değişik olan bir kıyı tahkimatıydı. Alman Orduları Başkomutanlığının bir çıkarma yapılacağını tahmin ettiği noktalarda ve Manş kıyıları boyunca, her şeyden önce de Griz-Nez Burnumda, Seine Nehri'nin denize döküldüğü noktada, Cotentin Yarımadasının kuzey çıkıntısında, Anglo-Norman adalarında, Brest ve Lorient'da, ***"Duvar"***'ın tahkimatı epey ilerlemişti. Buna karşılık, Mareşal Rommel, **"B"** Ordular Grubu'nun başkomutanlığını ele aldığı sırada, Calvados kıyısı, özellikle Bayeux önündeki sırtlar, hemen hemen boş bırakılmıştı.

1941'de Hitler, başlıca mukavemet hattının kıyıya kaydırılmasını emretmişti. Kıyıların uzunluğu dolayısıyla, ancak bir tahkimli noktalar sistemi kurulması öngörülebilirdi. Sekiz yılda gerçekleştirilebilecek bir plân uyarınca, Manş kıyısıyla Saint-Malo önündeki adalar grubu, Jersey, Guernesy ve Sercq adaları ***"çok güçlü"*** kaleler hâline getirilecekti. Hitler'in isteği buydu. Böylece de Lindemann bataryalarıyla (406 mm.'lik 3 top bataryası) Gris-Nez Burnu, 280 mm.'lik 4 topla Büyük Elektör, 380 mm.'lik 4 topla Todt, 303 mm.'lik 3 batarya ile Friedrich-August ***"taarruz bataryaları"*** kuruldu. Bunlar, bütün Manş örgütünü destekleyeceklerdi.

1944 baharında, Küçük Anglo-Norman adaları grubuna, 320 mm.lik toplarla sekiz ağır batarya yerleştirilmişti. Oysa aynı dönemde Dieppe'den Saint-Nazaire'e kadar bütün cephede, yâni 1.000 kilometreyi aşkın bir mesafe üzerinde, ancak 37 topla aynı sayıda batarya vardı. Bu topları donatmak için, bir zırhlı alayla ve bir uçaksavar alayıyla takviye edilmiş bir tümen ayrıldı. Anglo-Norman adalarının ancak ***"uçak gemisi"*** olarak önemli olmasına rağmen, burada, havaalanı inşa edilmedi. Rommel bu ***"ada tahkimatı"***'nın çok aleyhindeydi ve bu yararsız garnizonun oradan geri çekilmesini istedi-

Tahkimat sisteminin tümünde yönetici bir fikir de, malzeme de yoktu. Öte yandan, tahkimat, komuta işlerindeki kargaşalığın kaçınılmaz olarak yarattığı idari güçlüklerden de zarar görmüştü.

1944’te, tahkimat olarak, kıyılarda ancak radar postaları ve komuta mevkileriyle batarya mevzilerine sahip dayanak noktaları vardı. Sığınaklar da, - malzeme yokluğundan dolayı - betonlanmamış sahra tahkimatından ibaretti. Münferit dayanak noktaları, bâzan birbirlerinden birkaç kilometre uzaktaydı. Orne ve Vire ırmakları arasındaki kıyılar kayalık olduğundan, Donanma yetkilileri, buralarda hiçbir çıkarma tehlikesi olmadığı kanısına varmışlardı. 50 kilometre kadar genişlikte olan bu kesime bir buçuk tümen yerleştirilmişti.

Rommel, 1943-1944 kışında yaptığı ilk denetlemeden sonra, ***Atlantik Duvarı***’nın gücü üzerinde büyük hayâl kırıklığına uğradığını söyledi. Özellikle Normandiya kıyısı boyunca — birliklerin çalışmaları sayesinde — kaybedilmiş zamanı kazanmaya çalıştı; düşman çıkarmasını engelleyebilecek yeni araçlar hazırladı.

Kıyıların savunmasıyla ilgili bütün tedbirler, yâni plânların ve tahkimatın yapılması, her türlü taktik ve stratejik eğitimden yoksun, savaşın genel durumu üzerinde hiçbir umumî görüşe sahip bulunmayan, Ordu ile işbirliği yapacak hiçbir tecrübesi de olmayan bir mühendise verilmişti.

Kıyıların savunulması ve özellikle bataryaların yerleştirilmesi konusunda - Ordu, Donanma ve Todt Örgütü arasındaki görüş ayrılıkları dolayısıyla - 1941-1943 arasında derli-toplu bir tahkimat plânı hazırlamak mümkün olamamıştı. Rommel bu sorunların yepyeni görüş açılarından incelenmesini emretti. Bu konuya yalnız yakın bir kişisel ilgi göstermekle kalmıyor, işten anlayanları kaygılandıran olağanüstü teknik bilgiler de ileri sürüyordu. Verdiği emirlere kendi eliyle yaptığı resimler de ekliydi. Bunlarda orijinal buluşlar, teklifler de vardı.

Düşmanın çıkarma hareketini daha da güçleştirmek için, Rommel, kıyının önünde engeller yaptırdı, bir çeşit sunî mercan adaları vücuda getirtti. Sığ yerlerden kıyıya giden yollar mayınlanacaktı. Limanları kullanılmaz hâle getirmek için gerekli hazırlıklar yapıldı.

Deniz suyunun, kabarınca kıyıda ulaştığı çizgi başlıca savunma hattı oldu ve bu hat, bütün kıyı boyunca, mayınlanmış dayanak noktalarından meydana gelme bir şerit hâline sokuldu. Fakat topçunun ateş gücü, - her 18 ya da 20 kilometrede ancak bir batarya vardı - her şeyden önce atış tanzim cihazlarının yokluğu dolayısıyla, büyük ölçüde kuvvetlendirilemedi.

Fakat Mareşal bu meselede de çareler arayıp buldu ve 21’inci Zırhlı Tümen’in, ***“Denize kadar etkili dışlarla salvolar yapan toplar kullanmak”*** yolundaki teklifini onayladı. Ne var ki, bu iş büyük gecikmeyle başarılabildi.

Yoğunlaşmış hava saldırılarının gittikçe artan tehlikesini önlemek üzere, birliklerin sığınakları tahkim edilerek dağıtıldı. Havadan indirmelere karşı bir yer cephesi kuruldu; bu, arazi durumuna göre, kıyı tahkimat kuşağını 3-5 kilometre derinlik üzerinde kapatıyordu. Amaç, denizden saldıran bir düşman hava yoluyla geriye indirilmiş başka bir düşmanla bağlantı kurmasını önlemekti.

Mareşal Rommel, Paraşütçülerle planörlere karşı bir savunma tedbiri olmak üzere ağaçları kestirip aralarına tel gerdirerek ve sık sık mayın döşeterek engeller yaptırdı. Fakat çok zaman ve malzeme gerektiren bu işler, ancak hava saldırılarına özellikle açık bulunan bölgelerde yapılabildi.

Rommel, uçuşa pek elverişli olmayan havalarda bile, havadan taşıma yoluyla yapılan harekât konusunu da iyice incelemişti. Birlikleri de buna göre eğitti. Donanmadan, denize mayın dökmesini istedi; fakat Seine Nehri körfezini mayınlayacak yerde, ilkin Gironde’u mayınladı.

Denizdeki mayınlama, bir saldırıdan hemen önce gerilmesi gereken ***“yıldırım barajları”*** hâlinde yapılıyordu. İstilânın başlangıcında, Normandiva kıyısında bunlardan yoktu, öte yandan, mayınların, taarruzda kullanılması için, uçaklardan atılması gerekiyordu; ne var ki Alman Orduları Başkomutanlığı buna da izin vermemişti.

Yapılacak işler o kadar önemliydi ki, halkın yardımından da yararlanmak gerekiyordu. Mareşal Rommel şu prensibi koydu: Hiçbir Fransız vatandaşı zorla çalıştırılamazdı ama kendi istekleriyle çalışacaklara para vermek gerekti. Fransız işçilerine de her bakımdan Almanlar’a yapılan muamelenin eşi yapılacaktı. Havadan indirmeye karşı engeller yapılması söz konusu olunca, halka, bu işe yardım etmenin kendi yararına olduğunu bildirdi: Böyle engellerin bulunduğu yerlere havadan indirme yapılması hâlinde, oralarda çarpışma olması ihtimâlinin azalacağını belirtiyordu.

Su baskınları yaptırma imkânı, arazinin niteliğine bağlıydı. Ancak Le Havre’ın kara cephesinde, Live Irmağı vadisiyle Cotentın Yarımadası’nın doğru kıyısında tatlı suyun muhafazası için hazırlıklar yapılabilirdi ve bu da

yapıldı. Herhalde deniz suyunun vereceği zararlardan kaçınmak gerekti: Birinci Dünya Savaşı'nda edinilen tecrübelere göre, bu problem, on yıldan fazla sürecek çalışmalar yapılmasını gerektiriyordu.

Atlantik Duvarı için propaganda, Dieppe'e yapılan hava keşif akını püskürtülerek bu hareket ***"büyük bir savunma başarısı"*** diye gösterildikten sonra, 1942'de başladı. Gerçekten düşmanın kara, deniz ve hava kuvvetleri Dieppe'e komandolarla iki koldan büyük ölçüde bir indirme denemesi yapmışlardı. Bunun amacı hem kuvvetler hakkında fikir edinmek, hem Alman kuvvetlerini yerlerinde tutmak, hem de kombine bir çıkarma hareketi için bilgi toplamaktı. Esirlerin üzerlerinde ele geçirilen emirler bu İngiliz baskınının zaman, mekân ve asker mevcudu bakımından sınırlarını açıkça ortaya koymuştu- Fakat ne yazık ki batıdaki komuta makamları, doğudaki harekâtı unutturmak için dikkati batıya çevirmeye çalışan aşırı bir propagandanın etkisi altında kaldılar.

Göbbels. yaz sonunda, tahkimatın yetersizliğini gizleyip düşmanı aldatmak için, ***"Batı Duvarı"***'nda edinilen tecrübelere dayanarak, Almanya'da ve yabancı ülkelerde bu konuda bir propaganda dalgası başlattı. Onun için her çare geçerliydi. ***Atlantik Duvarı***'nın her yanda aynı savunma gücüne sâhip olduğuna Alman halkını inandırmak için, Griz-Nez Burnu'ndaki saldırı bataryalarının sunî bir örneğini herkese gösterdi.

Vakit kazanmak ve politik hedeflere ulaşmak amacını güden bu savaşta - ileride bu konuya yine döneceğiz -, Mareşal Rommel, bu yeni savunma araçlarından, kıyıdaki engellerden, havadan indirmelere karşı tedbirlerden söz edilmesine, hattâ bunların halk yığınlarına aşırı bir biçim ve ölçüde gösterilmesine göz yumdu. Rommel, yine aynı nedenle ve olayların da baskısıyla, kendi görüşlerinin filmlerde, gazetelerde ortaya serilmesine razı oldu. Fakat Göbbels'in gazete muhabirlerine Müttefik Hava Kuvvetlerinin üstünlüğünden söz etmemelerini emrettiğini duyunca, düşmanın böyle küçük görülmesine itiraz eti ve kamuoyunu yanlış yola saptırdığı için Göbbels'e takaza etti: Böyle bir şeyin, Alman halkının komutaya olan güvenini sarsmaktan başka faydası olmazdı.

Düşmanı aldatmaya yarayacak tedbirler de komutanlık ve birliklerce uygulandı. Sözgelişi, adı var kendi yok birliklerin geldiklerine ilişkin haberler yayılması; yeni kurmayların ve ***"haberci"*** diye adlandırılan personelin çalışmaya başlaması; Fransız demiryolları makamları da dâhil,

bütün makamlarca - bu çeşit çalışmanın alışılmış ve kaçınılmaz biçimine uyularak - yeni birliklerin demiryollarında taşınması için kâğıt üzerinde taşıma plânları yapılması; son olarak da gece-gündüz kamyon konvoylarının harekete geçirilmesi ve birtakım uydurma tesislerin kurulması gibi...

Fakat Rommel, bu tedbirlerin büyük ölçüde fayda sağlayacağını düşünerek hayâle kapılmıyordu. Bununla birlikte, zaman kazanmayı sağlayacak bütün tedbirler onun işine yarıyordu. Fakat Almanya Propaganda Bakanı'nın başıboş bir tarzda uyguladığı fanteziye kaçan yöntemlerle bu propagandanın etkileri ve tepkileri üzerinde bilgi sâhibi olma imkânı yoktu.

Rommel, sonraları Hitler'den birkaç kere kendisinin de katılmış olduğu, ***"Atlantik Duvarı"*** üzerindeki gerçeğe aykırı propagandanın kesilmesini istedi.

İSTİLÂDAN ÖNCEKİ STRATEJİK DÜŞÜNCELER

1 Nisan 1944’te Batı’ya hareketinden önce, Rommel’in yeni Kurmay Başkanı olarak, Obersalzberg'den komuta makamı için stratejik direktifler istedim. Fakat Hitler’le Alman Orduları Başkomutanlığı, ***“gereksiz”*** diye bunu reddettiler. Onlara göre Batı Başkomutanı ile **“B”** Ordular Grubu, kıyılarda sert bir savunma görevini yerine getirmek için emir almışlardı. Stratejik inisiyatiflere girişmek, hiçbir suretle söz konusu olamazdı. Herhangi bir yere çıkarma yapılırsa, bir ***“kıyı çarpışması”*** sonunda düşmanı denize püskürtmekten başka çare yoktu. İtalya’daki Salerno ve Nettunu tecrübelerinden hiç söz edilmedi. Oysa İtalya’nın batı kıyısındaki bu iki noktada, üstün İngiliz birlikleri, hava ve deniz kuvvetlerinin koruması altında karaya çıkmayı pekâlâ da başarmışlardı. Alman yedek zırhlı Kıta’ları, çok uzakta oluşlarından ve düşmanın hava üstünlüğünden ötürü müdahaleye imkân bulamamışlardı.

İddiaya göre, bir istilâ tehlikesi hâlinde ve zamanı gelince, 8-10 tümenlik başka güçlü zırhlı birlikleri, ayrıca yeni tepkili uçaklarla deniz birlikleri, özellikle denizaltılar da gönderilmesi öngörülmüştü. Ayrıca yeni ***“V”*** silâhı da savaşa sokularak kesin sonuç alınacaktı.

Hitler’in, kıyıların her ne bahasına olursa olsun böyle sonuna kadar savunulması konusundaki kararlarının sebebi ***“prestij”*** kazanma arzusunun ağır basmasıydı. Tıpkı Stalingrad’da, Don Nehri cephelerinde, Kırım’da, Sicilya’da ve İtalya’da olduğu gibi... Fakat Büyük Friedrich’in dediği gibi: ***“Her şeyi savunmak isteyen, hiçbir şeyi savunamaz.”*** Çünkü ***“savunma hatları eldeki birliklerden çok daha fazla yer kaplar... Dar görüşlü insanlar her şeyi savunmak isterler, akıllı insanlarsa gözlerini ancak başlıca hedefe dikerler.”***

Hareket serbestîsinin vereceği kudret, kıyıların hatlar kurularak katı bir tarzda savunulmasına feda ediliyordu. Bu da Müttefikler için büyük bir çıkarma tehlikesini şimdiden azaltıyordu. Şunu da ekleyelim ki, İngilizlerle Amerikalılar denizde de üstündüler ve buna karşılık elimizde güçlü bir Alman filosu yoktu. Alman havacılığı, savaş dışı edilmişti. Bu da istilâ birliklerinden önemli bir tehlikeyi uzaklaştırmış bulunuyordu. ***“Atlantik***

Duvarı”, derinliği ve önemli yedekleri olmayan basit bir şeritten ibaretti. Müttefik çıkarma birlikleriyse, sayı ve teçhizat, özellikle hareket kabiliyeti bakımından, savunmaya göre çok üstündüler.

Tarihteki büyük çıkarmalardan alınan dersler, hiçbir ortak noktada birleşmiyordu. 1798'deki Mısır Seferi sırasında Napoleon'un karşısına üstün bir düşman donanması çıkmış, Abukir'de onun donanmasını yok etmişti. 1854'te güçlü bir Rus donanması vardı ama tuhaf değil mi, Müttefiklerin Kırım'a gelişleri sırasında bu donanma savaşa sokulmadı. Yine bunun gibi, Rusların elinde 1904'te büyük bir donanma vardı; fakat Japonlar, Kore Körfezi'ne çıkarma yaparak bu donanmayı etkisiz bıraktılar ve - daha sonra Pearl Harbour'da yaptıkları gibi - Port Arthur'e baskın yaptılar. Almanların 1944'teki durumuna, yalnız Güney Devletleri'nin, Amerikan İç Savaşı sırasındaki durumu benziyordu: Gerçekten, Kuzey eyaletlerinin üstün bir donanmaları vardı, Güney eyaletlerinin elindeyse, bunun karşısına çıkartabilecekleri önemli hiçbir şey yoktu.

İtalya'daki son tecrübeleri göz önünde bulunduran Mareşal Rommel, bir çıkarma hareketi sırasında - özellikle hava ve deniz güçleri arasındaki oran derin bir değişikliğe uğramazsa -, düşmanın ilk üç günlük klâsik bunalımı çabuk ve emin bir tarzda yeneceğini biliyordu. Bir Müttefik çıkarmasının başarı kazanmasından sonra, Hitler'in kıyıda katı bir savunma yapılması yolundaki emrinden ayrılmaksızın, düşmanın muhtemel stratejik niyetlerine nasıl karşı konulabileceğini düşünüyordu. Hitler'in sözlerine inanıyor ve Paris bölgesinde zırhlı kuvvetlerle yapılacak harekât bakımından yeterli ihtiyatlar bulunduğunu kabulleniyordu.

Mareşal, şu ihtimalleri göz önünde bulundurmaktaydı:

• Düşmanın Seine ve Loire nehirleri arasına çıkarma yapması hâlinde karşı saldırı; Seine hattı üzerine çekilerek burada tutunmak, karaya çıkan düşmanı yok etmek için Seine Nehri'nin güneyinde, doğudan ve güneyden başlatılan bir saldırıya girişmek;

• Düşmanın Somme ve Seine nehirleri arasına çıkarma yapması hâlinde karşı saldırı; Amiens-Vernon hattıyla Oise Nehri üzerinde mukavemet mevzileri kurulması; nehirler arasında karşı-saldırı ki bu da tabiî cepheden bir taarruza yol açacaktı;

• Düşmanın Somme Nehri’nin kuzeyine çıkarma yapması hâlinde (ki stratejik, taktik nedenlerle ve arazinin durumu dolayısıyla bu ihtimâl pek yoktu) karşı-saldırı; güneyden kuzeye doğru gelişecek bir taarruz.

Düşman, Loire Nehri’nin güneyine ve Akdeniz kıyısına çıkarma yaparsa, Fransa’nın güneyinden vazgeçilerek Loire Nehri üzerindeki hat savunulacaktı. Stratejik harekât yapmak amacıyla, Loire Nehri’nin dirseğiyle Jura Dağları arasına mümkün olduğu kadar çok sayıda zırhlı birlik ve iki-üç orduluk bir kuvvet yıkılacaktı.

Düşman aynı ânda Seine Nehri’nin güneyiyle Akdeniz kıyılarına çıkarma yapmayı başarırsa, Fransa’nın güneyi bırakılacaktı; o zaman ***“Seine Nehri - Vonne Nehri - Burgonya Kanalı”*** hattını savunmak ve ***“Troyes — Dijon — Langres — Saint-Dizier”*** bölgesine bir harekât grubu yığmak gerekecekti.

Bu çeşitli durumlar, muhtelif değişiklikler de göz önünde tutularak incelendi. Her seferinde de zırhlı birliklerin yeterli hava kuvvetleriyle bağlantı hâlinde oldukları farz ediliyordu. Ayrıca bütün ihtimâller göz önünde tutuldu ve genel olarak Fransa’nın, Belçika’nın, Hollanda’nın nasıl boşaltılacağı; Meuse Nehri’nin, daha sonra da ***“Batı Duvarı”*** ’nın (Siegfried Hattı’nın) gerisine gerek savaşarak, gerek bir mütarekeden sonra nasıl çekilinebileceği (stratejik ihtimâller, teknik zorunluklar, asker mevcudu için gerekli süreler ve ihtiyaçlar bakımından) gözden geçirildi.

Eğer Hitler, istilânın başarı kazanmasından sonra stratejik kararlar alsaydı; yâni Fransa’nın güneyini boşaltmak, Seine Nehri üzerinde tutunmak, bir karşı-saldın için stratejik ihtiyatlar teşkil etmek ihtimâlini vaktinde kararlaştırabilseydi, 1944 yazının felâketli olayları bu kadar çabuk baş göstermeyecekti. Rommel bu konudaki düşüncelerini 17 ve 29 Haziran 1944’te, bizzat anlattı. Fakat konuşmalarının tek sonucu, 2 Temmuz 1944’te verdiği - Hitler’in 1943 kışında Stalingrad için verdiği emri hatırlatan - şu kesin emir oldu:

—“Düşmanın her yarına teşebbüsü, yerinde gösterilecek inatlı bir direnişle önlenecektir. Her türlü cephe kısaltılması yasaktır, harekâtta hiçbir özgürlük yoktur.”

Çarpışmanın en buhranlı döneminde. Mareşal, - Hitler’in isteğine aykırı olarak - ***”stratejide hareketli olma”*** yolundaki kararım uygulamak

istiyordu. Şüphesiz, bu karar geç kalmış sayılırdı; Avranches’taki kesin yarma hareketinden önce uygulanabilseydi, geç kalmış sayılmayacaktı. Yüksek bir makam, Rommel’in bu kurtarıcı kararı almasına izin vermedi.

STRATEJİK İHTİYATLAR SORUNU

Demek oluyor ki, Batı Cephesi'ndeki strateji, kıyıların ne bahasına olursa olsun savunulması yolundaki bu kesin emre dayanıyordu. İlkin yararlanılabilen seyyar ihtiyatlar, Zırhlı Kuvvetler Genel Komutanlığı ile altı zırhlı tümenden ibaret kaldı.

Eski kafalı bir asker olan Mareşal Von Rundstedt, Doğu'daki ve Akdeniz'deki son tecrübeleri İliç hesaba katmıyor, İngiliz-Amerikan savaş yöntemlerinden ders almıyordu. Bir düşman çıkarmasından sonra müdahalede bulunmak için Paris'in güney ve doğu kesimlerinde küçük ihtiyat grupları toplanmasını teklif etti. Böylece kendi hareket serbestîsini koruyacağını ve Alman Komutanlığı ile birliklerinin eski üstünlüğünü istediği gibi kullanabileceğini sanıyordu. Alman Deniz ve Hava Kuvvetleri, düşmanınkilere eşit olsalardı, ya da hiç değilse ona karşı koyabilecek durumda bulunsalardı, bu plân uygulanabilirdi. Fakat iki tarafın kuvvetlerinin oranı, kıyı tahkimatının zayıflığı ve yetersizliği, böyle bir hareketi hazırlayıp uygulamak için zamana ihtiyaç göstermekteydi. Oysa zaman kazanmak için yapılacak bu savaş, kıyıların böylesine zayıf bir şekilde işgâliyle başarı kazanamazdı. Zira böyle bir hareketin orta dayanağı, vaktinden önce yıkılırdı.

Rommel, durumu ve İtalya'daki en son tecrübeleri hesaba katarak hemen el altında bulunan altı zırhlı tümeni istilânın muhtemel başlama noktalarına getirmek istiyordu. Düşüncesine göre, bu ihtiyatlar olmazsa, herhangi bir çıkarmadan sonraki mevziî büyük yarma hareketlerini püskürtmek imkânsız olacaktı. Hava kuvvetlerinin durumu ve ateş hattına paralel yol eksikliği dolayısıyla, bir ya da iki zırhlı tümen, yangını söndürmeye yetişmeyecekti. Rommel, bu stratejik görev için, en azından beş zırhlı tümenin çok gerekli olduğu kanısındaydı. Bunlar, plâj-da yapılabilecek karşı saldırılara, havadan taşman önemli düşman birliklerinin yok edilmesine, öteki cephelere yanlardan kaydırılmaya (hem de Seine kesiminin ötesinde!) ve gerileme savaşları gibi bütün değişikliklere hazırlıklı olmalıydılar. Kendi konaklama yerlerinde, bölgenin derinliğine düzenlenmesine ve uçaklara karşı engeller kurulmasına da yardımda bulunacaklardı.

Bütün bu görevler, tamamen motorize edilmiş, ezici deniz ve hava üstünlüğüne sâhip düşmana karşı, elde deniz ve hava kuvveti olmadan, çok hareketli bir savunma savaşı yapılabildiği oranda, beş-altı tümenle ancak başarılabilirdi.

Nisan 1944'ten beri başlamış bulunan düşman hava saldırısı ve yarattığı yankılar, şunu kesinlikle gösteriyordu: Yığınaklar çok geride - sözgelişi, kentin dolaylarıyla birlikte ***"Büyük Paris"*** diye adlandırılan bölgede - yapılırsa, ihtiyatlar her zaman çok geç kalacaklardı. Bir brifing sırasında, Mareşal şunları söyledi:

—"Çıkarmanın birinci bölümünde kuvvetlerimiz düşmanla temasa geçemezlerse, düşmanın büyük hava üstünlüğü dolayısıyla hiçbir zaman müdahalede bulunamayacaklardır... Görevimizi yaparken denizi Müttefikler'e kapatmazsak ya da onları kırk sekiz saat içinde denize atamazsak, yapacakları istilâ başarılı olacaktır. Stratejik ihtiyatların yokluğu ve donanmamızla hava kuvvetlerimizin topyekûn başarısızlığı karşısında, savaşı kaybedeceğiz."

Salerno ve Nettuno harekâtının sonuçları apaçıktı. Üstelik bu savaşın tecrübeleri göstermişti ki, ancak el altında olan ve zaten çarpışma bölgesinde bulunan tümenler, gerçekten hemen ateş hattına sokulabilmektedir. O.K.W. İhtiyatları ***(*)*** diye adlandırılan ihtiyatlar söz konusu olduğunda, bunları savaşa sokma kararı çoğu zaman pek geç geliyordu. Genellikle bu kararın öyle sallapati bir hâli vardı ki, birlikler, Başkomutanlığın ivedi ve ***"önsezili"*** emirleri karşısında, aralarında bir bağ olmadan, ansızın savaşa sokuluyorlardı: Aslı aranırsa, bunlar, feda edilmekteydiler. Politik düşünceler dolayısıyla, Mareşal, herhangi bir ihtimâli önlemek için, elinin altında güvenilir zırhlı birlikler bulunmasını gerekli sayıyordu.

(*). O.K.W.: Oberkommando des Wehrmachts (Alman Orduları Başkomutanlığı) sözlerinin baş harfleri (Çeviren).

Savaşı stratejik biçimi altında düzenlemek ve kıyı boyunca da bunun taktiğini hazırlayabilmek, Rommel için büyük bir kişisel fedakârlıktı. Afrika'da, modern zırhlı birliklerin stratejik komutası konusunda şaşırtıcı örnekler vermemiş miydi? Fakat ordularının kanatları Seine Nehri'nin kuzeyinde ya da güneyinde, tehlikeli noktalarda çökerse, bir hareketin imkânsızlaşacağını biliyordu.

Yeterli stratejik ihtiyatı yâni 6-8 kadar zırhlı tümenle 5-7 tümen motorlu piyade hazır bulundurmayı birkaç kere teklif etti. Bunlar, Paris bölgesinde ve onun doğusunda yeralan Batı Zırhlı Kuvvetleri Grubu’nun komutası altına verileceklerdi. Hitler de, bunu yapacağına dair, 1 Nisan 1944’te, Ordular Grubu Kurmay Başkanı olarak bana söz vermişti. Yapılan incelemeler uyarınca bu kuvvetler, bir düşman çıkarmasının başarı kazanmasından sonra, düşmana manevra harekâtıyla karşı çıkarılacak Ordular Grubu’nu meydana getirecek; bu da onun hareket serbestîsini korumuş olacaktı.

Ayrıca Rommel, Fransa’nın içerilerinin araştırılarak buralarda önceden uygun dayanma noktaları kurulmasını da teklif etti. Stratejik düşüncelerinin tümü bakımından, kendi zihninde ilkin tasarladığı, Seine ve Yonne nehirleri arasındaki hat’tı.

Mareşal Von Rundstedt, Rommel’in düşünceleriyle tekliflerini teker teker ve özenle gözden geçirdikten sonra bunları onaylamıştı. Cephe yakınlarında, hemen el altında bulunan zırhlı kıt’alar, Seine Nehri’nin kuzeyiyle güneyindeki, en fazla tehlikede görünen kıyı kesimlerinin arkasına getirileceklerdi.

General Geyr Von Schvveppenburg’la, Mareşal Von Rundstedt’in birlikte buldukları çözüm tarzını benimsemiş olan Zırhlı Kuvvetler Genel Müfettişi General Guderian, 1944 Mayıs’ında Ordular Grubu’nun komuta mevkilerini ziyaret etti. Rommel’in açıklamalarını dinledikten ve Batı’daki stratejik durum hakkında bilgi aldıktan sonra, hemen el altında bulunan zırhlı tümenlerin yerlerine yerleştirilip kullanılması tasarısına karşı hiçbir kesin itirazda bulunmadı. O da Hitler’e başvurmak ve harekâtta yeterli olabilecek bir zırhlı kuvvet grubunun hemen gönderilmesini istemek niyetindeydi. Fakat Alman Orduları Başkomutanlığının verdiği bütün sözler boşa çıktı. Batı’ya, hiçbir gezici ihtiyat ya da zırhlı kuvvet gönderilmedi.

Hitler’in verdiği bu sözler, aslında büyük bir düşüncesizliği ortaya koymaktadır; çünkü Hitler, Doğu Cephesi’nde köklü bir operasyon yapılmasına karar veremedikçe, bu cepheden başkaca kuvvet çekme imkânı yoktu! Führer’in Genel Karargâh’ı harekâtı, stratejik değil de, taktik görüşlere göre yürütüyordu.

Olayların gelişimi Rommel’i haklı çıkardı. Düşmanın hava üstünlüğü ve hasım hava kuvvetlerinin çok esnek bir tarzda kullanılması dolayısıyla,

vaktinde Fransa’nın merkezinden kıyıya dek zırhlı birlikler getirmek ve bunları düzenli hâlde savaşa sokmak mümkün olamadı. Zira bu kuvvetler, Normandiva Cephesi’ne gelişlerinden çok önce dağılmışlardı.

Fakat Rommel, yaptığı teklif uyarınca, cephe yakınında ve elinin altında daha çok zırhlı birliklere sâhip bulunsaydı, çıkarmanın üç buhranlı günü boyunca bunların savaşa sokulması muhakkak ki bambaşka bir durum yaratacaktı.

Politik Düşünceler ve Hazırlıklar

Altıncı Bölüm

Ayıplanmak pahasına da olsa görevini yapmak, bunu başarabilen kimsenin en gerçek değerlerinden biridir.

LACORDAIRE

15 Nisan 1944 akşamı, Mareşal Rommel ilk defa yeni Kurmay Başkanı olarak benim, Führer’in Genel Karargâhında edindiğim izlenimlere ve doğudaki duruma ilişkin açıklamamı dinledikten sonra, kendi stratejik ve politik ilkelerini anlattı.

Kırım kaybedilmiş, Romanya’nın doğu bölgesinde cephe geriye alınmıştı, ödünç Verme - Kiralama Kanunu’nun sonucu olarak, İngilizlerle Amerikalıların yaptıkları yardımlar sâyesinde, Rus potansiyelinde önemli artışlar olmuştu. Bu da Rusların önümüzdeki yaz mevsiminde kesin harekâta girişeceklerini gösterir nitelikteydi. Hitler, 13 Ocak 1940 günlü ve 1 sayılı emriyle, Başkomutanlara dahi, genel durum üzerinde herhangi bir bilgi vermeyeceğini belirtmişti- Ordular Grubu, ancak, tarafsız kaynaklar, özellikle "İsviçre basını ve yabancı radyolar sâyesinde, Müttefikler’in politik konferansları ve bunların muhtemel yankıları üzerinde bir fikir edinebildi. Rommel’in taktik tecrübeleri, kendi komutasındaki ***“Hayâletler Tümeni”*** (7’nci Zırhlı Tümeni’nin Batı’daki akınlarına ve Kuzey Afrika’da yaptığı sefere dayanıyordu. 1940 yılının Mayıs ve Haziran aylarında, - o sırada Tümen Komutanı olan - Rommel, Dinant’da Meuse Nehri’ni geçmiş; Fransız -Belçika tahkimli cephesini yarmış ve hem Manş, hem de Akdeniz kıyısına ilk olarak gelmişti. 194t’de Kuzey Afrika’da az sayıda Alman kuvvetleriyle durumu düzeltmiş, sonra da başarılı bir saldırıya geçmişti.

Doğu Cephesi'ndeki tecrübelerini toparlayamamıştı ama bunların sentezini yapıp kullanmak için çalışıyordu.

Askerî ve politik düşünceleri, 1942 yazının olayları çerçevesinde toplanmıştı. Afrika'daki küçük Alman-İtalyan ordusu, o sırada Tobruk'u ele geçirmişti ve İskenderiye-Kahire'den topu topu 100 kilometre uzaktaydı. Süveyş Kanalı'na ve Nil Nehri'ne doğru bir yarma hareketine girişmeye; ondan sonra da İngiliz İmparatorluğunun can damarlarından birini kesmeye hazırlanıyordu.

O sırada Mareşal, azalan gücü kendini korkunç biçimde belli eden bu saldırının beslenmesini istemişti. ***"Takviye"*** için yapılacak ulaştırma işlerinin güvenliğinin de, yeterli ölçüde İtalyan hava ve deniz kuvvetlerinin savaşa sokularak sağlanması dileğinde bulunmuştu. Bu kuvvetler gelmedi. İtalyan deniz ve hava kuvvetleri pasif kaldılar ve böylece, farkında olmaksızın, Müttefikler'in ekmeğine yağ sürdüler. Hitler: ***"Ben Alman generallerimden çok Mussolini'ye güveniyorum,"*** dediği zaman, Rommel, onu, bu konuda kendisine aktarılanlarla yetinmemeye, kişisel bir izlenim edinmeye çağırdı.

Fakat 1941'den beri hep olduğu gibi, Hitler cepheye gitmedi. Montgomery'nin çok üstün olan İngiliz Zırhlı Ordusu, iyi korunan bir ikmal merkezinden kalkarak karşı saldırıya geçti. O zaman için ezici sayılacak bir hava kuvveti de onu destekliyordu. Bu hava kuvveti, İngiliz donanmasıyla işbirliği yaparak, her türlü ikmal ve iaşeyi durdurdu. Sorumluluğunun bilinci içinde olan Rommel, El Alemeyn'den geri çekilmek isteyince, Hitler ona şu dokunaklı (!) radyo mesajını gönderdi:

— "Kahire'ye taarruz edin; ya zafer, ya ölüm!"

Fakat Rommel hiçbir dokunaklı davranışta bulunmayarak, kendisine emanet edilen Kıta'ları kurtarmak için geri çekilme emri verdi. Mareşal, ***"Dünyanın fethini amaçlayan görevler"*** 'in kendisine verildiğini sık sık görmüştü; oysa gönderileceği söylenen araçlar eline ulaşmamıştı. Afrika seferinden başlıca iki tecrübe edinmişti: Bir ***"Dünya Devleti"*** olan İngiltere'ye karşı derin bir saygı; buna karşılık İtalyan müttefiklerine karşı da küçümseme duyuyordu. İngiltere ve dominyonlarının askerleri, Mareşal'e göre komuta, davranış ve randıman bakımından çok değerliydiler- Bunların savaş gereçleri, nitelik ve nicelik yönünden

Almanlarınkinden üstündü. Mareşal, Birleşik Devletleri’n silahlı kuvvetlerine de derin saygı besliyordu.

İtalyan ***“müttefik”*** ’e gelince; Rommel, zamanında, hem de yazılı ve sözlü olarak, birkaç defa ilgilileri bu ***“müttefik”*** hakkında uyarmıştı. Yaptığı itirazlar. Almanya’yı nihayet Balkanlar serüvenine sürüklemiş olan İtalya’nın yalnız dış ve askerî politikasına karşı değil; bu devletin politik, askerî, entellektüel ve ekonomik yapısı üzerinde edindiği belirli bilgilere de dayanıyordu.

Bu yargıları yüzünden Mareşal, Adolf Hitler ve Alman Orduları Başkomutanlığı ile ihtilâfa düşüyordu. Hitler ve Başkomutanlık da, tersine, İngiliz ***“düşmanı”*** küçümseyip gülünç düşürmek için emirler veriyorlar, İtalyan ***“müttefiki”*** ise göklere çıkarıyorlardı. Hitler, 1942-1943 kışından başlayarak, Afrika cephesinden vazgeçip Kıta’larını Doğu’ya göndermeyi; dolayısıyla de ikinci derecedeki harekât alanlarım bırakarak savaşın ağırlık merkezini ***“ana nokta”*** 'yı kaydırmayı önerdiği zaman, bu ihtilâf daha da arttı.

Fransa meselesine gelince; Mareşal, daha Afrika’dayken bunu da zorunlu olarak ele almıştı. Alman Orduları Başkomutanlığının ve Dışişleri Bakanlığının 1940-1941 kışında ve 1941 yılı içerisinde Amiral Darlan ve General Huntziger’le yaptıkları görüşmelerin amacı, Alman ordusunun Afrika’da kalan birliklerini korumaktı. Bu görüşmeler hiçbir sonuç vermediyse, bunun günahı, Fransa’ya karşı yerine getirilmesi imkânsız şartlar ileri süren Hitler’in ölçüsüz talepleriydi. Almanya, anlayışlı bir politika gütseydi, Mussolini’nin isteklerine rağmen daha 1940’ta Fransa ile de uyuşarak Fas, Cezayir ve Tunus’u bir Avrupa-Afrika güvenlik sistemine sokabilirdi. Fakat El Alemeyn’den birkaç gün sonra Amerikan kuvvetleri Fransız Kuzey Afrikası’na ayak bastılar. Fransa’nın direnişi durdu; çok geçmeden de bunun Afrika Ordusu üzerindeki tepkileri başladı.

Fransa’da kalışı Erwin Rommel’e ülkeyi ve insanları inceleme fırsatı verdi. Fransa’nın manzaralarını seviyordu. Çok büyük acılara katlanmış olan Fransız halkına ta içten yakınlık duymaktaydı. Kendi görüşünce, dört uzun yıl boyunca mütareke şartları içerisinde yaşamak ve böylece Mareşal Petain’in hükümetini - içeride de dışarıda da - sistemli olarak gözden düşürmek, dayanılır şey değildi.

Mareşal, Fransa'nın bir görevi olduğuna inanıyor; bu yüzden de, savaş bittikten sonra bir barış yapılmasını ve Fransızlara artık düşman muamelesi edilmemesini gerekli buluyordu. 17 Haziran günü öğleden sonra Margival'de yapılan brifingde, Fransa'ya karşı güdülen resmî politikaya itirazlarım bildirerek, Hitler'i Güvenlik Servisi'nin baskısına ve Sauckel Programı'nın yöntemlerine karşı uyardı.

15 Nisan 1944'te, Mareşal Rommel'in askerî durum konusundaki görüşü şöyleydi: Batı'dan istilâya girişecekleri muhakkaktı ve eldeki kuvvetlerle bunu önlemek mümkün olamayacağa benziyordu. Doğuda, yıl ortalarında Kızıl Ordu'nun genel saldırıya geçmesini beklemek gerekti. İtalya'da Müttefikler 'in başlattıkları taarruz, ağır, fakat sürekli biçimde, kuzeye doğru ilerliyor ve Alman kuvvetlerini kemiriyordu. Bu araziyi ve stratejik durumu iyi bilen Rommel, Orta ve Güney İtalya'yı bırakarak Piza'dan Floransa'ya ve Ravenna'ya giden bir gerileme mevziinde tutunmayı teklif ettiyse de, Alman Orduları Başkomutanlığı: ***"Olmaz!"*** Dedi; onu bulunduğu kesimde bıraktı. Bu yüzden de İtalya kıyılarını küçük birlikler savundu ve bu kıyılar, düşman yönünden, e ide edilmesi kolay birer hedef hâline geldi.

Politik durum, askerî durumdan daha da umutsuzdu. Almanya yalnızdı: İtalya, düşmanı olmuştu; Mussolini'nin Kuzey İtalya'daki kukla diktatörlüğünün, ülkenin kalan bölümünde hiçbir etkisi yoktu. Finlandiya'dan, Romanya'dan, Bulgaristan'dan hükümetin ve halkın tutumu üzerine karışık ve kararsız bilgiler geliyordu. Hiçbir zaman, ***"ötekini ortadan kaldırmak için"*** bir ***tek*** düşmanla anlaşma teşebbüsüne girişilmedi. Almanya'nın dış politikası da, savaşın sevk ve idaresi kadar, düşünce ve dinamizmden yoksundu.

Mareşal Rommel'in önünde yapılan ilk konuşmalarda; Leipzig eski Belediye Başkanı Dr. Gördeler tarafından ileri sürülüp, Rommel'e Freudenstadt'ta Stuttgart Belediye Başkanı Dr. Strölin aracılığıyla iletilen birtakım düşünceler söz konusu oldu:

1943 yılı sonunda Gördeler, Strölin'den Mareşal'le temasa geçmesini rica etmişti. Almanya ve Avrupa kurtarılmak isteniyorsa, Hitler'i ve rejimini ortadan kaldırmak gerektiğine Mareşal'i inandırmak zorunluydu. Rommeli uzun zamandır enerjik ve kavrayışlı bir adam olarak tanıyan Stuttgart Belediye Başkanı, 1944 Şubat'ında Mareşal'le yaptığı ilk görüşmeden beri

bu olay üzerinde ayak diremişti. İkisi de ***”Rejimin kanuni olarak değişmesi ve savaşın son bulması”*** üzerinde tartışmışlardı. Tablonun askerî tarafı, General Beck’ten ve Topçu Generali Wagner’den gelen bilgilerle tamamlanmış oldu.

Hepsi aynı fikirdeydiler: Kaçınılmaz bir felâketin her türlü görüşme ve pazarlığı imkânsızlaştırmasından önce elden gelenler yapılmalı; savaşı bitirmenin yolları ve çareleri hemen bulunmalıydı. Rommel, çok iyi bilinen mizacıyla, Hitler’in askerî bakımdan olduğu kadar politik bakımdan da canavarlığını, her türlü Avrupa anlayışına ve gerçek insancıllığa karşı beslediği küçümseyişi açıkça belirtti.

Bunun üzerine bir seri önemli görüşme cereyan etti.

Belçika ve Kuzey Fransa Başkomutanı olan piyade generali Von Falkenhausen - Birinci Dünya Savaşı’nda ***Liyakat Nişanı*** almıştı entellektüel ve insancıl bakımdan bütün Batı Cephesi’nin ve bütün ordunun en gözde kişilerinden biriydi. Dresden Piyade Okulu Komutam iken Mareşal Rommel de onun emrinde çalışmıştı ve bu bilge insana büyük saygısı vardı. Von Falkenhausen, Birinci Dünya Savaşı’ndan önce, Japonya’da askerî ataşelik yapmıştı; 1934’te Mareşal Çan Kay Şek’in askerî danışmanı olmuş, bu sıfatla General Von Seekt ve General Wetzell’in yerine geçmişti.

Anglo-Sakson’ları da, Uzakdoğu halklarını da tanıyordu. Anlatılamaz güçlükler bahasına Hitler’in Belçika ve Kuzey Fransa’yla ilgili direktiflerine karşı durmaya ve bu ülkeleri şerefli bir insan olarak yönetmeye kalkışmıştı. Fakat 15 Temmuz 1944’te onun yerine Nazi Partisi ***“gauleiter”***’lerinden (bölge şeflerinden) Grohe atanmış; 20 Temmuz 1944’ten sonra da General tutuklanmıştı. Von Falkenhausen, girişilecek bir hükümet darbesinin başarıya ulaşma zamanının geçtiğini düşünüyordu. Fakat savaşı bitirmek ve vatanı uzun sürecek sefaletten kurtarmak için, her şeye rağmen bu hükümet darbesini denemek gerekiyordu.

Fransa’daki Başkomutan, piyade generali Kari Heinrich Von Stülpnagel de Brüksel’deki meslektaşının görüşlerini paylaşıyordu. Durumun değişmesi için, gerekli hazırlıkları - teoride olduğu kadar uygulamada da - çoktan en ileri noktaya vardırmıştı. Kari Heinrich Von Stülpnagel yiğit, mert bir insandı.

Strateji uzmanı ve teknisyen olarak büyük yeteneklere sâhipti. Genelkurmay eski Başkam General Beck, onu, ***Ordu iç Hizmet Yönetmeliğini*** yazmak için, yanına yardımcı olarak almıştı. Politik bakımdan ölçülü oluşuyla, bu görevde Von Stülpnagel çok işe yaramıştı; büyük askerî yetenekleri, şaşmaz mantığı ve ince denge duygusuyla tamamlanıyordu. Ayrıca felsefe kültürüne, diplomatik yeteneklere de sâhipti ve bunları Genelkurmay'da, Yabancı Ordular Şubesi Şefliği ve Mütareke Komisyonu Başkanlığı görevlerinde ortaya koymuştu. Kelimenin tam anlamıyla bir Alman ve bir Avrupalıydı. Yüksek ahlâkî duyguları yüzünden Hitler'ci sistemin ahlâksızlığı karşısında sürekli bir azap duyuyordu. Rommel'le birlikte Von Falkenhausen'in komutanı olduğu Dresden Okulu'nda öğretmenlik ettiği dönemden beri Komutan'la çok dost kalmıştı.

Benim yaptığım hazırlık konuşmalarından sonra, 15 Mayıs 1944'te, Saint-Germain yakınında Mareil-Marly'deki bir köşkte Rommel'le Von Stülpnagel uzun süre görüştüler; Batı'da savaşa son vermek ve Nasyonal Sosyalist rejimi yıkmak için alınacak tedbirler üzerinde durdular. Politik ve askerî durumu gözden geçirdikten sonra teorik ve pratik hazırlıkları ayrıntılarıyla tespit ettiler. İki şef, siyasî ve askerî bakımdan duydukları kaygıları Batı Başkomutanı Von Rundstedt'e de ısrarla anlattılar; o, kendilerini iyi karşıladı. Ordu Komutanı topçu generali Edward Wagner, Batı'daki gerekli tedbirleri Ordu Başkomutanının hazırlıklarıyla koordine etmek görevini üzerine almıştı. Mayıs ayında Ordular Grubu Komutanı'nın blokhavs'ına gitti. Mareşal Rommel, suikast tasarılarına karşı çıktı; Hitler'i bir kurban hâline sokmak istemiyordu. Onun plânı şöyleydi: Güvenilir zırhlı birlikler sâyesinde Hitler'i tutuklatacak, bir Alman mahkemesi önünde yargılatacaktı. Mitler, orada ulusuna ve insanlığa karşı işlediği cinayetlerinden ötürü hüküm giyecekti. Onu halk seçmişti; yargılamak da ona düşerdi.

Rommel'in kurmayının sakin havası içinde, Gestaponun pençesinden uzakta serbestçe konuşabilmek ve her ân daha umutsuz hâle gelen bir durumdan kurtulmak için, hemen her gün Almanya'dan önemli kişiler geliyordu. Bakan Dr. Dorpmüller'le Hamburg gaileiter'i Kauffmann da bunlar arasındaydı.

Halkın her tabakasından ve bütün meslek mensuplarından mektuplar yağıyordu. Bu mektuplarda da bu görüş tarzı doğrulanıyor; Rommel'e, insan ve asker olarak duyulan büyük güven açığa vuruluyordu.

O sırada Fransa Başkomutanının kurmayına yüzbaşı olan Ernst Jünger, Mayıs ayının başlarında, hazırladığı barış muhtırasını getirdi. Bunun bazı noktalarını daha 1941-1942 kışında tespit etmişti. Rommel onun düşüncelerinden, özellikle bir Hıristiyan hümanizmi zihniyetiyle hareket edecek ***”Avrupa Birleşik Devletleri”*** ’yle ilgili görüşünden çok etkilendi. Mareşal, elverişli zaman geldiğinde, bu tarihsel ve insancıl belgeyi geniş ölçüde yayınlatma kararındaydı. O karışık dönemde Jünger’in çağrısı, âdeta efsanevî bir güçle herkesi etkiledi ve onu yayınlayacak bazı organlar da bulundu.

Stuttgart Belediye Başkam Dr. Strölin, 14 Nisan’da Gördeler’in isteğini Mareşal’e ileterek Baron Konstantin Von Neurath’la buluşması için ricada bulunmuştu. Eski Dışişleri Bakanı olan Von Neurath, büyük bir diplomatik tecrübeye sâhipti ve toplantıda onun bu tecrübesinden yararlanılacaktı.

Rommel, Von Neurath’ı, - hiç değilse aristokratik zihniyeti dolayısıyla - Nasyonal Sosyalist rejime düşman, eski kuşaktan bir diplomat olarak görüyordu. Von Neurath da, Schwaben’li olduğundan, Mareşal’le hemşeriydi. Von Neurath’ın oğlu epey zaman Rommel’in Afrika’daki kurmayında görev yapmıştı. Fakat Rommel’in Von Neurath ve Strölin’le buluşmak için yola çıkması, Gestapo’nun gözünden kaçmayacaktı. Onun için Rommel, bu iki kişiyle konuşmak görevini bana verdi.

Konuşma, 27 Mayıs 1944 günü Freudenstadt’da yapıldı ve ***“Batı”*** ile ***“Anayurt”*** arasında bir görüş alışverişi niteliğinde oldu. Ben, Müttefik istilâsından önceki askerî durumu açıklamakla söze başladım. Yurdu felâketten kurtarmak için Almanya’da ne gibi bir plân hazırlanmakta olduğunu Mareşal adına sordum. Von Neurath, kendisinin ve General Von Fristch’in görevine son verildiği günden, yâni 14 Şubat 1938’den bu yana diplomatik sahada olup bitenlerin bir tablosunu çizdi. Hitler’e yaptığı uyarıların hep boşa çıktığını anlattı. Dr. Strölin, özellikle en önemli sorunu, Adolf Hitler’in kişiliğini söz konusu etti ve yabancı ülkelerin - ne bahasına olursa olsun - onunla müzakere masasına oturmak istemeyeceği düşüncesini ileri sürdü. Ancak Hitler’in ortadan kaldırılması, yeni bir yapıcı politikayı mümkün kılabilecekti. Fakat istilâdan önce, çabuk hareket etmek gerekiyordu. Gerçekten de, cephenin ayakta durması, her türlü plânın ön şartıydı. Onun düşüncesine göre, işlerin genel yönetimini üzerine alabilecek tek insan, Mareşal Rommel’di: O, yalnız dürüst bir kimse ve büyük bir

asker olarak halkın sevgisini kazanmakla kalmıyordu; yiğit bir asker vasfı ve davranışlarıyla yabancı ülkelerde de saygı kazanmış bulunuyordu.

Bunun üzerine Von Neurath'la Dr. Strölin, ya Alman Orduları Başkomutanı ya da Devlet Başkanı Vekili sıfatıyla Almanya'yı kurtarmaya hazır olması yolundaki çağrıyı Mareşal'e iletmemi istediler.

General Beck'le Dr. Gördeler de kuşkusuz, bu ihtilâlde büyük rol oynayabilecek önemli kişilerdi ama bu güç başlangıç için halka ve orduya Mareşal gibi itibar sahibi bir kimse lâzımdı.

Ayrıca, Batılı Müttefiklerce bir konuşmaya girişme imkânları olup olmadığı da gözden geçirildi; Vatikan, Madrid'deki İngiltere Büyükelçisi Sir Samuel Hoare ve İsviçre üzerinde duruldu. Roma'nın, Madrid'in ve Lizbon'un aracılığıyla daha önce de yoklamalar yapılmıştı ama o güne dek istenilen sonuç elde edilememişti.

Strölin on gün sonra diplomatik durum ve bu durumun yarattığı imkânlar üzerinde - henüz bunlar çok sınırlı görünüyordu - Von Neurath'ın yazdığı bir raporu getirdi.

Hitler'in işbaşından uzaklaştırılması konusu uzun uzun, derinlemesine tartışıldı. Daha önce de görüldüğü gibi, Mareşal onun tutuklanıp bir Alman mahkemesince yargılanmasını istemişti. Bu görüşe aykırı olarak Strölin, Hitler'in ortadan kaldırılmasını çok gerekli sayan Gördeler'le Beck'in düşüncelerini ayrıntılı olarak anlattı.

Onlara göre Hitler'in hayatta kalışı, gizli bir iç savaş tehlikesi olacaktı.

Ülke içinde ya da cephede yapılacak propaganda, ana çizgileri bakımından tasarlandı.

İkinci bir konuşma çeşitli direnme noktaları arasındaki bağı güçlendirdi ve Rommel'in savaş blokhavs'ına ulaşan bir bilgi zinciri meydana getirildi.

Mareşal, bu konuşmaların metinlerini onayladı. Hazırlık tedbirlerinin alındığını ve kendisinin - hiçbir kişisel yükselme tutkusu beslemeden - bu işe baş koymaya hazır olduğunu Von Neurath'la Strölin'e bildirdi.

Amerikalı'ların Rommel'le temas kurmak için yaptıkları bir teşebbüsten onun hiç haberi olmadı ve bu, ancak ölümünden sonra açıklandı. 10 Mayıs 1944'te uçağıyla Viyana üzerinde düşürülen Amerikalı Albay Smart, sorgusunda, savaşı bitirmek üzere 'kendisince' girişilecek bir teşebbüs için

Mareşalde bağlantı kurmak istediğini bildirmişti. Oberursel-Taunus Subaylar Esir Kampımda yazılmış olan sorgu tutanağının birer nüshaları Hermann Göring'e, Göbbels'e ve Alman Havacılık Bakanlığı'na gönderildi. Rcmmel'in bundan haberi olmadı: Dışişleri'nin gizlilik yöntemlerine ve orduların üç komutanlığı arasındaki koordinasyon eksikliğine bu da başka bir örnektir.

★

Böylece, istilâdan önceki haftalarda herkesin düşüncesi Almanya'yı kurtarma sorunu üzerine toplanmış bulunuyordu. Kader bakımından önemli bir dönemin saatleri hızla akıp gidiyordu. Kapsamı Alman halkının kendi ufkunu dahi çok aşan beşerî, siyasî, askerî kararlar almak söz konusuydu. Askerî şeflerin vicdanında, bunalımın bu gibi düşüncelere yol açmakta olduğunu ancak böyle kararlan almak için savaşmak zorunda olan bir kimse takdir edebilir. Tarih boyunca bir Homburg Prensi'nin, bir Louis Ferdinand'ın, bir York Dükü'nün halletmek zorunda oldukları sorunlar, Hitler zamanındaki askerî şeflerin zihinlerini kurcalayanların yüksekliğine ancak erişebiliyordu. Mareşal Rommel, bu bakımdan Napoleon gibi düşünmekteydi: Tarihin kesin dönemeçlerinde büyük bir şeften beklenen, askeri değil, politik düşünüştür.

Rommel, 1914 savaşının hazırlayıcısı olan Alman mareşali Schlieffen'in dediği gibi: ***"Emirlere körü körüne boyun eğen o dar kafalı, rahatına düşkün general"***'lerden değildi. Hitler'in, tıpkı Robespierre gibi: ***"Ancak önündeki düşmana ve arkandaki, onu asacak ipe bakacaksın!"*** Diye emir verebileceği bir ***"uzman"*** da değildi. Buna, bir de insancıllığı askerlik durumundan, ***"İnsanoğlu"*** 'nu ***"İlkel"*** den üstün tutan Von Moltke'nin ahlâk görüşünü ekleyin. Rommel, şatonun parkında yaptığı sohbetler sırasında, Hitler'in Kavgam adlı kitabında geçen ve diktatörün zamanla tam bir çelişki hâline düştüğü şu sözlerini acı bir alaycılıkla anmaktan hoşlanıyordu:

— ***"Zorbalıkla işbaşına gelmiş bir hükümetin marifetleri yüzünden bir ulus mahvolma yoluna girerse, yurttaşların her biri için, başkaldırmak yalnız hak değil, bir görevdir... O zaman insanın hakkı, devletin hakkından üstündür... Diplomasinin görevi, bir ulusun yalnız uçuruma kahramanca yuvarlanışına değil, böyle bir durumda zarar görmeyişine de göz*** **kulak olmaktır. Bu amaca giden yollar zaten çizilmiş**

bulunmaktadır; bunların unutulmasını ‘cinayet ve vicdanın ayaklar altına alınması’ diye nitelemek gerekir.»

Rommel, daima bir şef yönünden itaatin sınırlarının, ulusun kaderine karşı sorumluluk duygusunda ve tam insan vicdanının başkaldırmayı emrettiği noktada bulunması gerektiğini söylerdi.

Herhalde, Tanrı’ya itaatsizliği insanlara halsizlikten ayıran şeyi biliyordu. **«Bir şef, ulusunun yararına uygun olarak, bütün öteki çareler tükenmişse, olağanüstü sorumluluklar yüklenmek zorundadır,»** derdi. Yazılı ve sözlü bir rapor verdiği sırada, Hitler’e geriye dönüş fırsatı vermek ve onu bu görüşe eğiltmek üzere bir teşebbüste daha bulundu. Fakat bu çağrı, öncekiler gibi cevapsız kaldı. O zaman Mareşal, âdetâ kendini yemininden kurtulmuş sayemi. Şimdi, harekete geçmek, onun için bir görev olmuştu. Hattâ bu görev, ilk bakışta yurdun aleyhinde gibi görünse de...

Zâten onun düşüncesine göre, böyle bir eylem ve böyle bir metafizik sorumluluk için askerle subay değil; ancak «Yüksek Askerî Şef» harekete geçebilirdi. Çünkü, asker ya da subay, kendi başlarına böyle bir görüş yüksekliğine ulaşamazlardı. Rommel, «kişisel bir karar»’ın sorumluluğunu yüklendi ve Hitler’in istediği «basit emir kulu»’nun, sorumluluğunu kabul etmedi. Yurdunun ve dünyanın, başka kanlı fedakârlıklara katlanmasını önlemek; ülkesini, en güzel kentlerinin kaybolmasından ve yaptığı verimli seferlerin sonuçsuz kalmasından korumak istiyordu. Böylesi bir durumda savaş, hiçbir zaman Alman toprağına kaydırılmamalıydı. Böyle bir karar, amansız düşmanın ileri süreceği en ağır şartlar altında bile değiştirilemeyecekti. Talleyrand bir gün şöyle demişti:

— «Bir ulusun önderi elinde beyaz bayrak olduğu hâlde dahi düşmanlarınca kabul edilmezken, bu ulus barışı yapabilecek bir adam bulursa mutludur.»

Rommel, bu «inisyatif dolu» tutumun kendi kişiliğini fedâ etmesini gerektirebileceğini ve belki de bir başka «arkadan vurma efsânesi»’ne yol açabileceğini çok iyi biliyordu. Fakat o, kişisel fedakârlıktan hiçbir zaman çekinmiş değildi ki!

Rommel,. Von Falkenhausen ve Von Stülpnagel, aralarındaki konuşmalarla düşüncelerini Batı Cephesi Başkomutanı Mareşal Von Rundstedt’e açıkça bildirdiler.

Rommel’in Von Rundstedt’le ve onun Kurmay Başkanı’yla (Piyade Generali Blumentritt) ilişkileri, karşılıklı güvene dayanıyordu.

Rommel, eski okulun tecrübeli askeri ve Schlieffen’in önemli öğrencisi Von Rundstedt’e saygı besliyordu. Stratejinin ve genel politikanın tümü üzerindeki yargılarında anlaşmaya varmış bulunmaktaydılar. Von Rundstedt, askerlik mekanizmasını çok iyi bilen seçkin bir strateji uzmanıydı. Fakat hayatının son yıllarında - herhalde yaşlılığı dolayısiyle - hiçbir yaratıcı atılımda bulunmamış; ayrıca ulusuna karşı açık-seçik sorumluluk duygusu beslememişti. Onda, her an artan bir gevşeklik ve olacağa alaylı bir boyun eğiş görüldü. Tabiî Hitler’i küçümsüyor; başbaşa yaptığı konuşmalardan sonra o da, Hindenburg gibi, Hitler için **«Çingene Onbaşı»** diyordu da başka bir şey demiyordu. Fakat «uyarmalar»’ı ve ağırbaşlı raporları, sağduyunun son sözü sayıyordu.

Çeşitli isteklerin Hitler’in önünde sayılıp döküldüğü bir görüşme sırasında, Von Rundstedt, Rommel’e: **«Siz geçsiniz, halk sizi tanıyor, seviyor. Harekete geçmek size düşer!»** Demişti.

Böylece, Von Rundstedt, tam işi çok sıkı tutmak gerektiği ânda, yalnız başbuğ olarak değil, kişi olarak da ortadan siliniverdi. Kısacası, gittikçe artan hareketsizliği yüzünden cephede, tanınmadan kaldı. Oysa Rommel, çok belirgin şeflik mizacı sâyesinde askerleri kişisel olarak etkiliyor, bütün benliğini bu işe veriyordu. Gerçek bir mücahitti.

Mareşal Von Rundstedt, Rommel’e: **«Artık hiç komutanlık etmeyeceğim ben!»** Dedi. Bu yüzden de, -20 Temmuz’dan sonra ordudaki arkadaşlarını görevden uzaklaştırarak onların Halk Mahkemesi’nce mahkûm edilmelerinin ön-şartını hazırlayan sözde Şeref Divanı’na girmek; 5 Eylül 1944’te yeni bir başkomutanlığı üzerine almak ve nihayet, katledilen Rommel için Ulm’da 17 Ekim’de düzenlenen cenaze töreninde (kader ona, Marcus Antonius gibi bir kere daha konuşma fırsatı vermişti) Hitler’in temsilcisi olarak hazır bulunmak gibi- daha sonraki davranışlarını izah etmek güçtür.

Bütün görüşmelerin sonucu, herşeyden önce, General Von Stülpnagel’in işbirliğiyle hazırlanan bir seferberlik takvimi hâline sokuldu. Batı’da, bir mütareke için gereken şartlar, General Eisenhower ve General Montgomery ile - Hitler’in katkısı olmaksızın - hazırlanacaktı. Rommel, görüşmelerin şu

kimselerce yapılmasını öngörmüştü: Generaller Von Stülpnagel, Geyr Von Schweppenburg, Hans Speidel,

Gerd Von Schwerin; Visamiral Friedrich Ruge; Yedek Yarbay Dr. Caesar Von Hofacker.

Mareşal, bir mütakere için de şu şartların gerçekleşmesini öngörmüştü:

• İşgal altındaki Batı topraklarının boşaltılması, **«Atlantik Duvarı»**’nın ardında bulunan Batı ordusunun geri çekilmesi, işgal altındaki topraklar yönetiminin Müttefikler’e devredilmesi. **Almanya üzerine hava bombardımanlarıyla yapılan savaşın hemen durdurulması**. Kayıtsız şartsız teslimi değil de mütarekeyi; kargaşalıkla değil de düzenle sonuçlanacak bir barışa ulaşmak için yapılacak görüşmeler izleyecekti. Mareşal Rommel, Müttefiklerin böyle bir fırsatı kaçırmayacaklarını ummaktaydı.

• Batı’daki bütün verici radyo istasyonlarıyla Alman ulusuna çağrıda bulunulacak; gerçek siyasî ve askerî durumla bunun nedenleri üzerinde açık-seçik izahat verilecek; devletin başında bulunan Hitler’in işlediği cinayetler de anlatılacaktı. Ayrıca, Ordu’ya da felâketi önlemek amacını güden bütün tedbirlerin gerekliliği konusunda bilgi verilecekti.

• Almanya’da Adolf Hitler bir Alman mahkemesince yargılanmak üzere tutuklanacak, bu iş Ordu Başkomutanlığı’nın direnme kuvvetlerince ya da göreve çağrılacak zırhlı birliklerce başarılacaktı. Rommel, Hitler’i bir süikastle ortadan kaldırmayıp Alman yargıçlara mahkûm ettirmek yolundaki düşüncesinde ayak diriyordu. Diktatörlük, Nasyonal Sosyalistlik tedhişle yıkılacaktı. Almanya’da iktidar, General Beck’in, Belediye Başkanı Dr. Gördeler’in, Hessen Eyâleti eski İçişleri Bakanı ve sendika idârecisi Leuschner’in yönetiminde, halkın ve korporasyonların bütün tabakalarınca geçici olarak ele alınacaktı.

Mareşal Rommel’in Almanya’nın yönetimini ele almak gibi bir şeyde şahsen gözü yoktu ama, Ordu Başkomutanlığını üzerine almaya hazır bulunuyordu.

• Hiçbir askerî diktatörlük kurulmayacaktı. İçeride barış hüküm sürecek, tek bir cephe kurulacaktı! **«Avrupa Birleşik Devletleri»** çerçevesinde verimli bir barış hazırlanacaktı. Bütün iyiniyetli insanlar, işbirliği yapacaklardı.

• Doğu’da yaklaşık olarak Tuna’nın denize döküldüğü noktadan, Karpatlar’dan, Lemberg’den, Vistül’den, Memel’den geçen kısaltılmış bir cepheye ulaşılması sâyesinde savaş devam edecekti. Letonya’daki Kurland’la öteki tahkim edilmiş bölgeler hemen boşaltılacaktı.

• Hazırlıklar, Avrupa’nın istilâsından önce harekete geçebilmeyi mümkün kılacak tarzda ilerletilecekti. Fakat yapılması muhtemel olan görüşmelerin ön-şartı, sağlamca oluşmuş bir batı cephesinin varlığıydı. Herkesin zihnini en çok kurcalayan da işte buydu.

İstilâ

Yedinci Bölüm

6-9 HAZİRAN 1944

Hitler, Batı'yı ziyareti uzun zaman önce tasarlamıştı ama, boyuna geriye bırakıyordu. Bu yüzden, Mareşal Rommel, «ne olur ne olmaz» diyerek, ona bir rapor vermek ve neredeyse başlayacak olan istilâdan önce, durum hakkında askerî ve siyasî görüşlerini anlatmak; bunlara uygun siyasî tedbirleri almasını da talep etmek istedi.

Mareşal Von Rundstedt'le anlaştıktan ve Hitler'in yâveri Geperal Schmundt'la daha önce telefonla konuştuktan sonra, 5 Haziran sabahı otomobille Obersalzberg'e gitmek için yola çıktı. Zira, düşmanın hava üstünlüğü dolayısiyle yüksek rütbeli kişilerin uçaktan yararlanmaları kesinlikle yasaklanmıştı. Mareşal, Führer'e raporunu 6 Haziran'da vermek istiyordu; 5-6 Haziran gecesini de Ulm yakınındaki Herrlingen'de, ailesinin yanında geçirmek niyetindeydi.

5 Haziran günü sâkin geçti. Gerçi Batı Cephesi Başkomutanı, daha birçok ajanların da gönderdikleri istihbaratta da belirtildiği gibi, istilânın 6 ilâ 15 Haziran arasında başlayabileceğini bildiriyordu; radyo ile zaptedilen şifreli mesajlar da birkaç tane gün gösteriyordu ama, harekâtın daha geç olacağı düşünülmekteydi.

Bağımsız Fransız Mukavemet Güçleri olan F.F.I.'ler, Fransa'nın içinde, özellikle Bretagne'da broşürler, bildiriler dağıtarak kendilerini belli eliyorlardı. Bu, fiilî bir direnme hareketinin başlangıcında yapılmış bir çağrı sayılabilirdi. Ordular Grubu, ihtiyatlı davranmış, daha Haziran'ın ilk günlerinden başlayarak cephedeki bütün birlikleri alarma geçirmişti.

15'inci Ordu, 5 Haziran gecesi saat 22'de yeniden, ipucu olabilecek bir mesaj yakaladı: Bundan, istilânın başlayacağı sonucunu çıkarmak mümkündü.

15’inci Ordu tabii birliklerini hemen alârma geçirmiş, komşu ordulara da haber salmıştı. Düşmanın ele geçirilen mesajından haberdar edilen Batı Cephesi Başkomutanı, cephenin tümünü alârma geçirmeyi uygun bulmadı. Hava ve deniz keşif kuvvetleri, düşmanın hava üstünlüğü yüzünden, daha önceki günlerde iş görememişler; donanmanın devriyeleri, «denizin çok fırtınalı oluşu» dolayısiyle yola çıkmamışlardı.

6 Haziran günü şafaktan başlayarak «B» Ordular Grubu Kurmay Başkanı olarak bana, Caen bölgesine ve Cotentin Yarımadası’nın güneydoğu bölümüne düşmanın paraşütçüler indirdiğine ilişkin bilgiler geldi. Havadan indirilen önemli birliklerin mi, yoksa Fransa’daki Mukavemet Hareketi’ni desteklemeyi amaçlayan güçlü irtibat komandalarının mı sözkonusu olduğu ilk ânda iyice anlaşılamadı. Paraşütle yapılan bu indirmeler, özellikle Seine ve Orne nehirleri üzerinde geniş bir bölgeye yayıldı. Bu arada her yana, telefonla savaş hazırlıklarının yapılması bildirildi. Sabahın saat 3.00’ü ile 4.00’ü arasında, paraşütle yapılan indirmelere ilişkin bilgiler yığılmaya başladı. Bunun yanısıra kıyı tahkimatınada bombalar yağıyordu. Güçlü düşman hava birliklerinin geldikleri haber verilmekteydi.

Yedekte tutulan zırhlı tümenler yola çıkmaya hazırlandılar. 1’inci S.S Bağımsız Zırhlı Kolordusu’nun genel yedekleri de hem Calvados kıyılarını tutan ve Cotentin kıyılarına komuta etmekte olan topçu generali Erich Marcks’ın kolordusu ile, hem de savaşa tutuşan tümenlerle bağlantı kurmak için doğrudan doğruya emir aldılar. 21’inci Zırhlı Tümen’e, Caen’ın güneyinde önceden keşif yapılmış olan kendi hazırlık bölgesinde ilerlemesi için emir verildi. Durum da Ordular Başkomutanlığı’yla Batı Başkomutanlığı’na rapor edildi.

Saat 5.30’da Müttefik donanmasının yüzlerce topu, gök gürültüsünü andıran sesleriyle Calvados kıyılarını dövmeye başladı. Hemen uzun zamandır hazırlanan savunma tedbirlerinin uygulanmasına geçildi. **Normandiya** harekâtı için hazırlanmış olan emirler her yana gönderildi.

«B» Ordular Grubu Kurmay Başkanı sıfatıyla 1 Haziran günü saat 6.00 ile 6.30 arasında, Herrlingen’de bulunan kendi başkomutanıma durum ve alınan ilk tedbirler hakkında bilgi verdim. Mareşal Rommel bunları onayladı. Berchtesgaden’de Hitler’le buluşmak için yapacağı yolculuktan hemen vazgeçti, ve 6 Haziran günü saat 16.00 ile 17.00 arasında La Roche-Guyon’daki komuta postasına döndü.

Rommel’in, gelecek bilgiler ve hemen her yana gönderilen keşif organları yoluyla durum hakkında belirli bir fikir edinmedikçe, daha ilk saatlerde stratejik direktifler vermesi sözkonusu olamazdı. Fakat Alman Orduları Başkomutanlığı ile Batı Cephesi Başkomutanlığından boyuna gelen telefonlar, bu yüksek makamlardakilerin sinirli bir hava içinde olduklarını açığa vuruyordu. Kurmay Başkanı olarak birkaç kez General Jodl’a durum hakkında bilgi verdim. Jodl, benden, Alman Orduları Başkomutanlığı emrinde olan zırhlı tümenlerin, Ordular Grubu emrine verilmesini istedi. Saat 6.00’dan itibaren birliklerin karaya çıkarıldıklarına ilişkin haberler yığılmaya başladı. Bir tek Alman uçağı dahi Normandiya bölgesine ulaşamadığından, bütün bu haberler kara ordusundan gelmekteydi. Müttefik hava kuvvetleri 6 Haziran’dan itibaren o ânda yararlanılabilir durumda olan 70 bombardıman ve 90 avcı uçağının havalanma teşebbüslerini imkânsızlaştırmış; havaalanlarını allak bullak etmişti. 6 Haziran günü öğleden sonra, Orne ve Vire ırmakları arasındaki noktanın büyük ölçüde bir çıkarmanın merkezi olduğunu gösteren belirtiler görülmeye başlandı. Seine Nehri ile Orne Irmağı arasında ve Cotentin’in güneydoğu dirseğinde olup bitenlerden henüz tamamen haberdar değildik; bu sonuncu noktaya sayıları bilinmeyen paraşütçü birlikleri indirildiği bildirilmişti.

Rommel, her ân, bir düşman çıkarmasının başlamasını beklemekteydi. Düşmanın kuvvetlenip ilerlemesini önlemek için, ilk ağızda karaya çıkarılan kuvvetleri yok etmek istiyordu. Bunun için de daha Mayıs ayında, Caen’ın güneyindeki bölgede, kilit noktasında bulunan 21’inci Zırhlı Tümen’e, **«otomatik bir karşı saldırıda bulunmak için»,** düşmanın çıkarma sırasındaki zaafından yararlanması konusunda kesin emirler vermişti.

Sabahleyin benimle yaptığı telefon konuşmasında, Mareşal, 21'inci Zırhlı Tümen’i ve bölgesindeki bütün yedek birlikleri tek komuta altında saldırıya geçirtmek gerekeceğini bir kere daha önemle belirtmişti. Fakat Hitler, kendisine tekrar tekrar yapılan tavsiyelere rağmen, başka yedek kuvvetler vermeye yanaşmadı. Bunun üzerine de 21’inci Zırhlı Tümen, 84’üncü Kolordu’nun başındaki topçu generali Marcks’ın komutasında, 6 Haziran günü saat 10.00’da karşı saldırıya geçti.

Hızla ileriye atılan tanklar kıyıya kadar ulaştılar ve dayanak noktalarında hâlâ direnmekte olan 716’ncı Tümen’in çeşitli birlikleriyle bağlantı kurdular. Düşman, saldırıya geçmiş bulunan zırhlı birlikler bölgesine ve

Caen'in doğu kesimine uçaklardan asker indirince, saldırıyı mevziî olarak durdurmak ve gerideki düşman kuvvetlerine karşı harekâta girişmek kararı verildi. Bu ise düşmana, sonuçları bizim için vahim olabilecek bir hizmette bulunmak demekti; çünkü, ilk ağızda elde edilen başarıdan yararlanılmamıştı. 21'inci Zırhlı Tümen'in saldırısı, düşmanın hiç hoşuna gitmemişti: Paraşütle indirilen birliklerin Alman zırhlı kuvvetleriyle savaşa girişmeleri bunu gösteriyordu. Mareşal Rommel'e gelince; 1'inci S.S. Zırhlı Kolordusu'nun **Hitler Jugend** adlı 12'nci S.S. Tümeni'yle Lehr Zırhlı Tümeni'nin Caen'la Falaise arasına alarm hâlinde yerleştirilmelerini Mayıs ayı boyunca boşyere isteyip durmuştu. 6 Haziran günü bu isteğini Hitler'e bir daha tekrarlamak istiyordu. Düşman çıkarmasının tehlikeli ânında, bu zırhlı kolordunun öteki üç zırhlı tümenle birlikte hemen savaşa sokulmasıyla, mevziî de olsa, az çok başarı kazanılacaktı.

Denizdeki ve havadaki mutlak üstünlüğü sayesinde düşman, 6 Haziran akşamı Orne Irmağı ile Ryes'nin kuzeyindeki bölgede derinliği 10 kilometreye ulaşan 25 kilometre genişliğinde bir köprübaşıyla ayrıca Cotentin Yarımadasının güneydoğu dirseğinde de derinliği 4 kilometreye ulaşan 15 kilometre genişliğinde ikinci bir köprübaşı kurmuştu.

General Dempsey komutasındaki 2'nci İngiliz Ordusu yukarıda sözünü ettiğimiz, Calvados kıyısındaki ilk bölgeye paraşütle bir tümen; ayrıca da 4-5 zırhlı ya da piyade tümenine eşit kuvvet indirmişti. Cotentin Yarımadası'nın güneydoğusuna da, General Hodges komutasındaki 1'inci Amerikan Ordusu paraşütle 2 tümen; ayrıca da 3-4 zırhlı ya da piyade tümeni indirmişti. Alman kuvvetleri ise (716'ncı ve 352'nci tümenler) sığınakların meydana getirdiği hat ile çıkış mevzilerinde dc son âna ^kadar yiğitçe savaştılar.

Bu kuvvetler, havadan, denizden, son olarak da karadan gelen görülmemiş bir ateş kasırgası altında, bu umutsuz durumda dayandılar. Birleşik İngiliz ve Amerikan donanmalarının yağdırdığı ağır ve en ağır çaptaki mermilerden meydana gelme ateşten bir kubbe, bölgeyi güney sınırından, Fransa'nın içine doğru kafes gibi sarmıştı. 6 Haziran çıkarması sırasında Müttefik uçakları yaklaşık olarak 25.000 uçuş yaptılar. Müttefik kuvvetlerin karadan, denizden ve havadan açtıkları, Hitler'in de kendisine verilen yazılı ya da sözlü raporlara rağmen korkunçluğunu kabul etmek istemediği bu ateşin maddî ve manevî etkisini anlatabilmek için, bunun altında insanın kendisinin yaşamış olması gerekir. Hitler'in ilk tepkisi de kolay

azarlamalardan ve kötü niyetli müdahalelerden ibâret kaldı: «Şamar oğlanları» aradı, birçok şefin görevlerinden atılmalarını istedi; fakat Rommel buna karşı çıktı.

Nihayet 6 Haziran günü, saat 15.00'e doğru, 1'inci S.S. Zırhlı Kolordusu, Mareşal'in emrine verildi. Fakat düşmanın hava üstünlüğü dolayısiyle bu birliğe güpegündüz harekât yaptırmak sözkonusu olamazdı. O akşam Müttefik taarruzunun ağırlık merkezi Orne ve Vire ırmakları arasında yeralmışa benziyordu. Düşmanın Paris üzerine bir yarma hareketine girişmek niyetinde olduğu yolundaki varsayım, gittikçe daha akla yakın bir hâl alıyordu. 7 Haziran sabahı, 1'inci S.S. Zırhlı Kolordusu'nun genel yedekleri, Caen kesimini savunma işini kendi üzerine aldı. 21 'inci Zırhlı Tümen'in, 12'nci S.S. Zırhlı Tümeni ve Lehr Zırhlı Tümeni'yle kuvvetlerini birleştirdiği hâlde başaramadığı yarma işini yapma görevini, bu yedekler almıştı. Dolayısiyle de, Caen-Bayeux bölgesinde karaya çıkmış olan düşmanı, tuttuğu köprübaşından söküp denize atmak söz konusuydu. Düşmana nerelerden, ne zaman yaklaşılacağı dikkatle hesaplanmıştı ama, Haziran gecelerinin kısalığı, birliklerin ve bunların ikmâl iaşelerinin zamanında yola çıkarılması imkânını vermedi. Düşmanın, ulaşım yollarına, özellikle kavşaklara bombalarla yaptığı sürekli saldırılar her türlü harekete engel oluyordu.

Bu yüzden de 1'inci S.S. Kolordusu ancak 9 Haziran'da saldırıya geçebildi: Artık istilânın üçüncü günüydü ve tehlikeli noktası da geride kalmıştı.

Alçaktan atılan bombalar ve düşman savaş gemilerinin sürekli ateşi, 1'inci S.S. Zırhlı Kolordusu'nun Caen'ın güneyindeki bölgede toplanmasına engel olmuştu. Almanlar; asker ve malzeme, özellikle de telsiz cihazları bakımından büyük kayıplara uğradılar. Komuta işi bu yüzden daha güç hâle geldi. Alman hava kuvvetleri tümüyle ortadan silindiği için, Komutanlık'ın düşmanın durumu hakkında edindiği bilgiler gittikçe azalıyordu. Karşı saldırımız, karada da üstün olan ve cevap vermeye hazır bulunan bir düşmanla karşılaştı; yer yer kazanılan birkaç başarıdan sonra artık ilerleyemez olduk.

O sırada 2'nci İngiliz Ordusu'nun, Calvados kıyısındaki köprübaşında 10 kadar motorlu ve zırhlı tümeni; 1'inci Amerikan Ordusu'nun da Cotentin Yarımadası'nda 8-9 motorlu ve zırhlı tümeni vardı. Müttefikler, Bayeux'nün kuzeyinde ve doğusunda da toprak ele geçirerek Normandiya

kıyısındaki çeşitli çıkarma bölgelerini birbirine bağlamışlardı. Müttefikler’in kuvvetleri, Alman ihtiyatlarının gelişlerine oranla, daha büyük bir hızla artıyordu. Hava desteği olmadığından, bu yedek birlikler - zaten çoğu zaman allak bullak olmuş bulunan - ulaşım yollarının dışında yer değiştirmek zorundaydılar. Müttefik çıkarma kuvvetlerinin deniz ve havadaki «kardeş ordularıyla» işbirliği, korkunç bir dakiklikle oluşuyordu: ilk üç gün, bunu açıkça göstermişti.

Durum ani duraklamalar hâlinde geliştiğinden, «B» Ordular Grubu, 6-8 Haziran arasında Batı Cephesi Başkomutanlığına ve Alman Orduları Başkomutanlığıma ısrarla aşağıdaki tekliflerde bulundu:

• 15’inci Ordu'nun hemen el altında bulunan kuvvetleri, 7 Haziran öğleden sonra Seine Nehri'nin ötesine, güneye doğru gönderilmeliydiler. Oysa Alman Orduları Başkomutanlığı, «B» Ordular Grubu Başkomutanının kendi bölgesi içinde bir tek tümene dahi yer değiştirtmesini kesinlikle yasaklamıştı.

• Manş Cephesi daha «seyrek» bir biçimde işgal edilecek; 15’inci Ordu bölgesinde derinliğine savaşa girmiş bulunan sekiz tümen geriye çağrılarak gece yürüyüşleriyle istilâ cephesine gönderilecekti. Demiryolu şebekesi harap olmuş ve kamyon kollarıyla taşıma imkânsızlaşmıştı; bu yüzden gece yürüyüşü yapma zorunluluğu vardı. Böylece, savaşa girmiş olan zırhlı tümenlere nöbet değiştirmek ve manevra yeteneğini tekrar kazandırmak mümkün olabilecekti.

İlkin bu teklifler kabul edilmedi. İzin, çekingen bir tarzda, sanki «damlalıkla verilircesine», çok sonra geldi ve tabiî geç kaldı. Teklife **«Olmaz!»** Demlisinin nedeni şuydu: Hitler ve Alman Orduları Başkomutanlığı, Manş kıyısında ikinci bir çıkarma yapılmasını bekliyorlardı. Bu ikinci çıkarma sorunu, istilânın ilk altı haftası boyunca da önemli bir rol oynayacaktı.

Zaten yüksek makamlarca ölçülüp tartılan bilgilerin tam beş hafta boyunca, her gün Britanya Adaları’nda 30-50 tümenlik bir yığmak yapıldığını ortaya koymasına rağmen, Rommel’in, bu stratejik, taktik ve politik düşünceler dolayısiyle, ikinci bir çıkarma yapılacağını pek aklı almıyordu.

Durumun tümünü değerlendirirken, tabiî, bu kuvveti de hesaba katmak gerekti. Rommel, daha önceki yargılarına uygun olarak, muhtemel savaş

alanını Somme ve Seine nehirleri arasındaki bölge olarak tesbit etti. Fakat Haziran'ın ortasından itibaren «B» Ordular Grubu, Patton ordusunun Seine Nehri'nin kuzeyine ve özellikle Manş Cephesi'nin en kuvvetli biçimde tahkim edilmiş noktasına çıkarılmasını pek de akla yakın bulmamaya başladı. Gerçi düşman, Orne ve Vire ırmakları arasında ve Cotentin kıyıları boyunca yeterli köprübaşlarına sâhipti ve üstelik bunlar, kendi aralarında birbirlerine bağlanmak üzereydi. Fakat Alman Orduları Başkomutanlığı, 15'inci Ordu'nun çağrılmasına ilişkin isteğe bir kere daha karşı çıktı ve Rommel'e hiçbir hareket serbestîsi vermedi. General Jodl da bu kararı bir hatâ olarak niteledi.

Alman Orduları Başkomutanlığı, 15'inci Ordu'nun kullanılmayan kuvvetlerinin Manş Cephesi'nden Normandiya'ya kaydırılmasına, ancak Temmuz ayının ikinci yarısında izin verdi. Fakat şu noktayı da şimdiden gözönüne alalım: Mademki daha sonraları Batı'da harekât serbestîsi tanınmayacaktı, öyleyse bu kuvvetleri Scine Nehri hattının savunmasını hazırlamak için kullanmak acaba daha yararlı olmaz mıydı?

Mareşal Rommel ayrıca Bretague ve Anglo Norman Adaları'ndaki tümenlerin de çekilip Normandiya Cephesi'ne getirilmelerini istedi. Onun fikrince, Bretagne'da sâdece kıyıların güvenliğinin sağlanmasıyla yetinilebilirdi. Burası, - mevcut denizaltıların sayıları ve randımanları bakımından - denizaltı üssü olarak önemini yitirmiş olduğundan, artık yarımadanın stratejik' önemi kalmamıştı. Nitekim, olaylar da Mareşal'e hak verdi.

Anglo-Norman adalarında bir zırhlı tümen, bir uçaksavar tugayı ve başka birkaç birlikle desteklenen 319'uncu Tümen bulunuyordu; yâni yaklaşık olarak 35.000 kadar asker vardı ve bunlar 1945 yılının Mayıs ayında savaşmadan teslim olmak zorunda kaldılar. Askerler, o hiç şaşmayan içgüdüleriyle, daha 1944'te bu tümene, kaçınılmaz kaderi dolayısiyle, **«Kanada Tümeni»** adım takmışlardı; çünkü, esir düşmeye mahkûm görünüyordu. Rommel'in teklifi bir kere daha yazılı olarak reddedildi ve Flitler, 17 Haziran'da bunun gibi başka tekliflerde bulunulmasını yasakladı.

Bir başka istek de, **«aynı ânda bütün cepheleri tutmak mümkün olamayacağından»**, Akdeniz Cephesi'ndeki birlikleri azaltmak ve Fransa'nın güneyinde konaklayan 58'inci Zırhlı Kolordu'yu, toparlanıp düzenlenmeleri zâten tamamlanmamış olan dört zırhlı tümenle birlikte

(9’uncu ve 11’inci Zırhlı Tümen’lerle, 2’nci ve 17’nci S.S. tümenleri) kuzeye göndermekti. Fakat Hitler’le Alman Orduları Başkomutanlığı, kafaları Akdeniz’de yapılacak bir düşman çıkarmasına takılmış olduğundan, bu teklifi de reddettiler. Bu zırhlı tümenler, ancak Temmuz ve Ağustos aylarında, Seine’in güneyindeki bölgeye gönderildi. Fakat stratejik bakımdan bu yer de fena seçilmişti.

Şunu iyice anlamak gerekiyordu ki, Akdeniz, zayıf kuvvetleri ve açık kıyılarıyla düşmanın ciddî bir saldırısına karşı koyacak hâlde değildi. Orada da bir istilâ hareketi olursa, daha büyük ölçüde bir stratejik plân uygulamak gerekecekti. Şöyle ki; Fransa’nın bütün Güney Bölgesi boşaltılacak ve kuvvetler Seine -Yonne hattının ardına çekilecek; bütün yedek kuvvetler mümkün olduğu ölçüde. Doğu kanadının ardına yerleştirilecekti. Bu teklifler ne Batı Cephesi Başkomutanlığı’nca, ne de Alman Orduları Başkomutanlığı’nca kabul edildi. Rommel terslendi ve herhangi bir stratejik plân yapması bir kere daha yasaklandı.

Böylece, istilânın birinci bölümü Müttefiklerin, askerî ve siyasî olduğu kadar psikolojik ve âşikâr bir başarısıyla, sona ermiş bulunuyordu. Müttefikler tehlikeli olabilecek ilk günleri ordularının, donanmalarının ve hava kuvvetlerinin güvenli işbirliği ve sâhip oldukları yeni teknik araçların büyük etkinliği sâyesinde belirli bir güçlüğe ve tepkiye uğramaksızın atlatmışlar; durumları sağlamlaşmıştı.

İşin savunma yönüne gelince; Müttefikler’e karşı ileri sürülecek güçlü bir Alman hava ordusuyla eksiksiz deniz kuvvetleri sâyesinde bunların denize dökülebilecekleri ya da kurdukları köprübaşlarında epeyce uzun bir süre tutulabilecekleri açık seçik belli olmuştu. Karşı saldırı için ileri sürülen birliklerin taktik bakımdan başarısızlığa uğrayışlarının sebebi, mahallî komutanlığın hatâsı ya da belki kıt’aların hazırlıklarındaki eksikler değil; yalnız ve yalnız düşman hava ve deniz kuvvetlerinin etkinlikleriydi. Bu kuvvetler, daha ilk günlerde, Almanlar’ı yakıt ve mühimmat bakımından ağır kayıplara uğratmışlardı.

Müttefikler, artık harekâtı istedikleri gibi yönetmekte serbesttiler.

9 Haziran - 24 Temmuz 1944

Sekizinci Bölüm

ASKERÎ OLAYLAR

Bu dönem boyunca, Almanlar, düşmanı tuttuğu köprübaşlarından denize dökme çabalarına giriştiler.

Zırhlı Birlikler generali Geyr Von Schweppenburg'un emri altında Paris'te konaklamakta olan Batı Zırhlı Birlikler Grubu kurmayı, Ordular Grubu'nun isteği üzerine, 7 Haziran'da dâvet edildi. Fakat Orne Irmağının doğusuyla Tilly'ye kadar olan kesimin komutasını ancak 8 Haziran akşamı ele alabildi. 15'inci ve 7'nci Ordu'ların iç kanatlarındaki birliklerle 1'inci S.S Kolordusu, bu bölgede onun emrine verildi. Savaşla ilgili olarak kendilerine verilen direktif, **«Eldeki bütün zırhlı birlikleri kullanarak düşmanı denize püskürtmek'ti»**. 1'inci' S.S. Zırhlı Kolordusu'nun uğradığı başarısızlıktan sonra General Von Geyr biraz duraladı ve 10-11 Haziran gecesi için saldırıya hazırlandı.

Ordular Grubu Başkomutanının önünde, Zırhlı Birlikler Grubu komuta mevkiine gerekli emirler verilmişti ki; tam o sırada Lehr Zırhlı Tümeni, düşmanın batıdan gelen bir yarma hareketi yaptığım rapor etti. Bu, harekât sırasında kaçınılmaz olan, «aşırı» bilgilerden biriydi. Fakat yine de savunma tedbirleri alınmasını gerektirdi. Nitekim, raporun gelişinden az sonra Batı Zırhlı Grubu'nun savaş kurmayı ağır hava bombardımanları sonucunda hemen hemen tümüyle yok edildi. Ateş hattında çalışmaya başlayan yeni radyo vericilerinin yerlerini düşman, herhalde yayınları yakalayarak bulmuştu. Zırhlı Birlikler Grubu, Kurmay Başkanı General Von Dawens'i, Harekât Şubesi Başkanı'nı ve daha birkaç subayı kaybetti. Ayrıca, Zırhlı Birlikler Haberalma Şubesi de savaş dışı edildi. Yalnız hafif yaralanan Başkomutan, birkaç askerle birlikte kaçabildi. Yeni bir kurmay heyetiyle birlikte ancak 26 Haziran'da tekrar savaşa girebildiyse de,

çabucak kuruluveren bu heyetin «derme-çatma olmak» gibi bir kusuru vardı.

Bu yüzden de, hemen sonraki günlerde esaslı bir karşı saldırıya geçilemedi; çünkü, İngiliz zırhlı birliklerinin her gün daha güçlü hâle gelen baskısı dolayısiyle, Alman zırhlı birlikleri savunmaya çekilmek zorunda kaldılar. Hitler'le Başkomutanlık, hep komuta işlerine karışıyorlar ve çoğu zaman olduğu gibi **«düşmanın bütün harekâtını aynı ânda durdurmak»** istiyorlardı. Führer'in karargâhından verilen birsürü sinirli direktif çığ gibi üzerimize çökmeye başladı. Hitler, aynı zamanda, düşmanın Caen üzerinden güneye doğru yapacağı saldırının durdurulmasını; Bayeux'den başlayıp güneye doğru gelişecek bir hareketin önlenmesini; Cherbourg limanının ne bahasına olursa olsun elde tutulmasını; Cotentin Yarımadası'ndaki düşman kuşatmasının kaldırılmasının sağlanmasını; Bretagne üzerine düşmanın bir hareket yapmasına meydan verilmemesini de istiyordu. Nihayet Führer'den bir emir daha geldi: Bunda da Orne ve Vire ırmakları arasındaki köprübaşlarının bölge bölge **«yok edilmesini»,** hattâ ayrıntılara da girerek özellikle Orne Irmağı'nın doğusunda, bir havan topu tugayının savaşa sokulmasını istiyordu.

Fakat bütün bu görevlerin, elde yeterli yedek kuvvetler bulunmaksızın; deniz ve hava kuvvetleri olmadan yapılması istenilmekteydi!

Orne-Vire ırmakları arasında bunlar olup biterken ve çarpışmalar Caen-Bayeux arasındaki bölgede merkezileşmiş gibi görünürken, Amerikalılar Cotentin Yarımadası'nın güneydoğusundaki köprübaşlarını genişletmeye kalkıştılar. Amerikalılar'ın köprü başına karşı ilkin 243'üncü, 91'inci, 77'nci Tümen'lerle, 3'üncü Paraşütçü Tümeni'nden, 17'nci S-S. Humbaracı Zırhlı Tümeni'nden ve 30'uncu Tugay'dan alman birlikler savaşa sürüldü.

Fakat orada da -topçu generali Marcks'ın tecrübeli komutasına rağmen ve Caen'da da sözkonusu olan aynı sebepler yüzünden - hiçbir belirli karasaldın yapılamadı. Yedek kuvvetlerin ayrı ayrı müfrezeler hâlinde gelmeleri, bu noktada da az çok saldırı gücüne sâhip bir taarruz grubunun kurulmasına engel olmuştu. İhtiyatların damla damla ateş hattına sürüldüğü bu savaşa örnek olarak, şu bilgileri verelim:

Savaş bölgesinde, 7 Haziran'da zâten parçalanmış olan 12'nci S.S. Zırhlı Tümeni'nin; 8 ve 9 Haziran'da Lehr Zırhlı Tümeni'nin; yine 8 ve 9 Haziran'da 346'ncı Piyade Tümeni'nin; 11 Haziran'da 77'nci Piyade

Tümeni’nin; 13 Haziran’da 2’nci Zırhlı Tümen’in; aynı gün 3’üncü Paraşütçü Tümeni’nin; nihayet 18 Haziran’da da 1’inci S.S. Zırhlı Tümeni’nin sürüldüklerini görüyoruz. Topçu hücum birliklerinin ve havan tugayları gibi özel birliklerin savaşa sürülmesi bakımından da durum aynı, hattâ demiryollarının gittikçe artan ölçüde tahrip edilmesi dolayısiyle daha da kötü oldu.

Normandiya’nın kuzeyi ile güneyindeki kıyı kesimlerini daha başlangıçta boşaltarak, düşmanın hava üstünlüğünden ileri gelen tehlikelere karşı konulabilirdi. Bu çözümyolunun kabul edilmeyişinin nedeni, Alman Orduları Başkomutanlığının düşman hakkında vardığı yargıdır; zira, neredeyse ikinci bir çıkarmanın yapılacağı sanılmaktaydı.

Cotentin Yarımadası’ndaki Amerikan kuvvetlerine karşı girişilen karşı saldırı, yer yer yapılan hücumlar hâlinde eriyip gitti. Zâten çoğu zaman birlikler, daha gelir gelmez, savaş sırasında başgösteren bunalımları önlemek için başka yerlere yollanıyordu.

Gerçi 9 ve 10 Haziran günleri hava durumu yüzünden düşman uçaklarının faaliyeti biraz yavaşlamıştı ama Almanlar bu duraklamadan yararlanmasını bilemediler.

Amerikan Komutanlığının Cotentin Yarımadası’nı tecrit ederek ilkin Cherbourg limanını ele geçirmek niyetinde olduğu, gittikçe kesin olarak anlaşılıyordu. Hitler de, verdiği direktiflerde, Cherbourg’un elde tutulmasının **«savaş üzerinde kesin etkisi olacağını»** bildirmişti. Fakat kale olarak Cherbourg, kara cephesinde modern savunma tesislerine sâhip değildi. Üstelik orada savunma için yeterli kuvvetler de yoktu. Alman Orduları Başkomutanlığının bir emri uyarınca, Cherbourg’u savunmaları öngörülen kuvvetler (709’uncu, 91’inci, 247’nci, 71’inci Tümen’ler), yarımadanın doğru kıyısında çıkarma yapan düşmanın kurduğu köprübaşının önünde mıhlanıp kalmışlardı. Kendilerine, düşmana mümkün olduğu kadar uzun süre karşı koymaları; sonra da savaşarak Cherbourg üzerine geri çekilmeleri için emir verilmişti. Rommel’in üstüste yaptığı itirazlara rağmen, bu emir geri alınmadı. Hareket yetenekleri az, ikmâl ve iaşeleri yetersiz olan Alman piyade tümenleri, bu çifte görevi yerine getirirken geri çekildiler ve o sırada düşman zırhlı birliklerinin saldırısına uğradılar; bunların büyük çoğunluğu da düşman hava kuvvetlerince yok edildi.

Zâten, bu genişlikte bir kara ve deniz savunma kesimini; yeterli kuvvet, karada ve havada da hiçbir destek olmayınca elde tutma imkânı yoktu. Ordular Grubu, 84'üncu Kolordu ile 7'nci Ordu'nun tekliflerini kabul etti. Bunlar, Cotentin Yarımadasında bulunan kuvvetlerin, yok olmaktan kurtulacak biçimde savaşa sokulmasını istiyorlardı. Bunun için de güneye doğru çekilmeleri gerekmekteydi. Fakat bütün bu teklifler Cherborug hayâletine fedâ edildi ve kabul olunmâdı. Kulaklarda hep aynı emir çınlıyordu:

— «Dayanın, bir adım bile gerilemeyin!»

Alman Orduları Başkomutanlığının bu birbirini tutmaz emirleri, Amerikalılar'ın Saint-Sauveur'de yaptıkları yarma hareketiyle sonuçlandı ve bu da dört tümenin kaybına yol açtı. İşte o zaman Mareşal Rommel henüz kuşatılmamış bütün birlikleri güneye doğru sürme ve Cotentin Yarımadasi'na giden yolları kesme işini kendi üzerine aldı. 77'nci Tümen'in Albay Bacherer komutasındaki bir savaş grubu, Cotentin Cephesi'ndeki bir boşluğu doldurmak için güneye doğru cür'etli bir yarma hareketi yapmayı başardı. Fakat Cherbourg şehriyle limanı, 25 Haziran günü düştü; son Alman mukavemet yuvalan da ayın 30'unda savaşı kesmek zorunda kaldı.

Bununla birlikte Cherbourg savaş limanının ele geçirilmesi, ikmâl ve iaşe bakımından Müttefik kuvvetlere, Alman Komutanlığının ilkin sandığı kadar yararlı olmadı. Sunî limanların bulunuşu ve Calvados kıyısı açığında kullanılması daha önemli bir rol oynadı. Buna karşılik Cherbourg'un düşüşü, daha büyük kapsamlı mânevî bir başarı oldu. Beri yandan düşman, üstünlüğüne rağmen, hedeflerine öngördüğü süre içinde ulaşamamıştı. Bir savaş esirinin üzerinde bulunan Amerikan harekât haritasında, Müttefik ordularının istilâ süreleriyle hedefleri yazılıydı. Bunda, Cherbourg'un 6 Haziran'da, Avranches Domfront hattının da 10 Haziran'da işgal edilmesi öngörülmüştü. Harekât, Amerikan Başkomutanlığının hesabına göre biraz daha yavaş olup bitmiş; daha fazla birliklere de ihtiyaç göstermişti.

Cherbourg'un düşüşünden sonra Ordular Grubu, 1'inci Amerikan Ordusu'nun niyetlerinin şöyle olacağını tahmin etti: Ordunun saldırı güçleri serbest kalınca, harekâtı Saint-Lö — Carentan üzerinde yoğunlaştıracaklar; Coutaıces — Saint-Lö hattını ele geçirecekler; bunu da güneye doğru bir yarma saldırısı yapmak ve Montgomery'nin Normandiya'daki çıkarma bölgesiyle sağlam bir bağlantı kurmak için bir hareket üssü olarak

kullanacaklardı. 2’nci İngiliz Ordusu, Bayeux kesiminde Alman savunma cephesi üzerinde geniş ve tehlikeli bir gediğin günlerce açık kaldığın farketmemişti. O ândan başlayarak, güneye ve güneydoğuya yapılacak yarma hareketi, kesin bir önem taşıyabilecek ve Seine Nehri güneyindeki Alman cephesinin çöküşüne yol açabilecekti. Fakat İngiliz ordusu, Caen Cephesi’ni **«olağan bir saldırı»** ile yıkacak tarzda, doğuya yöneldi. General Von Lüttwitz komutasındaki 2’nci Zırhlı Tümen’le ve General Beierlein komutasındaki Lehr Zırhlı Tümeni’yle birlikte savaşa girişmiş olan General Funk komutasındaki 47’nci Zırhlı Kolordu, Bayeux’nün güneyindeki gediği, eldeki bütün yedekleri sürerek, kapamayı başardı.

Fakat düşmanın kara, hava ve deniz kuvvetleri bakımından üstün oluşu, Alman kuvvetlerinin çok büyük kayıplara uğramasına yol açtı: Hitler en ufak esnek taktiğin uygulanmasını yasaklamıştı. Bir karış toprağın dahi gerilemeksizin savunulmasını; taktik değeri olmayan ve çok sayıda asker yiyen, Caen yakınındaki, Orne Irmağı’nm ötesine atılan köprübaşının tutulmasını emretmişti.

Bu taktik **«yama vurma»** çabası, düşmanın inisiyatifi tam anlamıyla ele geçirmesine yol açtı. Bu, her bakımdan çok kötü bir karardı.

Dokuzuncu Bölüm

17 HAZiRAN'DA HİTLER'LE MARGiVAL'DE YAPILAN BRİFİNG

Durum böyleyken, Hitler, Mareşal Von Rundstedt ve Rommel'in ardı arkası kesilmeyen isteklerini kabul ederek, durumu yerinde görüp öğrenmek için nihayet Batı'ya gelmeye ve gerekirse orada yeni stratejik kararlar almaya râzı oldu.

16 Haziran akşamı da şaşırtıcı bir haber aldık: iki mareşalle bunların kurmay başkanları, 17 Haziran günü saat 9.00'da, Soissons kuzeyindeki Margival yakınında bulunan **«W II»** savaş postasına giderek durum hakkında Führer'e bilgi vereceklerdi. Yâni, 17 Haziran sabahı saat 3.00'te Cotentin Cephesi'nde yirmibir saatlik bir denetleme yapmış olan Mareşal Rommel'in, cephe gerisine doğru 200 kilometre yol alması gerekiyordu. Vakit azlığı, bu buluşma için hiçbir özel tedbir alınmasına imkân vermedi.

Hitler'in **«W II»** karargâhı daha 1940 yılında, tarihî bir toprak üzerinde kurulmuştu: Oradan az ileride, cephenin Birinci Dünya Savaşı sırasında doğudan ve batıdan kuzeye doğru bir girinti yaptığı noktada, Laffaux kavşağına dikilen haç yükseliyordu. Birinci Dünya Harbi'nde uğrunda çok çetin savaşlar verilen Chemin des Dames, bu noktadan başlayarak Aisne Irmağı ile Oise'dan Aisne'e giden kanal arasında, batıya doğru uzanır. Karargâh, Soissons'un kuzeydoğu doğrultusunda, 8 kilometre uzaklıktaki derin bir çukurluğun içinde bulunuyordu.

Laon'a giden demiryolu buradan geçmekteydi. Karargâhın hemen yakınında bir tünel de bulunduğundan, Führer'in özel treni buraya sığınabilirdi. «Komuta postası», geniş ve iyi gizlenmiş beton sığınaklardan meydana gelmişti. Ufak bir tepenin üzerinde de güzel bir yemek salonu vardı. Buradan bakılınca, Soissons Katedrali'ne doğru hoş bir manzara görünüyordu. Führer'in toprakla aynı düzeyde olan sığınağında geniş bir çalışma ve bir yatak odasıyla banyo, yaverler için odalar, ayrıca çalışma ve dinlenme için özel olarak düzenlenmiş, hava hücumlarına karşı korunmuş

başka odalar da vardı. Bu karargâh, 1940'ta İngiltere'ye karşı girişilecek sefer için «savaş postası» olarak yapılmıştı ama, 17 Haziran 1944'e kadar hiç kullanılmamıştı. Führer'in yanından ayrılmayan S.S. Komando Birliği, görüşme sırasında bütün kapıları sımsıkı tuttu ve buranın güvenliğini sağladı.

Hitler, General Jodl ve maiyeti de yanında olduğu hâlde, 17 Haziran sabahı erkenden hazır bulundu. Zırhlı bir otomobildeydi. Berchtesgaden'den Metz'e hava yoluyla, oradan buraya da kara yoluyla gelmişti. Benzi solgundu, uykusuzluktan yorgun görünüyordu. Sinirliydi; durmadan gözlüğüyle, renk renk kurşunkalemleriyle oynuyordu. Yalnız o oturuyordu; bir taburenin üzerinde iki büklümdü. Sanki eski günlerdeki telkin gücünü yitirmişti. Mareşaller ayakta duruyorlardı. Hitler, kısa ve soğuk birkaç sözle hâl hatır sorduktan sonra, daha yüksek ve sert bir sesle, Müttefik çıkarmasından ötürü duyduğu hoşnutsuzluğu belirtti ve mahallî komutanlıkların suçlarını araştırdı. **«Cherbourg Kalesi»**'nin, ne bahasına olursa olsun, tutulmasını emretti.

Mareşal Von Rundstedt, kısa bir girişten sonra, istilâ cephesinin başkomutanı sıfatıyla, sözü Rommele verdi.

Mareşal, savunmanın ana sorununu tanı bir açık sözlülükle ortaya koydu: Düşmanın karadaki, denizdeki ve havadaki kudretli üstünlüğü ile savaşmanın imkânsızlığını daha 6 Haziran'dan önce haber vermiş, ondan sonra da durmadan bunu belirtmişti. Hava ve denizdeki keşif hareketlerimiz tam bir başarısızlığa uğramış olduğundan, düşman, havadan ve denizden yaptığı güçlü bir bombardımanla kendini koruyarak zayıf bir tarzda örgütlenildikten sonra işgal edilmiş olan Calvados ve Cotentin Yarımadası kıyıları boyunca havadan indirme ve denizden çıkarma yapmayı başarmıştı. Alman Orduları Başkomutanlığı'nın değer verip inandığı bilgilerin tersine, kıyı boyunca savaşa tutuşan tümenler, **«derin bir uykudayken»** baskına uğramış değillerdi; üstünkörü tahkim edilmiş bazı dayanak noktalarında son nefeslerine kadar çarpışmışlardı. Gerek Komutanlık, gerekse askerler, eşit olmayan bir çarpışmada insanüstü fedakârlıklar göstermişlerdi. Cotentin'deki taktik durum hakkında yargı yürüterek ve iki taraftan herbirinin kuvvetlerini kıyaslayarak, Rommel, hemen hemen bir gün farkla, Cherbourg'un düşeceğini önceden görmüştü ve duruma uygun bir taktik kullanılmasını istemekteydi.

Sonra da **«Hitler tipi»** kaleler, yâni özel olarak yapılıvermiş sahra tahkimlerine sâhip dayanak noktalarıyla şehirler sorunu ele alındı. Rommel, bunların etkili olacağını kabul etmedi; asker ve malzeme fedâ edilmesine karşı çıktı. Fakat boşuna çaba harcamıştı: istilâ sırasında ve onu izleyen harekât boyunca, Ymuiden, Walcheren Adası, Dunkerque, Calais, Gris Nez Burnu, Boulogne, Dieppe, Saint-Nazaire, La Pallice, Royan ve Gronde'un denize bakan noktası **«Kale»** ilân edildi. İkiyüzbin kadar askerle değerli malzeme buralarda hareketsiz hâle getirildi. Düşman, bu kalelere hiç aldırmadı. Buralarda, bir defa olsun önemli kuvvetler bırakmadı. Bâzıları 1945 Mayıs'ındaki kayıtsız şartsız teslimden sonra olmak üzere, **«kaleler»** düştü; askerler de esir oldu. Demek ki Hitler, Stalingrad, Tunus, Kırım, Tarnopol v.b. yerlerden elde edilen tecrübelerden hiç ders almamıştı.

Daha sonra Rommel, düşmanın niyetlerinin ne olabileceğini kendi görüşüne göre anlattı: Caen, Bayeux ve Cotentin Yarımadası bölgelerinden başlayarak, Paris doğrultusunda, güneye doğru saldırarak gidecek, Bretagne'yı tecrit etmek için de Avrapches üzerinden ikinci derecede harekâtta bulunacaktı.

İngiliz ve Amerikan istilâ kuvvetlerinin başkomutanlığını yapmakta olan General Eisenhower'in 21'inci Ordular Grubu, hareket yeteneği çok büyük olan 22-25 kadar zırhlı tümenle 11-13 İngiliz ve 10-12 Amerikan tümenini karaya çıkarmış bulunuyordu. Haftada iki üç tümenlik bir akım da aralıksız sürüp gidiyordu. Üç silâhlı kuvvet arasındaki oransızlık dolayısiyle, artık başarılı bir savunmaya güvenilemezdi. Özellikle, ne Seine hattında, ne de cephe gerisinde hiçbir dayanak noktası kurulmamış olduğundan, bütün Batı bölgesi, sonuçları önceden kestirilemeyecek bir tehlike içerisindeydi. Düşman komutanlığı ilk bakışta pekâlâ yavaş ve hantal görünebilirdi ama, kullandığı yöntemlerdeki inatçılığı ve her alandaki üstünlüğü dolayısiyle, başarısı çok daha garantileniyordu.

Rommel, artık Seine Nehri'nin kuzeyine ikinci bir büyük çıkarma daha yapılacağına inanmıyordu. Kendisine Batı'daki harekâtta tam bir serbesti verilmesini, birinci sınıf zırhlı birliklerle hava ve deniz kuvvetleri gönderilmesini bir kere daha istedi. Ona göre, taktik bakımdan acele olarak alınması gereken bir tedbir vardı: Silâhlı kuvvetlere direktif verilirken, 1'inci Amerikan Ordusu'nun Cotentin'in batı kesiminde yarma hareketine başlamakta olduğu ve bu yüzden Cean Cephesi'nin Orne Irmağı gerisine

çekileceği gözönünde tutulmalıydı. Mareşal Von Rundstedt de Rommel’i destekledi.

Fakat konulan bu teşhise ve her gün azalan kuvvetlere rağmen Hitler, gerçeği görmüyordu. Acaip bir hayâsızlıkla ve yanlış sezgilerinin etkisiyle bitmez tükenmez lâf ebeliklerine girişti, bir çeşit kendi kendine telkinle, 16 Haziran’dan beri İngiltere’ye karşı kullanılmaya başlanan **«V»** silâhının «bütün savaş için yaratacağı kesin etki» üzerinde kehânetlerde bulundu. Brifingi orada keserek Basın Servisi Şefi’nin temsilcilerine; **«V»**’lerin ilk olarak savaşa sokulduklarını açıklayan bir bildiri yazdırdı. İki mareşalin de katılmasıyla bunca büyük umutlarla başlayan görüşme, Hitler’in tek başına yaptığı ipsiz sapsız konuşmalarla yarıda kaldı. Bunun üzerine mareşaller, «V» silâhının köprübaşlarındaki savaşlarda kullanılmasını teklif ettiler.

«V» silâhına komuta eden topçu generali Heinemann çağırıldı. Bu mermilerin hesaplanamayacak derecedeki yayılış alanlarını (15-18 kilometre) ve Alman birliklerinin kendileri için yaratacağı tehlikeleri kabul etmek zorunda kaldı. Tekniğin o günkü şartları içinde bu yeni silâhı Avrupa’daki istilâ ordularına karşı, doğru olarak yöneltmek imkânsızdı. İstilâ kuvvetlerine gönderilen bütün personelle malzeme, İngiltere’nin güneyindeki limanlardan yola çıkarılıyordu. Hitler, **«V»**’lerin bu limanlara karşı kullanılmasını istemedi; zira bunları Londra’ya karşı kullanıp İngiltere’yi barışa zorlamak amacındaydı.

Mareşaller Alman hava silâhının yetersizliği üzerinde bir kere daha durunca, Hitler «Alman Hava Komutanlığı ile teknisyenleri» tarafından aldatıldığını söyledi. Ona göre, aynı ânda en değişik tipler yapılmış, fakat hiçbir pratik sonuca ulaşılamamıştı.

Hitler, Rommel’in, düşman silâhlarının etkinliği hakkında yaptığı açıklamaları, inanmazmışçasına dinliyordu. Sonunda Mareşal, kırıcı bir tavırla, onun dikkatini şu noktaya çekti: Şimdiye dek Hitler’in çehresinden, Ordular Başkomutanlığından, hava ya da deniz ordularından hiçbir önemli kişi gelip de durum ve düşmanın silâhları üzerinde kişisel olarak bilgi edinmek zahmetine katlanmamıştı. Komuta işi masa başında yürütülüyordu. Ortada, «cephenin kendisi üzerinde», yâni «yerinde» yürütülen yargı diye bir şey yoktu. Rommel: **«Bizden güven beslememizi istiyorsunuz, ama bize güven beslenmiyor!**» Diye ekledi. Bu takaza karşısında Hitler, rengi attıysa da, bir şey söylemedi.

Bu sırada General Jodl, Kara Ordusu'nun, Donanma'nın ve Hava Kuvvetleri'nin hangi birliklerini, ne zaman işbaşına çağırmak gerektiğini sordu. Hitler yine, cephede ve Almanya'da düşmanın hava üstünlüğünü kırmak için yığın hâlinde «tepkili avcı uçaklarının» savaşa sürüleceğinden sözetmeye başladı; durmadan **«V»** silâhının daha büyük ölçüde kullanıldığını ileri sürdü. Doğu'da ve Batı'da durumu kuvvetlenmiş sayıyordu. **«V»**'lerle tepkili avcı uçaklarının savaşa sürülmesi üzerine İngiltere'nin çok geçmeden yıkılacağı yolunda bir araba lâf etti.

Tam o ânda düşman hava filolarının yaklaştığı haber verildiğinden, görüşmenin son bölümü Hitler'in beton sığınağında cereyan etti. Hitler, iki mareşal ve kurmay başkanlarıyla General Schmundt, bu daracık yerde toplandılar. Rommel, fırsattan yararlanarak Almanya'nın askerî ve siyasî durumunu bütün çıplaklığıyla ortaya döktü. İstilâ cephesinin yıkılacağını, Almanya'ya karşı bir yarma hareketinin kaçınılmaz hâle geleceğini, İtalyan Cephesi'nin çökeceğini şimdiden haber veriyordu. Roma, zâten 4 Haziran'dan beri kaybedilmişti. Doğu Çephesi'nin sağlamlığına güvenemediğini de söyledi. Diplomatik bakımdan Almanya'nın tam bir yalnızlık içinde bulunduğunu belirtti; yapılan propagandanın tersine olarak, Almanya, ancak öldürücü bir güçsüzlüğe doğru gidebilirdi. Sözlerini, savaşa son verilmesi için yalvararak bitirdi. Hitler birkaç kere lâkırdıyı çevirmeye çalıştıktan sonra, Rommel'in sözünü keserek: «**Hele siz savaşın sonucu ile uğraşmayın da, kendi istilâ cephenize göz kulak olun,»** dedi.

General Jodl, 6 Haziran 1946'da, Nürnberg Mahkemesinde şöyle demişti:

«Aralarında Rommel ile Von Rundstedt'in de bulunduğu birçok generaller, Almanya'nın tehlikeli durumda olduğunu Hitler'e anlatmak için çabalayıp durdular. Fakat Hitler onları hiçbir zaman dinlemedi,»

İki mareşal, Fransa'ya mutlaka başka türlü davranmak zorunluluğuyla herşeyden önce Sauckel'in yaptığı kirli işlere ve Gizli Polis'in diktatörlüğüne son vermek gerektiği üzerinde durdular; bu fikirlerinde ayak direditer.

Rommel'le Hitler arasındaki uçurum daha da derinleşmişti. Führer'in kuşkusu, hattâ hıncı daha da büyümüş görünüyordu.

Görüşme saat 9.00'dan 16.00'ya kadar sürmüştü. Buna ancak hafif bir yemekle ara verildi. Yemekte Hitler, bir tabak dolusu pirinç ve sebzeyi silip

süpürdü; daha önce zehirli olup olmadığını anlamak için tadına baktırmıştı. Önünde birbiri ardınca almakta olduğu sıra sıra haplarla ilâçlar diziliydi. Sandalyesinin arkasında iki S.S. beklemekteydi.

Hitler'in başyâveri General Schmundt, Başkomutanlık'la cephe arasında temas yokluğu hakkında, Rommel'in tekrar tekrar verdiği bilgilerin derin etkisi altında kalmıştı. Yola çıkmadan önce «B» Ordular Grubu Kurmay Başkanı olarak beni, 19 Haziran için Hitler'in La Roche Guyon ya da başka bir nokta yönünde yapacağı bir geziyi düzenlemekle ve bu geziye - kişisel birer rapor vermek üzere - cephedeki değişik birliklerin komutanlarını da çağırmakla görevlendirdi. Gerekli tedbirler hemen alındı. Soissons'dan La Roche-Guyon'a yapılan dönüş yolculuğu sırasında, Fransa Askerî Komutanı piyade generali Von Stülpnagel'e, Hitler'le yapılan görüşmeler hakkında bilgi verildi. Fakat ben, 18 Haziran sabahı Führer'in cephede yapacağı gezinin programını tesbit etmek için piyade generali Blumentritt'i Saint Germainde telefonla arayınca şu inanılmaz haberi öğrendim: Hitler, 17-18 Haziran gecesi Berchtesgaden'e dönmüştü bile! Bu palas pandıras gidişin nedeni, 17 Haziran'da, mareşallerin yola çıkışlarından az sonra bir **«V»** füzesinin Führer'in komuta postasına düşmüş olmasıydı. Gerçekten de,' jiroskopik yöneltme sistemlerindeki bir bozukluk yüzünden, kıyıdaki üslerden fırlatılan birçok «V» füzeleri doğu yönünü tutmuştu ama, pek de büyük hasara yol açmamıştı. Führer'in beton komuta postasının yakınma düşen füze de pek büyük etki yapmamış, kimsenin ölümüne sebep olmamıştı.

Aslı aranırsa «harikulâde» bir mermi olduğu söylenen bu **«V-l»**'in etkinliği, harcanan çabalara oranla gülünçtü. Nitekim bu, Britanya adalarından gelen bilgilerle ve savaş esirlerinin sözleriyle de doğrulandı.

Hitler'le yapılan görüşmeye gelince; bunun askerî, siyasî ve beşerî sonuçları içler acısı olmuştu. Yedek kuvvetler ve herşeyden önce hava kuvvetleri gönderilmesi hakkında Führer'in verdiği sözler, kendisinin yaptığı güven dolu vaadlere rağmen, hiçbir zaman tutulmadı. 17 Haziran'da Rus ordularının merkez grubu saldırıya geçti ve buradaki cephe, Smolensk-Minsk otomobil yolunun iki yanında da çöktü. Rus kuvvetleri, bu saldırıdan sonra Almanya'nın sınırlarına doğru serbestçe ilerlediler. Alman Orduları Başkomutanlığı'nın eli altındaki bütün yedek kuvvetler, açılan gediği kapamak için Doğu'ya gönderildi. Zaten Alman Orduları Başkomutanlığı'ndan da bu konuda belirli bilgiler almak mümkün olamadı.

Haziran sonunda, 2’nci İngiliz Ordusu, Normandiya’daki kuvvetlerini, Caen üzerine, yoğun bir saldırı için yığar görünüyordu. Böylece Paris doğrultusunda bir yarma hareketi yapacak, stratejik özgürlüğü elde etmiş olacaktı. Alman kuvvetlerinin kayıpları her gün artıyordu. (Bu, herşeyden önce, düşman gemilerinin ağır top atışlarının uçaklardan elde edilen bilgilere göre düzenlenmesinden ileri geliyordu; Müttefik donanmasında 300’ii aşkın gemi vardı. Ayrıca, aralıksız olarak yapılan hava akınları da bunda etkili olmaktaydı.) 17 Haziran’da Hitler’e Orne Irmağı’ndan Caen’a dek uzanan köprübaşının boşaltılması teklif edilmiş, fakat o, böyle bir şeyi yasaklamıştı. En seçme Alman kuvvetleri orada amansızca fedâ edildi. Caen’da başgösteren bunalımı önlemek ve geniş ölçüde tasfiye etmek üzere, Macaristan’da bulunan General Bittrich emrindeki 2’nci S.S. Zırhlı Kolordusu, Fransa’ya getirildi.

Fakat, demiryollarının harap olması yüzünden, bu kolordunun bir bölümünü Paris’in doğusunda trenden indirmek zorunluğu ortaya çıktı; Kolordu, gideceği yere yol boyunca molalar vererek ulaşmak zorunda kaldı ve yeniden savaşa sürülmüş olan Batı Zırhlı Birlikler Grubu’nun emrine verildi. Bu grup, biraraya getirilen 1’inci ve 3’üncü S.S. Zırhlı Kolordularıyla 47’nci Zırhlı Kolordu sâyesinde, Caen yakınında savaşmakta olan düşmanın yanlarıyla gerilerine sarkacaktı. Hedefi, İngilizler’in denizle olan bağlantısını kesip onları yok etmekti. Fakat durumun hızla gelişmesi ve düşman silâhlarının etkinliği, bu saldırının esaslı bir başarıya varacak tarzda hazırlanmasına imkân vermedi. 1’inci S.S. Zırhlı Kolordusu’yla 47’nci Zırhlı Kolordu’nun yerine piyade tümenlerinin konulması işi başarılamadı; zira hava akınları yüzünden piyade tümenleri vaktinde cepheye ulaşamadılar, öte yandan - personel, teçhizat ve komuta bakımından - oluşum tarzları, bunların çok hareketli ve baştan aşağı zırhlanmış bir düşmana karşı durmalarına imkân sağlayamadı. Bütün kara, deniz ve hava kuvvetlerinin ateşiyle desteklenen bu düşman, üstelik harekâtının ağırlık merkezini şimşek hızıyla değiştirebiliyordu.

9’uncu ve 10’uncu S.S. Zırhlı Birliklerinden meydana gelen 2’nci S.S. Kolordusu’nun saldırısı, sonunda, ancak başka tümenlerin zayıf bir desteğiyle başlayabildi. 29-30 Haziran’da, bu saldırı, düşmanın zırhlı birliklerinin, ağır topçusunun, gemi toplarının ve hava kuvvetlerinin bir noktaya toplanan ateşiyle olduğu yere mıhlanıp kaldı. Gerçi bu harekât hedefine ulaşmamıştı ama, hiç değilse durumu mevziî olarak istikrara

kavuşturmuştu. O sırada Hitler, bu tümenlere inisiyatif, tecrübe ve kudret gösteremedikleri için takazada bulundu. Haksızdı; zira bu birlikler, ellerinden geleni yapmışlardı.

Savaşa yeni sürülen birlikler de korkunç bir tempoyla yıpranmaya başladılar.

O sırada Komutanlık, zırhlı tümenlerin yerine piyade tümenlerini geçirerek zırhlı tümenleri mümkün olduğu kadar stratejik nitelikte harekâta sokabilme amacını gütmüştü. Bu değiştirme işi, şüphesiz, her karış toprağın adım adım savunulmasını isteyen Hitler'in koyduğu yasağa, verdiği direktiflere aykırıydı. İleri sürülen bu tedbir tekliflerinin hiçbiri de yerine getirilmedi: Yıllardır ihmâl edilen bu tümenler, değerlerinden çok kaybetmişlerdi; durum da durmadan kötüye gitmişti.

Cherbourg'un 1'inci Amerikan Ordusu'nca ele geçirilişinden sonra, istilâ cephesinin ağırlık merkezi Saint-Lo — Carentan kesimine kaydı. Amerikan tümenleri, ileride yapacakları harekâta daha elverişli bir üs kurmak için ilkin Coutances — Saint-Lo hattını ele geçirmeyi denediler. Caen cephesinde olduğu gibi Saint-Lo bölgesinde de bir yıpratma savaşı oldu ve Alman Kara Kuvvetleri; kardeş orduların desteğini görmeden, nöbet değiştirmeden ve durup dinlenmeden bu yıpratma savaşına katlanmak zorunda kaldılar.

1-24 Temmuz arasında, Müttefiklerin 21'inci Ordular Grubu, Caen'da olduğu gibi Saint-Lo 'da da zor kullanarak bir yarma hareketine girişti.

8 Temmuz'da da 2'nci İngiliz Ordusu, üç piyade tümeni ve dört beş zırhlı tugayla kuzeyden ve doğudan Caen üzerine bir kuşatma saldırısına başladı. Daha önce, 7-8 Temmuz gecesi, kara ve deniz topçusunun bomba dalgalarıyla Orne Irmağı'nın iki kıyısındaki bütün bölgeyi altüst etmişti. Yedekte bulunan Alman zırhlı kuvvetlerinin büyük bölümü savaş dışı oldu. Bunlar, bombaların açtığı huni biçimindeki çukurlara çocuk oyuncakları gibi yuvarlanıvermişlerdi. İngilizler, iki gün süren bir savaş bahasına Caen'ı ele geçirmeyi başardılar; fakat son Alman yedeklerinin savaşa sürülmesi ve savunucuların yiğitçe fedakârlık göstermesi, onları Orne Irmağı'nın öbür kıyısındaki yarma hareketinde başarısızlığa uğrattı. İngilizler, Caen'daki çabalarından sonra. kuvvetlerini toparlayıp hazırlama işine birkaç gün harcadılar. Radyoların susması ve sunî sisler, yerde her türlü keşif yapılmasına engel oluyordu. Bu amaçla havalanan birkaç uçak da sis

duvarını aşamıyordu. Alman Komutanlığının elinde - ikinci defadır ki - duruma teşhis koymak için yeterli bilgiler yoktu. Yer yer yapılan saldırıların, sanki mahallî mevzileri güçlendirmekten başka amacı yoktu.

18 Temmuz günü, düşmanın, Orne Irmağı’nm doğusunda merkezileşen büyük saldırısı başladı. Bıı saldırı, bütün topçu kuvvetlerinin birkaç saat süren yaylım ateşi ve 2.200 ağır bombardıman uçağının desteklediği bini aşkın savaş uçağının bombardımanıyla hazırlanmıştı. İngilizler, savaşa beş piyade tümeni, üç zırhlı tümen ve iki de zırhlı tugay yâni, çok sıkışık bir alana, bini aşkın tank sürdüler. Dört gün devam eden korkunç bir çarpışmadan sonra, derinliğine 7 kilometre kadar ilerledilerse de başarmayı umdukları yarma hareketini tamamlayamadılar. Uğradıkları ağır kayıplara, ve büyük yorgunluklarına rağmen, Alman tanksavar birlikleriyle piyadeleri, bu saldırıyı da önlediler.

20 Temmuz 1944’tc Caen kesimindeki savunma savaşı en yüksek noktasına ulaştı ve nihayet bir savunma başarısıyla da sonuçlandı.

Bunlar olup biterken, 7’nci Alman Ordusu’nun sayıca az olan kuvvetleri Cotentin Yarımadasında ve Saint-Lo yakınında, 1’inci Amerikan Ordusu’na karşı savaşıyorlardı. Müttefiklerin ezme taktiği, bütün savaş araçlarının yığın hâlinde çarpışmaya sokulması sayesinde, orada da zayıf Alman kuvvetlerinin yıpranmasına yol açtı. 3-7 Temmuz arasında, dört Amerikan tümeni Gorges’daki bataklık çayırlarla batı kıyısı arasında güneye doğru bir yarma hareketine girişti. Bunlar, derinliğine beş kilometre kadar toprak kazandılar ama, sonunda durduruldular. Cotcntin’in batı kesimindeki çarpışma, ilkin mevziî nitelikteydi. Buna karşılık Amerikalılar, kuvvetlerini Saint-Lo bölgesiyle Virc ve Taute ırmakları arasına yığdılar. Düşman 18-19 Temmuz gecesi, Saint-Lö’daki kuvvetlerin döküntülerini kuşatmayı başardı. Savaşı yönetmekte olan 84’üncü Kolordu Komuta Postası da Saint-Lo’daydı. Komutanı, Rusya seferinde bacağından sakatlanmış olan topçu generali Erich Marcks, ilk hattın gerisinde vurulup öldü.

Düşman, Saint-Lo’yu ele geçirdikten sonra, faaliyetinin ağırlık merkezini Vire Irmağı’nın batısındaki kesime aktardı. 24 Temmuz’da da, akılların zor alacağı bir topçu hazırlığından sonra, Vire Irmağı ile deniz arasındaki cephenin yıkılmasına yol açacak olan büyük saldırısına başladı: Yarma hareketi ufukta belirmişti. Yola çıkarılabilen az sayıdaki yedekler,

gidecekleri yere çok geç ulaştılar ve ufak birlikler hâlinde savaşa sürülebildiler.

Yarma hareketi, düşman çıkarma cephesinin doğu kesiminde bin güçlükle önlenebilmişti ama, 24 Temmıız'da Saint-Lö’nun batışında başarıyla sonuçlanmıştı. 1’inci Amerikan Ordusu, Fransa’nın içlerine doğru stratejik manevralar yapma imkânının belirmekte olduğunu görüyordu.

Müttefik ordular gruplarının Avrupa kıt’asında -hepsi zırhlı ve motorlu- kırk kadar tümenleri vardı ve istilâ dalgası bir türlü durmak bilmiyordu.

Alman Komutanlığı, 2’nci İngiliz Ordusu’nun, ilkin hareket üssü olarak Falaise bölgesini ele geçirmek için, Orne Irmağı’nın batısında, olanca gayretiyle yarma saldırısını sürdüreceğini düşünüyordu 1 'inci Amerikan Ordusu’na gelince; yarma harekelini Domfront-Avranches hattının ötesine dek genişletip tamamladıktan sonra Fransa’nın tâ içerilerine ilerleyeceği ve 2’nci İngiliz ordusunun sol kanattaki birliklerinin de 1’inci Amerikan Ordusu’yla birleşecekleri sanılıyordu.

Artık Hitler’in emri uyarınca Normandiya Cephesi'ni saldırı yoluyla temizleme işinin düşünülmemesi gerekiyordu. Zira, böylesine başarılı bir istilâ hareketini durdurabilmek bile başlı başına bir meseleydi.

12 Temmuz’da, «B» Ordular Grubu Başkomutanlığı, düşmanın, Alman kuvvetlerini yıpratmak olan amacına o ândan itibaren hemen hemen ulaştığını rapor etmişti.

Bu durum karşısında 15 Temmuz günü Mareşal Rommel’in gönderdiği ültimatom konusuna daha sonra yine döneceğiz.

SİYASİ OLAYLAR

İşe 24 Temmuz’a kadar olan taktik ve stratejik 8 durumu açıklamakla başladık. Bu durum, siyasî olaylar ve o dönem boyunca komutanlıklarda yapılması kararlaştırılan değişiklikler üzerinde vereceğimiz yargıların esası olacaktır.

Margivaldeki brifingi izleyen günler boyunca, Ordular Grubu Başkomutanıyla Kurmay Başkanı, **«Führer’le yapılan brifing**» ‘de konuşulanları ve bundan çıkacak sonuçları, emirleri altındaki orduların şeflerine (birkaç kolordu ve tümen komutanıyla kurmay başkanlarına) bildirdiler. Mareşal Rommel, askerî olayların gidişinin Batı’da Alman Ordusu’nu bağımsız bir harekete girişmek zorunda bırakabileceğini, politik eğilimlerine göre az ya da çok belirli olarak, bu şeflerin herbirine açıkladı. General Von Salmuth, General Dollmann ve Zırhlı Kuvvetler Ko mutanı General Geyr Von schweppenburg, Mareşal'in siyasî ve askerî görüşünü paylaştıklarını bildirdiler ve Ordular Grubu Başkomutanına olan güvenlerini ifade ettiler. Mareşal’in direktiflerini, Führer’in vereceği emirlerle çelişki hâlinde olsa bile, yerine getirmeye hazır olduklarını söylediler.

Siyasî ve askerî olaylarla brifinglerin bir araya gelmeleri bakımından 26 Haziran günü, özel önem taşıyan bir gün olarak ortaya çıkmaktadır.

Doğu'da Kızılordu’nun, Smolensk-Minsk otomobil yolu boyunca, Almanya’nın sınırları doğrultusunda Merkez Ordular Grubu Cephesi’ne karşı giriştiği yarma hareketi, sona ermek üzereydi. Tam o sırada, Normandiya Cephesi’nde düşman, Tilly yakınlarında üstün zırhlı kuvvetlerle saldırıya geçerek 5 kilometre genişlik ve 5 kilometre derinlikte bir yarma hareketini başardı; bu da Caen yakınındaki durumu tehlikeye düşüren bir hâl demekti.

Başkomutanlık’ın batıdaki yeni temsilcisi topçu generali Wagner’in emri üzerine Albay Finckh, Mareşal Rommel’in komuta postasına geldi; Hitler’i işbaşından uzaklaştırma amacını güden hazırlıklar ve yurdu kurtarmak için tasarlanan ihtilâl konusunda bilgi verdi. Daha önceki suikastlarda uğranılan

başarısızlığı hatırlattı ve Berchtesgaden’de girişilecek olan yeni bir suikast teşebbüsünün hazırlıklarından söz etti. Rommel de kendi görüşünü bir kere daha açıkladı: Daha önce de belirtilen nedenler dolayısıyla, Hitler’den bir suikastla kurtulmanın yerinde olmayacağını düşünüyor; onun, tutuklanarak bir Alman mahkemesinde yargılanmasının daha yararlı olacağını söylüyordu. Albay Finckh’i karargâhta ve memleket içinde alınacak bütün tedbirlerin çok gerekli olan koordinasyonunu hazırlamakla görevlendirdi; sonuçtan da en kısa zamanda kendisine bilgi vermesini istedi.

Mareşal, zaten bu meselenin aynı ânda pek çok yerde tartışıldığı görüşündeydi. Mareşal’in fikrince, ne zaman bir darbe yapılabileceğini kesin olarak tespit etmek çok gerekliydi. Böylece bütün tedbirlerin inceden inceye hazırlanması, dolayısıyla de teşebbüsün başarıya erişmesi sağlanacaktı. -Kendisi de talepleri bir ültimatom hâlinde Hitler'e bildirmeyi, bu amaçla da onun yanma gitmeyi tasarlıyordu.

Cephede herkes söylenmeye, sızlanmaya başlamıştı. 116’ncı Zırhlı Tümen’in komutanı General Schwerin, askerî ve siyasî duruma ilişkin bir muhtıra gönderdi. Başında bulunduğu birlikler adına savaşın sona erdirilmesini ve Nasyonal Sosyalist rejimin değiştirilmesini istiyordu. Belirttiğine göre, komuta ettiği zırhlı tümen, memleket içindeki düşmanlara karşı girişilecek bir eylem yönünden çok güvenilir ve söz dinler durumdaydı. General Von lüttwitz’in komutasındaki 2’nci Zırhlı Tümen için de durum aynıydı.

Tekrar tekrar yaptıkları konuşmalardan sonra iyice anlaşmış olduklarını gören Mareşal Von Rundstedt’le Mareşal Rommel, durumun yalnız Batı’da değil, bütün cephelerde felâket hâlini aldığını fark ediyorlardı. Hitler’den tekrar ve ısrarla kendilerini kabul etmesini istediler. 28 Haziran’da iki mareşal, rapor vermek üzere Berchtcsgaden’e gitmeleri gerektiğini belirten öyle acele bir emir aldılar ki, Bavyera’dan geçmek için bütün geceyi otomobillerinde geçirmek zorunda kaldılar; zira havadan yolculuk yapmaları yasaklanmıştı. 29 Haziran günü, öğleyin

Berchtcsgaden’e ulaştılar. Ne var ki, Fiililerin kendilerini kabul etmesi için akşama kadar beklemek zorunda kaldılar.

Konuşma, geniş bir dinleyici çemberinin ortasında cereyan etti. İki başkomutan, genel durumu göz önüne alarak savaşa son vermesi için Hitler’e yalvardılarsa da, Führer, bu isteklere hiçbir cevap vermedi. Yeni

harika silâhların yakında kullanılmaya başlanacağını söyleyerek bir kez daha atıp tutmaya başladı. Yedi Yıl Savaşı'nda Rus çariçesinin ölümü Prusya Kralı Büyük Friedrich için ne olmuşsa, bu silâhlar da bu savaş için öyle olacaktı. Hitler'e inanmak gerekirse, bunlar son ve kesin zaferi sağlayacaktı. Mareşallerin birkaç istekte bulunmalarına rağmen, Hitler onlarla başbaşa konuşmaya razı olmadığı gibi, onları yemeğe de çağırmadı; her ikisini kabaca başından savdı. Rommel, durumu Mareşal Keitel'e şöyle anlattı:

— «Durum, hızla kötüye gitmektedir. Hitler'in bugün sözünü ettiği topyekûn bir zafer kazanmak fikri saçmadır, hayâldir. Bunun tersini, topyekûn bir bozgunu beklemek gerekir. Onun için her çareye başvurarak, elde ettiğimiz bütün üstünlüklerden ve beslediğimiz bütün hülyalardan vazgeçerek Batı'da savaşa hemen son verelim ve Doğu Ccphesi'ni tutalım. Artık bizim için en önemli mesele, Almanya'yı hercümerçten ve hava savaşıyla topyekûn yakılıp yıkılmaktan kurtarmaktır.»

Keitel, Hitler'e meseleyi bu açıdan anlatacağını vaadetti; sonunda da, olacağa boyun eğmiş bir hâlde;

— «Ben de artık yapacak hiçbir şey kalmadığını biliyorum!» Diye bağırdı.

Bu sözler özellikle ilginç görünmektedir; çünkü 20 Temmuz'dan sonra eski arkadaşları hüküm giyip ordudan kovuldukları zaman, Keitel durumu bambaşka tarzda anlatmışa benzemektedir.

İki mareşal de yürekleri kaygıyla dolu, fakat elleri boş olarak kendi komuta postalarına döndüler.

Bu arada 7'nci Ordu, komutanını kaybetmişti. Gecc-glindüz durmadan didinen General Dollmann, 29 Haziran sabahı bir damar tıkanması sonucu öldü. Gerçi Hitler onun görevine son vermişti ama, bu haber General'e ulaşamadı. Rommel, onun yerine, hemen, göreve hazır ve durum üzerinde de bilgi sahibi olan, ordunun en gözde kişilerinden birinin, topçu generali Erich Marcks'ın atanmasını teklif etti. Fakat Hitler, siyasî nedenlerle teklifi kabul etmedi. Gerçekten de, General Marcks eskiden General Von Schleicher'in Özel Kalem Miidürlüğü'nü yapmıştı ve Hitler de ondan çok

kuşkulanıyordu. Bilindiği gibi, Marcks, üç hafta sonra cephede vurularak öldü.

Rommel’le başka herhangi bir temasta bulunulmaksızın, 2’nci S.S. Zırhlı Kolordusu Komutanı ve S.S. Grup Şefi General Hausser, Dollman’ın yerine atandı. Hausser, tam Caen önündeki düşman cephesini yarmak için yapılacak saldırıyı yönetmesi gerektiği sırada, komuta ettiği zırhlı kolordunun başından hemen ayrılmak zorunda kaldı.

Hausser, Ordu’dan ve Genelkurmay’dan yetişmeydi ama, erkenden S.S.’lerden yana oluvermişti. Çok ateşli ve yiğit bir askerdi; yalnız, politik bakımdan tam anlamıyla ikiyüzlüydü. Birçok generalden ve batıkdaki zırhlı birliklerin başkomutanından da daha gençti. Bu göreve atanması soğuk karşılandı.

Hitler’le yaptığı konuşmadan dönüşünden iki gün sonra, Von Rundstedt, **«sağlık nedenleriyle»** Batı Cephesi Başkomutanlığı görevinden alındı. Hitler bu tedbiri mareşallerin en kıdemlisine bildirmeye ne cesaret edebilmiş, ne de böyle bir ölçülülük göstermişti. İkinci Yaver’i Yarbay Borgman’ı bir mektup ve Demirhaç Nişanı’yla Saint-Germain’e, Mareşal’in karargâhına gönderdi. Rundstedt, 4 Temmuz’da La Roche-Guyon’da Rommel’e veda etti. Bir komuta görevinde kalıp da felâketi yaşamak zorunda olmayacağı için, duyduğu sevinci Rommel’den gizlemedi. 5 Temmuz’da da Batı Cephesi Zırhlı Kuvvetleri Başkomutanı General Geyr Von Schweppenburg, hiçbir neden gösterilmeksizin görevinden uzaklaştırıldı; yerine Zırhlı Kuvvetler Generali Heinz Eberbach atandı. Batı Zırhlı Birlikler Grubu’na da **«5’inci Zırhlı Ordu»** adı verildi.

General Von Geyr, 2’nci S.S. Zırhlı Kolordusu’nun yaptığı karşı-saldırının başarısızlıkla sonuçlanmasından sorumlu tutuldu. Hitler, kendisine telefon ederek gittikçe artan bozgunculuğu yüzünden ona takazada bulundu. Gerçekten de, Von G-eyr, başarısızlıkla sonuçlanan bu saldırıdan sonra görüşünü açıkça söylemiş; Caen’ın ve Orne Irmağı batısındaki bölgenin boşaltılmasını teklif edip komutada hareket özgürlüğü istemişti. Bu konudaki raporu şöyle son bulmaktaydı:

— «İnisiyatifin tümünü düşmana bırakan katı savunmaya sımsıkı bağlı stratejik durum düzeltmeleriyle; hiç olmazsa bu inisiyatifi bize verecek olaıı esnek savaş arasında seçim yapmak gerekir.» Zırhlı Grup

Komutanı'nın fikrince, bu esnek taktik yalnız en uygun manevra değil, aynı zamanda en enerjik karardı.

Mareşal Rommel, bu raporu Genel Karargâh'a gönderdi; ayrıca kendisi de bu düşüncelerin hepsine katıldığını bildirdi ve bir kere daha harekât serbestliği istedi. Emrinde çalışmakta olan Von Geyr'ın görevinden atıldığını duyunca onu temize çıkarmaya kalkıştı, fakat Keitel onun bu isteğini kabaca reddetti.

Von Geyr'ın yerine geçen Zırhlı Kuvvetler Generali Eberbach iyi bir askerdi ve bu silâhı kullanmasını çok iyi biliyordu. Karakteri, davranışı ve siyasî düşünceleri, onu çok değerli şahsiyete sahip bir şef hâline sokuyordu.

Batı Cephesi Başkomutanı'na gelince; Komutanlık da, askerler de bu göreve Ordular Grubu Komutanı Mareşal Rommel'in getirileceğini sanıyorlardı. Zira Rommel, bu cepheyi çok iyi biliyordu. Fakat onun yerine Mareşal Günther Von Kluge atandı...

Hitler'in Rommel'e karşı duymakta olduğu kuşku, gün geçtikçe artmıştı!

Günther Von Kluge topçuluktan yetişmeydi. Kurmaylığın bütün basamaklarından geçmişti. 1940'taki Batı Seferi'nde 4'üncü Ordu'yu başkomutan olarak yönetmiş, şan-şeref kazanmıştı. Bu sefer sırasında Rommel de ünlü **«Hayaletler Tümeni»** ile tâ denize ulaşan ileri hareketi başarmıştı. Doğu Ccphcsi'ndeki Merkez Ordular Grubu Başkomutanı olarak Von Kluge, çok usta ve becerikli olduğunu göstermiş, büyük bir inatla savaşmıştı. Tarafsız, enerjik, hızlı, yiğit, kendine acımayan, fakat gösterişten hoşlanan bir adamdı. Askerler, ona **«Akıllı Hans»** diyorlardı. Gecc-gündüz, kimsenin gözünün yaşına bakmadan, emrindeki herkesten lıer şeyi istiyordu. Soğuk bakışlı, sert çizgili yüzünde açıklamaya cesaret edemediği heyecanlar gizliydi. Konuşmalarında tabiattan çok hoşlandığını belli ediyor; askerî sorunlara ve modern tarihe büyük ilgi gösteriyordu. Hitler'e muhalifti ama; - belki de Führer'in kendisine çok değer vermesi, kendi eliyle hediyeler sunması yüzünden ve aklının değil, duygularının etkisiyle - yine de kendini ona bağlı hissediyordu.

Minsk'ten Smolensk'e giden otomobil yolu üzerinde arabası 1943-1944 kışında devrilmiş, o da bu kazada aldığı yaralardan henüz kurtulmuştu. Soğuk ve enerjik bir insan izlenimi uyandırıyordu. Berchtesgaden'de onbeş günü aşkın bir süre kalmıştı. Hiter onu orada yeni görevine hazırlamış;

Batı’daki olayların, Komutanlık’ın ve birliklerin yanlışlarından, yetersizliklerinden ileri geldiğine onu inandırmıştı. Von Kluge, 5 Temmuz günü öğleden sonra Ordular Grubu komuta postasına geldi. La Roche-Guyon şatosunun muhafızlar salonunda herkesi buz gibi bir tavırla selâmladıktan sonra, aşağı-yukarı şunları söyledi:

— «Mareşal Von Rundstedt’in görevinden alınması, Hitler’in Batı Cephesi Başkomutanlığı’ndan memnun olmadığını açıkça göstermektedir. Rommel de Führer’in tam güvenini kazanmış değildir, Genel Karargâh’ta şöyle bir izlenim var: Rommel, Afrika’da da olduğu gibi, düşman silâhlarının üstünlüğünden çok etkileniyor ve aşırı bir karamsarlığa kapılıyor. Öte yandan Rommel, her gün aşırı bireyciliğinin kanıtlarını ortaya döküyor. Hitler’in emirlerini dürüstlükle yerine getirmiyor.» Von Kluge, sözlerini şöyle bağladı: «Siz, Mareşal Rommel; bugünden tezi yok, verilen emirleri hiç ses çıkarmadan yerine getireceksiniz. Benden ilk öğüt, bu olsun size!»

Bu takaza, iki mareşal arasında sert bir tartışmaya yol açtı. Rommel, genel durumu bir kez daha ısrarla ortaya serdi; bundan sonuç çıkarmak zorunda bulunulduğunu belirtti. Sesini yükselterek Hitler’in ve Alman Orduları Başkomutanlığı’nın haksız saldırılarına karşı kendini savundu.

Bu ateşli tartışma sırasında Von Kluge, o âna dek olup bitenlere tanık olan Kurmay Başkanı'ndan, yâni benden, dışarıya çıkmamı rica etmişti.

Rommel, Batı Cephesi’nin yeni Başkomutanından yazılı ve sözlü olarak, sözlerini geri almasını ve bunu Alman Orduları Başkomutanlığına da bildirmesini istedi. Hatta bunun için ona bir mehil de verdi. Askerî durum, komuta ve birlikler hakkında, ancak bölge komutanlarıyla konuştuktan ve meseleler üzerinde kişisel bilgi edindikten sonra yargıya varmasını tavsiye etti.

Von Kluge’nin genel durum üzerinde bilgi edinmek istemediği görüşmeden sonra, ortaya derin görüş ayrılıkları çıkmıştı. Rommel incinmişti. Edindiği gizli bilgilere dayanarak, yıllardır Almanya’daki mukavemet kuvvetleriyle temas hâlinde olan Von Kluge’nin, yurdun kurtuluşuna daha çok bağlı olduğunu düşünmüştü ve bunda haksız da değildi. Oysa Mareşal Von Kluge şu anda cephe için yerinde hiçbir bilgi edinmeden, Hitler’in sözcüsü olarak ortaya çıkı vermişti. Ahlamadan, dinlemeden, körü körüne, Berchtesgaden’in ağzıyla konuşmuştu.

O sırada Von Kluge, daha önce hazırlanan bir gezi programı gereğince 6 Temmuz'da Ordular Grubu'ndan ayrılıp iki günlüğüne cepheye gitti. Orada rastlayabildiği bütün şefler ve askerlerle konuştuktan sonra düşüncelerini değiştirdi. Olayların söz götürmez açıklığını, bütün şeflerin hep bir ağızdan ileri sürdükleri düşünceleri ve - Hitler'in sözleriyle bir an için başı döndükten sonra - artık mantığın kudretini kabul etmek zorundaydı.

Yaptığı bütün eleştirileri geri aldı; **«Hitler'Ie Keitel beni aldattılar,» diyerek Rommel 'den özür diledi. «Bütün bilgilere, raporlara, telefon konuşmalarına ve tekmil haberlere rağmen Hitler'in durumu olduğu gibi görmek istemediğini; düşleriyle isteklerinin ortasında yaşadığını; bunlar kof çıkınca da şamar oğlanları aradığını»** sözlerine ekledi. Von Kluge'nin Doğu Cephesi'nde edindiği izlenimlerin kısa özeti böyleydi.

9 Temmuz 1944 günü Yedek Yarbay Dr. Von Hofacker, La Roche-Guyon'a geldi. Kendisini Fransa'daki Başkomutan Von Stülpnagel göndermişti.

(Sırası gelmişken şunu hatırlatalım: Fransa'daki Başkomutan, Orgeneral Kari Heinrich Von Stülpnagel, 1943-1944'te, Paris ve çevresini içine alan ve Alman Orduları Başkomutanlığınca **«Büyük Paris»** diye adlandırılan bölgenin komutanlığını yapmıştı. Daha sonra görüleceği gibi, Hitler'e yapılan suikasta onun da adı karıştığından, canına kıymaya kalkıştı, gözleri kör oldu; sonra Gestapo tarafından öldürüldü.

Kendisini, kuzeni Otto Von Stülpnagel'e karıştırmamak gerekir. O da 1940-1942 arasında **«Büyük Paris»** bölgesinin komutanlığını yapmış; öldürmeler, tutuklamalar ve yakıp yıkmalardan dolayı Paris Askerî Mahkemesi'nde hakkında kovuşturma açılmıştı. 1946 yılı Şubat'ında, sorgusu sırasında, Cherche-Midi Cezaevi'ndeki hücresinde kendini asarak canına kıydı.

Dr. Von Hofacker, aynı adı taşıyan generalin oğluydu. Babası, Birinci Dünya Savaşı sırasında önemli bir komutanlıkta bulunmuş ve Rommel onun emri altında savaşırken İtalya'daki Monte-Matajur'u hücumla zapt ederek **Liyakat Nişanı** almıştı. Von Hofacker'in yanında Von Stülpnagel'in yakın dostu olan Dr. Max Horst da vardı. Hofacker, Genelkurmay'da görevli bulunan Albay Klaus Von Stauffenburg'un kuzeniydi. O da geleceğini General Beck adına bildirmiş bulunmaktaydı. Fakat 20 Temmuz suikasti, tasarısını gerçekleştirmesine meydan vermedi.

Caesar Von Hofacker mükemmel bir politikacı ve ateşli bir kimseydi; aynı zamanda az görülür bir inandırma gücüne sahipti. Barış döneminde Berlin'de, çelik endüstrisinde çok yüksek bir görev yapmıştı. Yıllar yılı da Kari Heinrich Von Stülpnagel'in en yakın çalışma arkadaşı olmuştu. Beck ve Stauffenberg hesabına istilâ cephesindeki durum hakkında kesin bir izlenim edinmek için gelmiş bulunuyordu.

Beri yandan çabuk ve kesin bir harekete girişmek zorunluluğu üzerine, gerek kendi düşüncelerini, gerekse Fransa Başkomutanınınkileri belirten, özenle hazırlanmış bir muhtırayı da yanında getirmekteydi. Bunda, sonuç olarak, bütün mukavemet güçleri adına Mareşal Rommel'e ateşli bir çağrıda bulunuluyor; Batı'da savaşı kendiliğinden ve pek çabuk bitirmesi için yalvarılıyordu. Aslında bu, bir ayaklanma çağrısıydı ve Berlin'deki mukavemet kuvvetlerinin düşüncelerinden esinlenmekteydi. Buna göre Müttefikler, Hitler'le onun Göring, Himmler ve Ribbentrop gibi **«ortak»**'larından biriyle hiçbir zaman pazarlığa girişmeyeceklerdi ve bu şeflerin, sistemle birlikte yok olmaları gerekmekteydi. Pazarlığın ilkelerini tespit ederken Rommel'in yaptığı gibi, onlar da düşman hava bombardımanlarının hemen durdurulması fikri üzerinde ayak diriyorlardı. Oysa bunun ülkenin iç bölgelerinde moral ve ekonomik bakımdan ferahlık yaratmak gibi bir etkisi olacaktı. Voıı Hofackcr, istilâ cephesinin tam olarak ne kadar zaman tutunabileceğini soruyordu. Berlinli'lerin kararları, özellikle buna verilecek cevaba bağlı olacaktı. Rommel de aynı açıklıkla cevap verdi:

— «En çok onbeş gün ya da üç hafta. Sonra da düşmanın bir yarına hareketi yapmasını beklemek gerek; çünkü ona karşı koymak için elimizde artık hiçbir şey yok.»

Von Hofacker, Batı Cephesi Başkomutanıyla konuştuktan sonra Berlin'e giderek orada General Beck'le öteki mukavemet şeflerine bilgi verecek ve nihayet bütün devrim tedbirlerinin aynı ânda uygulanmasını sağlayacaktı. 15 Temmuz'dan sonra da yine Rommel'in yanına gelmesi gerekiyordu.

2'nci Zırhlı Tümen, **«mahallî bir mütareke için görüşmeler yapmak üzere yetkili temsilcilerin cephe hattından geçmelerinin teknik bakımdan mümkün olup olmayacağı»**'nı General Von Lüttwitz'in aracılığına başvurarak öğrenmek istemişti. Gerçekten de. Müttefik Komutanlığı, Cherbourg'un zaptı sırasında ele geçirdiği Sağlık ve

Haberalma servisleri kadın personelinin ağır yaralılarla değiştirilmesi için radyoyla teklifte bulunmuştu. Bu değiştirme işi, kendisinin belirteceği bir yerde yapılacaktı. İki saatliğine ateş kesildi ve bu insancıl eylem, kararlaştırıldığı şekilde uygulandı. Fakat olay, Hitler'de öfke ve kuşku uyandırmıştı.

12 Temmuz'da, Mareşal Von Kluge yine La Roche-Guyon'a geldi. Stratejik ve taktik olaylarla bunlardan doğan sorunlar üzerinde yapılan brifing, iki başkomutan arasında kesin ve tam bir anlaşma olduğunu ortaya koydu. Von Kluge, elindeki kuvvetlerin azalması ve hiçbir yedek kuvveti de bulunmaması dolayısıyla, cephenin ne kadar zaman dayanabileceğini bir kez daha kesin olarak öğrenmek istedi. Rommel şöyle bir teklifte bulundu: Bu soruyu bütün ordu komutanlarıyla komuta görevi yapan generallerin çoğuna soracaktı. Soruşturmanın sonucunu Hitler'e rapor edecek, buna gerçek bir ültimatomu da ekleyecekti. Eğer -beklenmesi gerektiği gibi-Hitler yine «Olmaz!» Derse, uygulayacağı plânı da anlattı ve Yarbay Hofacker'in göreviyle ilgili bilgiler verdi. Yarbay, Berlin'e dönünce, durum hakkında Rommel'i aydınlatacaktı. Zaten Genelkurmay temsilcisi de hemen birkaç gün içerisinde Doğu'daki ve Führer'in karargâhındaki durum hakkında, kişisel olarak kendisine bilgi verecekti.

Von Kluge ilkin çekingen davrandıysa da, Rommel'in yargılarının hepsini doğru bulduğunu ifade etmekten kaçınmadı. Vereceği karar, cephedeki makamlara iletilen sorulara gönderilecek cevaplara bağlı olacaktı. Rommel, General Von Stülpnage'le durum, kendisinin niyetleri ve Von Kluge'yle yaptığı konuşmalar hakkında bilgi yollama işiyle beni görevlendirdi. Her şeyden önce, hatta Von Kluge işbirliğinde bulunmak kararını vermese dahi, Mareşal Rommel'in harekete geçmeye hazır olduğunu belirtecektim. Görevimi 13 Temmuz akşamı geç vakit

Paris'te yerine getirdim. Von Stülpnagel Berlin'deki mukavemet hareketinin Sosyalist şeflerinin tutuklandıkları haberini almıştı. Bu haber, harekete geçişimizi çabuklaştırmak zorunda kalmamıza yol açabilirdi. Von Stülpnagel, Hofacker'in dönüşünü beklemeyi teklif etti. Kendi kesimindeki hazırlıkların sona erdiğini söyledi.

Rommel, 13, 14 ve 15 Temmuz günleri cepheye gitti. Orada her rütbeden şeflerle, bu arada özellikle S.S. Grup Şefi olan Sepp Dietrich'le ve Hausser'le görüştü. Bunların raporları çok karamsardı. Büyük bir açık

sözlülük de gösterdiler. Demek ki Rommel, Batı'da harekete geçecek olursa, S.S.'lerin güçlük çıkarmalarından korkmayacaktı, ileride 5'inci Zırhlı Ordu'nun komutanlığına atanacak olan S.S. Grup Şefi Sepp Dietrich, o sırada 1'inci S.S. Zırhlı Kolordusu'nun komutanıydı. Ordular Grubu'nun komuta postasına yaptığı bir ziyaret sırasında, hem Rommel'e, hem de bana, Başkomutanlık'a karşı hoşnutsuzluk duyduğunu bildirmiş ve cephenin çözülmesi hâlinde kişisel tedbirler almak için izin istemişti. Savaşa sürülen yiğit S.S. birlikleri, şeflerine iyice bağlıydılar ve kabul etmek gerekir ki, bunlar, Gizli Polis servislerinin kullandığı yöntemlerden açıkça ayrılmaktaydılar.

Zaten Başkomutan, gerekirse, bu örgütü Paris'te ve Fransa'da başından kolayca defedebileceğine inanıyordu.

Rommel, cepheden döndüğünde çok düşünceli ve heyecanlıydı. İlk hattaki savaşçılarla yaptığı konuşmalardan edindiği izlenimlere göre; kendisine rapor gönderen başkomutanlarla generaller tamimiyle haklıydılar. Mareşal'e her yerde, askerî şeflerin son anda atak bir tedbir almaya karar verip vermeyecekleri ve böyle bir karar verilirse durumun değişip değişmeyeceği sorulmuştu. Mareşal, gerekli gördükçe açıklamalarda bulunmuş ve hiyerarşinin her basamağındaki birliklerle komutanlıkların kendi yönetimine tam bir güven besledikleri kanısına vararak, bu avutucu inançla geri dönmüştü.

Fakat Rommel, artık Hitler nezdinde her türlü izah imkânlarım tüketmişti. Vaat edilen yardımın gelmesini beklerken Führer'in terslemeleriyle, hainlikleriyle karşılaşmıştı. Yukarı Bavyera ile Doğu Prusya'da, herkes işleri hâlâ hafife alıyordu. Rommel, Hitler'i bir kere daha uyardı ama, bu sefer her zamanki gibi görüşme talebinde bulunmadı; açık ve sert bir ültimatom gönderdi. 15 Temmuz'da makineyle yazılmış üç sayfalık bir muhtıra hazırladı ve bunu Batı Başkomutanının aracılığıyla yola çıkardı. Şöyle yazmıştı:

«Normandiya Cephesi'nde durum, hep kötüye gitmekte, vahim bir bunalım doğurma eğilimini göstermektedir. Çarpışmaların çetinliği, düşmanın - özellikle topçu ve zırhlı kuvvetler bakımından - çok kuvvetli malzemeyi savaşa sürmesi, düşman hava silâhlarının etkinliği ve savaş bölgesine tamamen hâkim oluşu dolayısıyla uğradığımız kayıplar o kadar yüksektir ki, tümenlerin savaş gücü bu yüzden hızla

azalmaktadır. İçeriden takviyeler âdeta damla damla gelmekte ve taşıma güçlükleri yüzünden bunlar, cepheye ancak birkaç haftada ulaşabilmektedir. Aralarında 28 generalle 354 birlik komutanının da bulunduğu 2.360 subayla birlikte, uğradığımız kayıplar 97.000 kişiyi, yâni günde ortalama 2.500-3.000 kişiyi bulmuştur. Buna karşılık, ancak 6.000 kişilik bir takviye aldık. Savaşa sürdüğümüz birliklerin malzeme bakımından kayıpları da çok yüksektir ve bugüne dek ancak çok düşük bir oranda - sözgelişi, 225 tanka karşı 17 tankla - kapatılabilmiştir.

Cepheye gönderilen yeni tümenlerin savaş eğitimi eksiktir. Bunların topçuyla, tanksavarlarla ve tanklarla yakından savaşacak silâhları azdır. Bu yüzden de bu tümenler, düşmanın, birkaç saat süren topçu yaylım ateşinden ve güçlü bava bombardımanlarından sonra yaptığı büyük ölçüdeki saldırıları püskürtecek durumda değillerdir. Düşmanın malzeme bakımından güçlü oluşu dolayısıyla, en yiğit birliklerin dahi ellerinden doğranıp biçilmekten başka bir şey gelmediğini çarpışmaların seyri göstermiştir.

Takviye gönderilmesi işine gelince; demiryolu şebekesinin tahrip edilmiş olması ve düşman hava kuvvetlerinin akınları dolayısıyla, cephenin 130 kilometre gerisine dek karayollarının güvenlikten yoksun oluşu, takviye işini o kadar zayıflatmıştır ki, cepheye ancak çok gerekli elemanlar gönderilebilmektedir. Her şeyden önce, her yerde topçu ve havan cephanesi bakımından çok tutumlu davranmak zorundayız. Normandiya Cephesi'ne, artık bu ada lâyık yeni kuvvetler gönderilememektedir. Düşman cephesineyse tersine, gece-gündüz yeni birlikler ve büyük miktarda malzeme, sel gibi akmaktadır. Hava kuvvetlerimiz, düşman takviye birliklerini İliç durduramamaktadır. Düşmanın baskısı durmadan artmakta ve sertleşmektedir. Bu şartlar altında düşmanın yakında - yâni onbeş güne ya da üç haftaya kadar- özellikle 7'nci Ordu kesiminde zayıflayan cephemizi yarmasını ve Fransız topraklarının içerilerine doğru derinliğine girmesini beklemek gerekiyor. Bunun sonucunun ne kadar feci olacağını hesaplamak ise imkânsız olacaktır.

Askerlerimiz her yerde yiğitçe çarpışmaktadır aıııa, eşit şartlar altında cereyan etmeyen bu savaş, sonuna yaklaşmaktadır.»

Mareşal, muhtırasına, kendi eliyle yazdığı şu satırlarla son vermekteydi:

«Bu durumdan gerekli sonuçları hemen çıkarmanızı sizden rica etmek zorundayım. Ordular Grubu Başkomutanı sıfatıyla, bunu açıkça söylemeyi görev biliyorum.

Rommel, Feldmareşal.»

«Siyasî sonuçlar» denilmemişti; **«sonuçlar»** sözünün içinde hepsi vardı. **«Siyasî»** sözü, Hitler'in üzerinde kışkırtıcı bir etki yapacaktı. Onu akıllıca düşünmeye itecek yerde, yararsız öfke patlamalarına ve delice bir kızgınlık içinden aklına esen direktifleri vermesine yol açacak, bütün bunlar da askerin zararına olacaktı. Von Kluge de muhtırada ve Rommel'in ültimatomunda ileri sürülen düşüncelere katıldı. (Bu raporun, üzerinde Mareşal'in notları da bulunan asıl nüshasını, **«B»** Ordular Grubu Kurmay Başkanı sıfatıyla, daha sonra, -tutuklanmam sırasında yok etmek zorunluğu ortaya çıktı.)

Rommel, uyarılarını son defa olarak duyurmuştu. Ültimatom yola çıkarılınca şöyle bağırdı:

— «Şimdiden ona son fırsatı verdim. Bundan da sonuç çıkarmaya yanaşmazsa, harekete geçeriz.»

En güzel Alman kentleri ve sevgili yurt, hemen hemen sağlamdı. Toprakların büyük bölümü yıkıcı fırtınadan masun kalmıştı. Henüz sorumsuzca yaptırılan faydasız fedakarlıklardan, her ulustan binlerce ve binlerce insanın ölümünden, Alman toprağı üzerinde yapılacak olan ölesiye savaşın korkunçluğundan kaçınma imkânı vardı.

Erwin Rommel, yalnız başına eyleme geçme karamın nihaî sonuçlarının ne olacağını çok iyi biliyordu. Artık beklemesi gereken barış şartlarının acımasız sertliğiyle ilgili hiçbir hayâle de kapılmıyordu. Ama Müttefiklerin siyasî sağduyusuna, psikolojik ihtiyatına ve yapıcı öngörüsüne yine de bir dereceye kadar umut bağlamış bulunuyordu. Fakat onların ne acıma hislerine, ne de duyacakları heyecana güveniyordu. Bununla birlikte, yine de büyük devletlerin soğukkanlılıklarına ve akıllıklarına güveni vardı.

15 Temmuz gece yarısına doğru, Rommel'in Visamiral Ruge'a ve bana açıkça ifade ettiği düşünceler, işte bunlardı. O acıklı haftalar boyunca taşıdığı güven duygusu, şimdi iyice artmıştı. Bunu da herhalde, bakışlarını gökteki ebedî yıldızlara kadar yükselterek buluyordu.

Fakat o günler boyunca bu çeşit düşüncelerin bir araya getirdiği bütün kişiler, insanoğlunun kaderini esrarlı ellerinde tutan o akıl ermez kudretin, kendi bildiği yoldan şaşmadığını göreceklerdi. Zira kurtuluş saati bir türlü çalmıyordu.

Caen bölgesindeki durum, her ân yeni bunalımlara sebep oluyordu. Düşmanın yaptığı derin yarma hareketleriyle açtığı gedikler, ancak çok büyük zahmetle ve yiğitçe fedakârlıklar bahasına kapatılabil-di. Müttefikler, Paris çevresindeki geniş bölgeye neredeyse kesin olarak girmek üzereydiler.

17 Temmuz günü, Rommel, komutayı kendisi vermek, bizzat emirler verip teşviklerde bulunarak bitkin iradeleri canlandırmak için en ateşli çarpışmaların yapıldığı kesimlerden birine gitti. Birkaç seçkin şefe, Hitler'e bir ültimatom gönderdiğini açıkladı; bunun ne gibi sonuçlar doğurabileceğini de onlardan gizlemedi. Fakat kendisini çağırmam üzerine, her zamankinden daha erken çekilmek istedi, işte o zaman, mahallî bir çarpışmanın buhranlı bir ânında, müdahalede bulunma gereğini duydu. Ayrıca 1'inci S.S. Kolordusu Komutanı General Sepp Dietrich'in yanına gitti ve onu komuta mevkiinde buldu. Dönüş yolunu ancak saat 16.00'da tutabildi. Livarot'dan Vimoutiers'ye giden yol üzerinde, Montgomery çiftliği yakınında, düşman avcı bombardıman uçakları mareşalin tek başına giden otomobilini gördüler. Zira hep yanma maiyet ya da muhafız almadan yolculuk ederdi. Düşman pilotları, bütün Batı Cephesi'nin en iyi askerini, Almanya'nın tek kurtuluş umudunu kişiliğinde taşıyan kimseyi kovaladıklarının farkında bile değillerdi. Mareşal bir kavak ağacının kırık dallarını kendine siper etmek için hızla yol alırken, oraya varamadan önce, çok alçaktan gelen üç uçağın mermileri arabayı taradı. Şoför, öldürücü bir yara aldı, Mareşal de öylesine ağır yaralandı ki, ilkin öldüğü sanıldı. Doğruyu söylemek gerekirse, Rommel, Ordu'ya ve Alman halkına en gerekli olduğu sırada sahneden çekilmiş bulunuyordu. Onun ardına düşüp yeni ve daha iyi bir dünya aramakta olan herkes, acı duyarak tek desteklerinden yoksun kaldıklarını fark ettiler. Ernst Jünger'in bir kitaba yazdığı önsözde de dediği gibi: **«17 Temmuz 1944 günü Livarot yolu üzerinde Rommel'e inen darbe, dış savaşla iç savaşın ağır ve çifte yükünü omuzlarında taşıyabilecek tek adamı; saldırganın korkunç dinamizmine kafa tutabilecek kadar yürek kuvvetine sahip tek kişiyi ortadan sildi. Kaderin şaşmaz bir işaretiydi bu.»**

20 Temmuz 1944

Onuncu Bölüm

MAREŞAL VON KLUGE «B» ORDULAR GRUBU'NUN BAŞKOMUTANLIĞINI ELİNE ALIYOR

Rommel savaş dışı olunca Ordular Grubu ilkin başsız kaldı. Hitler'in başyaveri General Schmundt, Rommel'in yerine Hausser'in atanmasını teklif etti. Kendisi, üç hafta önce 7'nci Ordu'nun komutanlığına getirilmiş bulunuyordu; onun yerine de S.S. Grup Şefi Sepp Dietrich atanacaktı. Böylece, Batı Cephesi'nin üst görevlerine Nazi kodamanlarının gittikçe daha fazla sokuldukları görülüyordu- Mareşal Von Kluge yapılmak istenen bu değişikliklere karşı durdu ve 19 Temmuz akşamı Ordular Grubu'nun komutasını kendi eline aldı; beri yandan da Batı Yüksek Komutanlığı'yla kişisel bağlantısını sürdürdü. La Roche-Guyon'daki komuta mevkiine yerleşti.

Batı Cephesi Başkomutanı'nın Kurmay Başkanı Piyade Generali Blumentritt, Saint-Gcrmain'de bulunan «B» Ordular Grubu kesimindeki görevlerin dışında kalanları yerine getirmeye devam ediyordu. Mareşal Von Kluge, 5'inci Zırhlı Ordu'nun komuta postasına gitti. Normandiya Cephesi'ndeki başkomutanlarla komutanlar da oraya çağırılmışlardı. Von Kluge, özellikle Caen ve Saint Lo gibi önemli noktalara ilişkin stratejik direktifler verdi. Fakat hiçbir politik soruna değinmedi.

Saat 17.00'dc General Bulmentritt ve Genelkurmay'dan Albay Finckh beni telefona çağırarak «Hitler'in öldüğünü» haber verdiler. Mareşal'in dönüşünde, saat 18.00 ile 19.00 arasında radyo, Hitler'e yapılan suikastın başarısızlığa uğradığını yaymış bulunuyordu. Bu haber, telefonla birkaç ayrıntıyı bildiren Genel Karargâh'ça da doğrulandı.

Saat 19.00 ile 20.00 arasında, komuta postasına Mareşal Sperrle ile General Von Stülpnagel ve General Blumentritt geldiler. General Von Stülpnagel'le Yarbay Dr. Von Hofacker, Mareşal Von Kluge'yi bu önemli olaylara el

atması için çok sıkıştırdılar: **«Gerçi suikast teşebbüsü başarısızlığa uğradı ama, Berlin'de komuta General Bcck'in eline geçti. Ancak Batı'da savaşı hemen bitirmek - hattâ teslim olmak - suretiyledir ki, ihtilâlin şimdiye dek tehlikede elan başarısı sağlanabilir,»** diyorlardı.

General Von Stülpnagel, yola çıkmadan önce, **«Paris Komutanı»** General Von Boineburg'a Fransa'daki S.S.'lerin ve Polis'in şefi olan Oberg'le S.D. kurmayım, yâni toplam olarak 1.200 kişiyi tutuklayarak emin bir yerde tutması için emir vermişti. Bu tutuklama işi, Albay Kraewel'in komutası altındaki ordu güvenlik birliklerince bir tek silâh dahi atılmadan başarıldı.

Bu haber bütün orduya da bildirildi. Hitler'in işbaşından uzaklaştırıldığı ve iktidarın S.S.'lerce, zor kullanılarak ele geçirilmesinden korkmak gerektiği de açıklandı.

Fakat Von Kluge; General Beck, Höpner, Fromm, Warlimont ve Stieffle şahsen telefonla konuştuktan sonra, Batı Cephesi'nde başlatılacak bir ayaklanmanın başına geçmeye karar veremedi. Ona göre, bu cephede girişilecek bağımsız bir «çözüm şekli», Hitler'e suikastin başarısızlığa uğramasından sonra, Berlin'de ve Führer'in karargâhında akıl almaz bir şey sayılacaktı. Her şeyden önce, Mareşal şimdi komuta kuruluna da, askerlere de güvenemiyordu.

Von Kluge, Führer'in karargâhına ve Berlin'e birkaç kere telefon ettikten sonra, S.D. mensuplarının salıverilmesini Paris'teki askerî komutanlara emretti. Aslında bu, General Von Stülpnagel'in alınyazısını kesin olarak tâyin etmek anlamına geliyordu. Von Kluge, Kurmay Başkanı Albay Von Linstow'a da telefonla aynı direktifleri verdi. Amiral Krancke, Büyükelçi Abetz ve daha başkaları da, zaten korku içinde Von Listow'a koşmuşlardı.

Beri yandan, bu uğursuz saatlerde Caen ve Saint-Lo cephelerindeki savaşçılar tehlikeli bir savunma çabası içinde çırpınıyorlardı. Başkomutanlarla bölge komutanları boyuna telefon ederek takviye istiyorlar; radyodan duydukları konuyu, Führer'in karargâhında ve Berlin'de olup bitenler hakkında yeni haberler olup olmadığını soruyorlardı. Ben, bütün bu sorulara cevap vermek ve - cepheyi ayakta tutmak için - gereken kararları da tek başıma almak zorundaydım.

Mareşal Von Kluge, Paris Askerî Komutanı'nı, Yarbay Dr. Von Hofacker'i ve Dr. Horst'u akşam yemeğine alıkoydu. Yemek beş kişiyle, mumların

ışığı altında, cenaze çıkmış bir evdeki gibi sessiz sedasız yenildi. Bir mezar havası veren o saatleri, yemekte hazır bulunanlardan sağ kalanlar hiçbir zaman unutamayacaklardır. General Von Stülpnagel geceleyin Paris'e döndü; hemen o gece komutanlıktan azledildi, yerine Piyade Generali Blumentritt getirildi. Mareşal Keitel, General Von Stülpnagel'i **«rapor vermek üzere»** telefonla Berlin'e çağırdı. General, Von Kluge'ye haber vermeden, 21 Temmuz sabahı Paris'ten ayrıldı. Birinci Dünya Savaşı'nda çarpıştığı Versailles dolaylarında, tabancayla bir el ateş ederek canına kıymak istedi. Fakat beceremedi; sadece gözleri kör oldu. Verdun Askerî Hastahanesi'ne götürüldü ve orada **Gestaspo**'nun bir tutuklusu gibi muamele gördü. Bir ameliyat geçirdikten sonra kendine geldi ve bağırarak Rommel'in adını söyledi. Henüz iyileşemeden Berlin'e götürülüp Halk Mahkemesi'nin karşısına çıkarıldı ve ölüme mahkûm edildi. 30 Ağustos'ta karargâh subayları Finckh ve Von Linstow'la birlikte asılarak idam edildi. Yarbay Von Hofacker de 20 Aralık'ta aynı akıbete uğradı. Beni son olarak 19 Aralık'ta Berlin'de, Gestapo'nun Albrechstrasse'deki zindanında gördüğünde hiç de çökmüş, yıkılmış hâlde değildi.

Mareşal Von Kluge, Belediye Başkanı Dr. Gördeler'i ilk kez 1942 Nisan'ında, Smolensk yakınındaki karargâhında kabul etmişti. O zaman hem onunla, hem de General Beck'le, Büyükelçi Von Hassel'le ve başkalarıyla bir görüş teâtisi olmuştu. Söylendiğine göre, Von Kluge 1943'te Almanya'daki Nasyonal Sosyalist zorbalığının yıkılmasını desteklemeye hazır olduğunu söylemiş, bunun için de iki şart ileri sürmüştü: **Hitler'in ölmesi ve yüksek komutanlığın** (batıda veya doğuda) **tek cephe hâlinde birleştirilmesi**. İkinci şart, 4 Temmuz'dan başlayarak yerine getirilmişti ama, kesin olan öteki şart yerine getirilmiş değildi. Von Kluge, Hitler'in her şeyden habersiz olan başyaveri General Schmundt'un teklifi üzerine, 4 Temmuz'da Batı Başkomutanlığı'na atandığında-, yanına Kurmay Başkanı olarak General Von Tresckow verilmişti. Von Tresckow, daha önce Merkez Ordular Grubu'nda da, Harekât Başkanı olarak Von Kluge'nin yanında görev yapmıştı. Fakat Mareşal bu atamayı kabul etmedi; çünkü, Von Tresckow'un devrimci dinamizminden ve sarsılmaz iradesinden kuşkulanıyordu. Bu yüzden de Hitler'in can düşmanlarından biri, çok akıllı ve sağlam karakterli bir insan olan Von Tresckow, Batı'ya atanamadı. Doğu'daki 2'nci Ordu'nun Kurmay Başkanlığı'nı yaptığı sırada cellâtlarının elinden kurtulmak için 21 Temmuz'da canına kıydı. Vasiyetnâmesinde şunlar da vardı:

«Şimdi bütün dünya bize saldıracak ve küfürler edecek. Fakat yaptığımızın çok doğru olduğuna, dün inandığını gibi bugün de bütün benliğimle inanmaktayım. Hitler'i yalnız Almanya'nın değil, bütün dünyanın can düşmanı sayıyorum. Birkaç saat sonra Tanrı'nın huzuruna çıkarak eylemlerim, görevlerim hakkında hesap vereceğim, O da beni yargılayacak. Hitler'e karşı savaşta neler yaptığımı büyük bir vicdan huzuru içinde O'na anlatacağım. Günün birinde Taun nasıl İbrahim Peygamber'e: 'İçinde topu topu on tane doğru insan yaşasa bile Sodom şehrini yıkıp yok etmeyeceğim.' **Diye söz verdiyse, umuyorum ki, bizim gibiler yüzünden, Almanya'yı da yok etmeyecektir. Hiçbirimiz, öldüğü için şikâyetçi olamayız. Aramıza katılanlar, bu yola baş koymuşlar demektir. Bir insanın manevi değeri, ancak inançları uğrunda canını fedaya hazır olduğu ânda başlar.»**

Batı Cephesi Başkomutanlığı görevine başlamadan önce Von Kluge'yi ziyarete, sonradan ölmüş olan Albay Böselanger de gelmiş ve daha önce yaptıkları anlaşma uyarınca ona, Tresekov'un harekete geçmek için yaptığı çağrıyı ulaştırmıştı. Mareşal Von Kluge, zaten 20 Temmuz suikasti'nin yapıldığım duyunca çok şaşırdı. Karargâh subayı Topçu Generali Wagner'in ve Genelkurmay'dan Albay Klaus Von Stauffenberg'in kendisini ziyaret edecekleri haber verilmiş; fakat o zaman bilinmeyen nedenlerle bu ziyaretler yapılmamıştı.

Von Hofacker, 17 Temmuz akşamı Berlin'den dönmüş ve garda, Rommel'in ağır yaralandığı haberini almıştı. Ancak, Hitler'e karşı suikastin neredeyse yapılmak üzere olduğunu kendisine bildirme imkânı bulunamamıştı; çünkü, 20 Temmuz'da harekete geçilmesine, ancak 19 Temmuz günü öğleden sonra Berlin'de karar verilmişti.

21 Temmuz sabahı, Göbbels'le Keitel'ın emri üzerine, Batı Cephesi Başkomutanı'nın nezdindeki Nasyonal Sosyalist Komiseri, yanında Fransa Propaganda Şubesi temsilcileri de olduğu hâlde, La Roche-Guyon'a geldi. Von Kluge'nin elinden Hitler'e hitaben bir bağlılık telgrafı almak istiyordu; bunun metnini kendisine verdiler, ayrıca da bütün Alman radyo postalarında bir konuşma yapmasını istediler. Mareşal, bu sonuncu işten kaçınmanın yolunu buldu ama - biraz ılımlı bir biçimde de olsa - kutlama telgrafını çekememezlik edemedi.

Günther Von Kluge, her şeye rağmen 20 Temmuz’un ölüm kasırgası içinde kaynadı gitti; kader, uyanıklığı gerçekleştirme iradesiyle çelişki hâlindeymiş gibi görünen bir adam karşısında da pasif kalmadı.

20 Temmuz 1944’ten başlayarak, Hitler’in ve Alman Orduları Başkomutanlığı’nın Von Kluge hakkındaki kuşkuları durmadan arttı. Bu, şüphesiz, tutukluların ağızlarından alınan sözlerden de ileri geliyordu. Muhakkak olan şu ki, kendi komutanlığı sırasında alınan tedbirler, Obersalzberg’deki Genel Karargâhla büyük ölçüde eleştirilmiş, hatta baltalanmıştı.

Radyodan, Dr. Ley’in asilzadeler ve subaylar topluluğuna karşı lekeleyici bir söylev verdiği öğrenildi. General Von Funk, Von Lütwitz ve Von Schwerin, açık ve kesin protestolarda bulunarak bu sözlerin geri alınmasını istediler.

Ordunun yeni Kurmay Başkanı’nın, 20 Temmuz 1944 suikast teşebbüsünün hazırlanışıyla gerçekleştirilişinden söz eden emrini Başkomutan’la anlaştıktan sonra, «B» Ordular Grubu Kurmay Başkanı sıfatıyla, ben alt kademelere ulaştırmadım. Nazi selâmının sembolleştirdiği sistemin yakında yıkılacağını her asker seziyordu. Bu sözde **«Alman selâmı»**'nın orduya tam o sırada zorla kabul ettirilmesi, herkese şeytanca bir şaka gibi görünmekteydi.

25 Temmuz - 18 Ağustos 1944

Onbirinci Bölüm

AVRANCHES – MORTAIN

«FALAISE CEBİ»

Alman Orduları Başkomutanlığı, 24 Temmuz'da, Batı'da verilecek kararın, Cotentin'deki düşman yarma hareketinin durdurulmasına bağlı olduğunu belirttiğinde; bu, onun soğuk bir şaka yaptığı izlenimini uyandırıyordu. Zira aynı zamanda, harekât konusunda her türlü inisiyatifi de ortadan kaldırıyordu.

Alman Komutanlığı, 3'üncü Amerikan Ordusu'nun başındaki, çok zengin karakterli muazzam bir başkomutan olan General Patton'un bambaşka bir yerde karaya çıkacağını sanıyordu. Patton ise Cotentin üzerine sürülmüş, ortalığı boş bularak olanca hızıyla ilerlemeye başlamıştı. Almanlar'ın işte o zaman büyük stratejik kararlar almaları zorunluydu. Fakat özellikle Hava Kuvvetleri'nde hiçbir yedek bulunmadığından, her karış toprağın ne bahasına olursa olsun sonuna dek savunulmasını ve düşmanın yarma hareketinin önlenmesini isteyen bütün emirler, aslında boş lâftan ibaretti.

istilâ cephesinin tehlikeli noktası, iki Amerikan ordusunun batı kanadına doğru yer değiştirmişti. Bretagne Yanmadası'ndaki Alman birlikleri kımıldayamaz hâle getirildikten sonra orada güneye ve güneydoğuya doğru bir yarma hareketinin başlaması her ân beklenmekteydi. Bu manevra yalnız Normandiya'daki Alman 7'nci Ordu'suyla 5'inci Zırhlı Ordu'sunun kuşatılmasına yol açmakla kalmıyor; Paris bölgesiyle daha ilerisinde, Almanya yönündeki kesin harekâtın da başlangıcı oluyordu; kısacası, sonun başlangıcıydı. O zaman da kesin kararlar almak zorunluğu ortaya çıkıyordu: Akdeniz cephesinden vazgeçmek; Fransa'nın batısındaki, güneybatısındaki

ve güneydoğusundaki işgal birliklerini gruplandıran bütün «G» Ordular Grubu’nu kuzeye doğru çekmek; bunu yaparken de taktik harekâtı ve Seine hattının savunma mevzii hâlinde düzenlenmesini göz önünde tutup bütün gezici yedekleri önceden ayırmak gerekirdi.

Fakat Hitler'e ve Alman Orduları Başkomutanlığı’na bir karar aldırmak mümkün olamadı.

Mareşal Von Kluge, Saint-Lo’da Amerikalıların yaptıkları yarma hareketini öğrenince, ilkin 7’nci Ordu’nun Saint-Malo körfezindeki dayanağının yitirileceğinden korktu. O sırada, haklı olarak, Avranches’ın kilit noktası olacağı; bu yüzden de karşı-saldırı tedbirleri ya da çok önemli kararlar alınıncaya dek burayı elde tutmak gerektiği görüşündeydi. Yedi haftadır zahmetli bir savunma savaşına tutuşmuş olan birliklerin durumu ve özellikle düşman hava kuvvetlerinin yok edici etkisi dolayısıyla, Mareşal, bu zaruretin, istenilebilecek olanın azamîsi olduğunu da anlıyordu. Gerçi Amerikan Kara Kuvvetleri’yle etkili bir işbirliği sonucunda Saint-Lo’daki yarma hareketi başarılmıştı ama, bu, özellikle Hava Kuvvetleri sâyesinde mümkün olmuştu.

7'nci Ordu’nun bütün yedekleri Cotentin Cephesi'ne yığılmıştı. Fakat Alman Orduları Başkomutanlığının göndermeye söz verdiği zırhlı savunma kuvvetleri görünürlerde yoktu. 25’inci Kolordu’nun birkaç defa istediği yardım (bunun, Bretagne’dan beş tümenle sağlanması mümkündü), Alman Orduları Başkomutanlığı’nca reddedildi. Caen ile Saint-Lo arasındaki cepheye gelince; buradaki birlik mevcudu da son hadde kadar indirildi. Gerilim çok artmıştı, fakat Alman Orduları Başkomutanlığımda hiçbir kımıltı yoktu; yâni Batı kaybedilmişti.

47’nci Zırhlı Kolordu’yla, 2’nci ve 116’ncı Zırhlı Tümenler, Vire Irmağı’nın batısında toplanacaklar ve daha önce yarma hareketini başarmış olan düşman kuvvetlerinin kanadı üzerine saldıracaklardı.

Saint-Lo’daki yarma hareketi üzerine, batı kanadının güneydoğuya doğru olan kesiminde, 7’nci Ordu kuvvetlerinin, karşı-saldırı için toparlanmakta olan 47’nci Zırhlı Kolordu kuvvetleriyle bağlantısı kesilmişti. Ara yerde bu ordu, kendiliğinden kuvvetlerini birleştirmeye karar verdi. Ancak, bu durum Avranches gibi çok önemli bir noktayı savaşmaksızın terketmeye yol açacağından, Mareşal Von Kluge bunu hemen yürürlükten kaldırdı. Fakat - düşman zırhlı kuvvetleriyle hava kuvvetlerinin çığ gibi ilerleyişi karşısında

- bu «karşı-emir» çok geç geldi. Patton ordusunun zırhlı birlikleri, 30 ve 31 Temmuz günlerinde Avranches'ı ele geçirdiler. Düşmanın stratejik yarma hareketi hazırlığı sona ermişti; neredeyse harekât başlayacaktı. Bu dönemde bunalımın zirvesine ulaşılmıştı. Öte yandan Saint-Lo bölgesiyle Saint-Malo Körfezi arasında, cephenin sürekliliği de kesilmişti. Yiğitçe komuta edilen savaş grupları dalgakıranlar gibi tutunuyorlardı ama, dalgaların bunları aşması, artık gün, hatta saat meselesiydi.

Von Kluge, General Jodl'la yaptığı bir telefon konuşmasında harekâtın çok kritik bir ânında bulunulduğunu belirttikten sonra durumu hemen Hitler'e rapor etmesini istedi. Bu konuda da, 1914 Marne Muharebesi'nde Fransız ordusunun başından geçenleri hatırlattıysa da, bu gayreti de boşa gitti. Hitler, kesin bir karar alacak ya da stratejik direktifler verecek yerde, 1 Ağustos 1944'te «B» Ordular Grubu'na şu emri vermekle yetindi:

«Düşmanın serbest sahada harekâta başlamasına hiçbir zaman meydan verilmeyecektir. 'B' Ordular Grubu, Avranches'a kadar bir yarma hareketine girişip düşmanı tecrit ve imha etmek için bütün zırhlı birlikleriyle bir karşı-saldırı hazırlayacaktır. Eldeki bütün zırhlı kuvvetler, nöbet değiştirmeksizin, şimdi bulundukları mevzilerden alınarak Zırhlı Kuvvetler Generali Eberbach'ın komutasında savaşa sürüleceklerdir. Fransa seferinin kaderi, bu saldırıya bağlıdır.»

Von Kluge, hemen bu emre itirazda bulundu. Onun fikrince, böyle bir davranış, Orne Irmağı'ndan Saint-Lö'nun güneyine kadar bütün Normandiya Cephesi'nin yıkılmasına yol açacak ve felâketi daha da çabuklaştıracaktı. Görüşünün Hitler'e hemen anlatılması için ayak diredi. Fakat Führer de ilk verdiği emirde direndiğini bildirdi. Von Kluge, görevinin gerektirdiği şeyi yaparak, bu emrin doğuracağı kesin sonuçları bir kere daha belirtti: 2'nci İngiliz Ordusu önündeki - savunmanın belkemiği olan - zırhlı kuvvetleri çekerse, her şeyden önce Normandiya Cephesi'nin yıkılacağı muhakkaktı. Stratejik tedbirler alınmasını, yâni savunma hattının Seine Nehri gerisine çekilmesini, Fransa'nın güneyiyle ortasının terk edilmesini bir kez daha istedi. Alman Orduları Başkomutanlığı, «B» Ordular Grubu'nca Genelkurmay Başkanı'na iletilmek üzere ileri sürülen stratejik düşünceleri yeniden, kabaca reddetti. **«Efendisinin»** ağzını kullanarak zırhlı kuvvetlerin saldırısıyla düşmanın yok edileceğini ve **«zaferin mutlaka kazanılacağını»** ileri sürdü.

Zırhlı Kuvvetler Generali Eberbach’ın komutasına verilen hücum grubunda 2’nci ve 116’ncı Tümen'lerle 47’nci Zırhlı Kolordu; 1’inci ve 2’nci S.S. Zırhlı Tümen’leriyle 1’inci S.S. Zırhlı Kolordu’su vardı. 2'nci Zırhlı Kolordu’nun (9’uncu ve 10’uncu S.S. Zırhlı Tümen’lerinin) de hücuma sokulması öngörülmüştü ama, durumun gelişimi buna vakit bırakmadı. Düşman hava kuvvetleri, zırhlı birliklere yaptıkları aralıksız akınlarla, bunların işe karışacakları ânı boyuna geciktirdiler.

Mortain’in doğusundaki bölgede yapılan hazırlıklar akıl almayacak güçlükler bahasına, ancak 6 Ağustos akşamı bitirilebildi. Saldırı, düşman hava kuvvetlerinin imha savaşına girişmesinden önce, gece yarısını biraz geçe başlayabildi. Von Kluge, çarpışmaların en civcivli yerine bizzat koşup gitmişti. Harekât şafak sökünceye dek başarı kazandı. 2’nci Zırhlı Tümen, düşman cephesinin 10 kilometre içerisine girdi. Nispeten büyük sayıda Amerikan kara ve zırhlı kuvvetini ezmişti. Fakat şafak söker sökmez düşman savaş filoları sık dalgalar hâlinde hücuma geçtiler ve karşı tarafın her hareketini durdurdular. Bütün noktalardan getirtilen 300 Alman avcı uçağı, bu saldırı için batıya yığılmıştı. Ancak, uçakların bir teki dahi saldırının uç noktalarında görünmedi; savaş için havalanır havalanmaz hepsi kuşatılıp yok edilmişti. Böylece de zırhlı kuvvetlerin giriştiği bu harekât, sırf yerle çok mükemmel bir radyo bağlantısının desteklediği Müttefik hava kuvvetleri sayesinde başarısızlığa uğradı. Paramparça olan zırhlı tümenler, 7 Ağustos akşamı, büyük kayıplar bahasına hareket noktalarına döndüler. Hitler, 8 Ağustos’ta yine saldırıya geçilmesini emretti. Özellikle 1 ’inci S.S. Zırhlı Tümeni’nin yönettiği bu saldırı da Amerikan tankları ve uçaklarınca, ağır kayıplar verdirilerek püskürtüldü.

Hava desteği yeterli olsaydı, yaklaşık olarak 25 kilometre uzaklıktaki Avranches’a yapılan bu karşı-saldırı bir zaferle sonuçlanabilecek; hiç değilse, stratejik kararlar almak için zaman kazanma fırsatını sağlayacaktı. Fakat bir de Hitler’in zihniyeti meselesi vardı ve bu yüzden, sözü geçen kararların alınabileceğine hiç ihtimâl vermemek gerekirdi. Hitler’in durumu hemen hemen hiç anlamadığını gösteren bir şey de, Eberbach Grubu’nun yaptığı saldırıdan sonra, 7 ya da 8 Ağustos’ta Müttefik İstilâ Cephesi’ni **«batıdan doğuya doğru»** yaymak için verdiği emirdir.

5 Ağustos’ta Amerikan birlikleri Bretagne’yı aşağı yukarı kilit altına almışlardı. Bunun üzerine de Rennes’deki 25’inci Alman Kolordusu Komutanı Topçu Generali Farmbacher, Bretagne Başkomutanlığı’na atandı.

O da ilkin **«bütün kuvvetlerini kullanarak düşmanı durduracak»,** sonra savaşarak tahkim edilmiş noktalara çekilecek ve **«son askere kadar orada kendini savunacaktı»**. Bu, Cherbourg'da -yapılanların tekrarı gibi bir şeydi.

Bütün bunların sonucu, 25'inci Kolordu'yu tümenleriyle birlikte tecrit etmek oldu. Bu yüzden olayların ilerideki gelişmesine hiçbir müdahalede bulunulmadığı gibi, hiç olmazsa, birkaç düşman kuvvetini olduğu yere mıhlamak da mümkün olamadı.

Karşı-saldırının başarısızlığa uğrayışından sonra, Von Kluge bir kez daha Fransa'nın güneyini terk etmeyi ve «G» Ordular Grubu'nu derhal Gien ve Nevers'den başlayıp Gex yakınında İsviçre sınırına dek uzanan Seine-Loing-Loire hattına çekmeyi teklif etti. Aşağı Seine bölgesine gelince; Temmuz ortasından başlayarak savunma tedbirleri incelenmiş ve bunların uygulanması emredilmişti. Fakat Alman Orduları Başkomutanlığı bu konudaki kararı erteledi.

Hitler'in Mortain bölgesinden, Avranches yönünde başlatılmasını emrettiği karşı-saldırı; Seine'ın güneyinde Batı Zırhlı Kuvvetleri'ni oldukları yere mıhlayıp yıprattı. Bu emir yalnız strateji kanunlarına değil, akıl ve mantık gereklerine de aykırıydı. Bu, düşmana, ummadığı kesin bir üstünlüğü kendi eliyle sunmak demekti.

3'üncü Amerikan Zırhlı Ordusu Komutanı General Patton, 9-10 Ağustos'ta Laval'dan başlayarak Alençon-Le Mans ekseni üzerinde, ileriye atıldı; sonra da Paris doğrultusunda ilerleyerek Zırhlı Kuvvetler adına muhteşem bir gösteri yaptı. Hitler'in kesin yasağına rağmen Alençon'un güney bölgesinde ileriye sürülen 9'uncu Alman Zırhlı Tümeni, hiç değilse Amerikan Ordusu'nun doğu yönündeki coşkun ilerleyişini yavaşlattı. Fakat Bretagne'da boş yere çarpışmakta olan 25'inci Kolordu'nun yokluğu, kendini bir kez daha hissettirdi. Silâhları ve hareket yetenekleri bakımından üstün Amerikan kuvvetleri, açılan gedikten içeriye doğru akmaya devam ettiler. Düşmanın Aşağı Seine'in batısında 5'inci Zırhlı Ordu'yla 7'nci Ordu'yu kuşatmak niyetinde olduğunu sezen Ordular Grubu, doğuya doğru bağlantıyı yeniden kurmak için düşmanla teması kesip Seine Nehri'nin gerisine çekilmeyi ve «G» Ordular Grubu'nun geri çağırılmasını istedi.

Fakat Hitler, Von Kluge'nin düşman kuvvetleri hakkındaki değerlendirmelerine inanmıyordu. Alman Orduları Başkomutanlığının da

ani **«Komando»** baskınlarıyla savaş-dışı edilebilecek olan **«düşman zırhlı kuvvet çıkıntıları»**ndan başka bir şeyin lâfını ettiği yoktu.

Beri yandan, Hitler bocalamakta devam ediyordu. Zaten iyice hırpalanmış olan Eberbach Zırhlı Grubu'nun, kıyı yönünde yeniden saldırıya geçmesini istedi. Fakat bu, stratejik durumu daha da vahimleştirmek ve ordunun savaş gücünü azaltmak gibi bir sonuç verdi.

Von Kluge, Hitler'i bu çılgınca saldırıdan vazgeçirip vakit kazanmak için, 10 Ağustos'ta Alman Orduları Başkomutanlığına **«eğer durumun ilerideki gelişimi izin verirse, güney kanadını baskıdan kurtarmak için»** Eberbach Zırhlı Grubu'nun bir saldırı hazırlamasını teklif etti.

Fakat genel durumdaki gelişme bu tasarıyı da değerden düşürdü. Bunun üzerine Von Kluge, 5'iıci Zırhlı Ordu'ya kendiliğinden emir vererek düşmanla kademe kademe temasın kesilmesini; Orne Irmağının, daha sonra da La Touques bölgesinin gerisine çekilinmesini istedi. Bu arada 7'nci Ordu, Dom-front-AIençon hattı üzerinde ve doğu yönünde yanları koruyacaktı. Hitler, 12 Ağustos'ta bunu istemeye istemeye kabul ettiyse de, Gaskonya Körfezi boyunca ve Akdeniz kıyılarında -1'inci ve 19'uncu Ordular'la birlikte - hâlâ hareketsiz duran «G» Ordular Grubu'na ilişkin hiçbir karar almadı.

20 Temmuz olaylarından sonra da, zâten Mareşal Von Kluge'nin hızı epey kesilmişti. Kaçınılmaz hâle gelen felâketi bazan kadercilikle karşıladığı oluyordu. Suikast işinde harekete geçmek istemediği 20 Temmuz'dan beri, kurtuluşu ancak üstünkörü çârelerle sağlayabildiği için, kendi kendini yemekteydi.

Fakat, tekrar tekrar ileri sürülen isteklere rağmen, Seine'in güneyindeki cepheyi terk etmek gibi yerinde bir işi yapmaya, «G» Ordular Grubu'nu geri çağırmaya; böylece elde etmiş olacağı kuvvetleri idareli ve etkili bir tarzda kullanma imkânını sağlayacak yeni bir strateji uygulamaya karar veremedi. Kuvvetli düşman birlikleri Domfront-Alençon hattını aşıp Normandiya'dakı iki orduyu kuşatmak için Falaise yönünde kuzeye doğru kıvrılmışlar, başka birlikler de Paris doğrultusunda ilerlemeye devam etmişlerdi; bunun üzerine Von Kluge, ordu şefleriyle brifing yapmak için 12 Ağustos'ta Falaise'in güney bölgesine gitti. Fakat yanında götürdüğü alıcı-verici radyo postası tam isabet alınca, Mareşal'in her yerle bağlantısı kesildi. General Jodl, birkaç defa Hitler adına telefon ederek «B» Ordular Grubu

Kurmay Başkanı sıfatıyla, bana: **«Sakın Mareşal Von Kluge düşman safına geçmiş olmasın?»** Diye sordu. Mareşal döndüğünde, Hitlerden gelmiş şu telgrafı buldu:

«Mareşal Von Kluge, Falaise ‘cebinden’ çıkacak ve Normandiya savaşını 5’inci Ordu’nun komuta postasından yönetecektir.»

Askerî bakımdan çılgınca olan bu emir, Hitler'in kuşkusunu ve sinirlerinin bozukluğunu gözler önüne seriyordu. Bütün kadrolarla askerlerin güveni, bu birbirini tutmayan ve Hitler’in içinde bulunduğu şaşkınlığı açığa vuran emirlerle babalanmaktaydı. Von Kluge, elbette cephenin tümündeki harekâtı **«cebin»** içinden yönetemezdi. Fakat verdiği şevkin birlikler için çok büyük önemi vardı. Bundan başka, zamanı gelince generallerine Seine Nehri’nin gerisinde, doğu yönünde yapılacak bir yarma teşebbüsü için her türlü hareket serbestliğini verebilecekti.

13 Ağustos’ta, 1’ınci Ordu’nun kurmay heyetine, Gaskonya’dan kuzeye doğru hareket etmesi bildirildi. 7’nci Ordu’nun güneydoğu kanadıyla Loire Nehri’nin Orleans dolaylarındaki bölümü arasında uzanmakta olan **«cephe»**’nin yönetimi, bu heyete verilecekti. Fakat asker olarak, elde ancak cephe gerisi birlikleri ve İdarî birlikler vardı; ayrıca 15’iıici Ordu’nun iki tümeniyle iki S.S. Eğitim Tugayı gönderilmesi gerekiyordu.

Yine o gün Cezayir’den gemilere bindirilen birliklerin hareketleriyle ilgili ilk haberler geldi: Neredeyse Akdeniz’de bir çıkarma yapılmak üzereydi. Hitler’le Alman Orduları Başkomutanlığı, hatta o zaman bile, «G» Ordular Grubu’nun dokuz tümeninin düşmanla teması kesmesine razı olmadılar. Şu da var ki, tümenlerin hareket yetenekleri azdı ve bu durum, onların savaş gücü olarak büyük değer taşımadıklarını ortaya koyuyordu. Sözü edilen iki yüksek makam, çıkarmanın yapılacağına ve bunun Seine ile Loire nehirleri arasındaki Müttefik harekâtıyla bağlantısı olacağına hâlâ inanmak istemiyorlardı.

Mareşal Von Kluge, 14 Ağustos’ta Batı Donanma Grubu’yla 3 No.lu Hava Donanması’nın başkomutanlarını, Fransa yeni Askerî Komutam Hava Generali Kitzinger’i ve **«Büyük Paris»** bölgesine yeni atanan Piyade Generali Von Choltitz’i, başkentin savunmasını tartışmak üzere Saint-Germain’de toplantıya çağırdı. Hitler, Paris’in son askere dek savunulmasını emretmişti. Seine Nehri üzerindeki altmışsekiz köprüyle askerî değerdeki bütün bayındırlık tesirlerinin havaya uçurulması için

hazırlıklar yapılması konusunda direktifler vermişti. Toplantıda, ordunun nakliye kollarının da boşaltılıp geri çekilmesi de plânlandı ve bu, bir aksaklık olmadan başarıldı. Nasyonal Sosyalist Partisi'nin çok sayıdaki servisleriyle memurların geri çekilmesi, pek düzenli olmadı. Memurlar, denetlenmesi tamamen imkânsız hareketlerde bulunmuşlar, çoğu zaman da **«Almanlık»** şerefine yakışmayacak işler çevirmişlerdi.

Bu uçsuz bucaksız başkenti savunmak için, elde gereken niteliklere sâhip sağlam birlikler yoktu. Ancak güvenlik ve haberalma işlerini yürütecek derme-çatma birlikler kalmıştı. Ayrıca - ikmal ve iaşe gerekleriyle de olsa - Paris'i korumanın imkânsız olduğunu her aklı başında kimse görüyordu. Aynı teorik ve maddî nedenlerle, Fransızlar da 1940'ta Paris'i teslim etmek zorunda kalmışlardı.

Beri yandan, Amerikan kuvvetlerinin, özellikle güneyden ve batıdan başlayarak, Trun-Argentan-Putarges cephesine merkezden çevreye doğru yaptıkları baskı artıyor; İngiliz kuvvetleri de sıkı duruyorlardı. **«Kazan»**ın içinde kalmış olan Alman zırhlı birlikleriyse doğu yönünde karadan bir bağlantıyı sürdürmeye çalışıyorlardı. Bunlara, stratejik direktif - hattâ takviye - de değil, 15 Ağustos'ta Hitler'in imzasını taşıyan bir telgraf geldi: Eberbach Zırhlı Grubu'nun yaptığı saldırının başarısız kalışının sorumluluğu, Mareşal Von Kluge'ye yüklenmeye çalışılıyordu. Bu, Hitler'in sık sık çıkardığı**, Harekât Jurnali'**nde yayınlanacak olan günlük bir emirdi. Askerî hiçbir değeri yoktu ama, ona, **«tarihin yazılması»** için gerekli görünüyordu.

Telgraf, tam Müttefik kuvvetlerinin Saint-Tropez, Cannes ve Saint-Raphael yakınında Cote d'Azur'e çıktıkları gün geldi. Demek ki Hitler'in yanlış düşündüğü anlaşılmıştı; zayıf Akdeniz cephesi çöküyordu. Alman Orduları Başkomutanlığı, «G» Ordular Grubu'nun Orleans-Bourges-Montpellier hattı üzerine geri çekilmesi için emir vermeye hazır olduğunu ancak 17 Ağustos günü bildirdi. Fakat iki istilâ cephesi üzerindeki - bazan birbirlerini geçen - düşman zırhlı kuvvet çıkıntılarının yaptıkları derin yarma hareketleri dolayısiyle, bu harekâtı başarmak imkânsızdı.

Kuzey ve güney Gironde ile La Rochelle'deki **«tahkimli bölgeler»**'i tutma emri de verilmişti. Falaise'de gittikçe daralmakta olan **«Demir çemberden»** 5'inci Zırhlı Ordu ile 7'nci Ordu'nun çıkması, «B» Ordular Grubu'nun 14 Ağustos'taki - sonradan yenilenen - isteğine aykırı olarak,

Hitler tarafından 15 Ağustos’ta yasaklandı. O zaman da Mareşal Von Kluge, bu emri verme işini kendi üzerine almaktan başka çare bulamadı.

Mareşal Model, geleceğini daha önce Alman Orduları Başkomutanlığı aracılığıyla bildirmeden, 16 Ağustos günü öğleden sonra La Roche-Guyon’daki komuta postasına çıkageldi. Doğu cephesinde, bu cephenin tümünün 20 Haziran’da çöküşünden önce Merkez Ordular Grubu Başkomutanlığı yapmış ve Doğu Prusya üzerine çekilmek zorunda kalmıştı. Hitler, ona bu yeni görevi verirken, Demirhaç Nişanı’nın pırlantalı «Şövalye» rütbesini de bağışlamıştı. Model, Von Kluge’ye Hitler’in kendi el yazısıyla yazdığı bir mektubu da verdi. Hitler, Mareşal Model’i Batı Cephesi Başkomutanlığına ve «B» Ordular Grubu Yüksek Komutanlığına atamaya karar verdiğini bildiriyordu. Zira, geçen haftaların yol açlığı zihin yorgunluğu dolayısiyle, Mareşal Von Kluge’ıin sağlık durumunun, yüklendiği sorumlulukları taşıyacak düzeyde olmadığına inanmaktaydı.

Von Kluge’nin, Model’in karşısındaki davranışı çok vakur oldu. Yetkilerini devrederken bu komutanlığın gerektirdiği herşeyi ona açıkladı: **«Şuna inanmanızı isterini ki,»** dedi, **«benim için tek acıklı nokta, Hitler’in emriyle Falaise 'kazanında’ kanlarını dökmekte olan birliklerimden ayrılmak zorunda oluşumdur. Fakat son nefesime kadar kendimi onların yanıbaşında hissedeceğim.»**

18 Ağustos günü saat 5.00’te, Von Kluge küçük savaş kurmayıyla heyecanlı bir şekilde vedalaştıktan sonra La Roche-Guyon’dan ayrıldı. Zaten burası da 1’inci Amerikan Ordusu’nun öncü birliklerinin topçu ve havan ateşleri menzili içine girmeye başlamıştı. Mareşal, Verdun ile Metz arasında kendini zehirleyerek canına kıyıp öldü. Böyle yapmasaydı, gözalıcı bir duruşma sonucunda ipe gidip ölecekti. Oğluyla dâmadı, «aynı aileden oldukları için» tutuklandılar.

Mareşal Von Kluge, Hitler’e 18 Ağustos tarihini taşıyan bir mektup bıraktı. Bunda, cephenin çöküşünün niçin kaçınılmaz hâle geldiğini özetliyordu. Bu arada, düşman kuvvetlerinin üstünlüğü dolayısiyle Avranches’taki yarma hareketini önlemenin imkânsız olduğunu da belirtiyordu. Zira, gönderileceği kendisine vaadedilen yardımlar hiçbir zaman gelmemiş, yaptığı stratejik teklifler de kabul edilmemişti.

Kendisinin itirazlarına rağmen Hitler’in yapılmasını emrettiği Mortain karşı-saldırısına gelince; bu, Ordular Grubu’nun durumunu onarılmaz bir

tarzda vahimleştirmişti. Von Kluge, mektubuna şu sözlerle son veriyordu:

«Eğer yeni silâhlarınız özellikle havalarda hiçbir basan sağlayamayacaksa, savaşı sona erdirmeniz yerinde olur... Alman halkı öyle tarifi imkânsız acılar çekti ki! Artık bu dehşet verici olaylara son vermenin vakti çoktan gelmiş bulunuyor.»

19 Ağustos - 5 Eylül 1944

Onikinci Bölüm

«FALAİSE CEBİ»'NDEN ÇIKIŞ VE BATI DUVARI ÜZERİNE ÇEKİLİŞ

Batı cephesinin ve «B» Ordular Grubu'nun yeni Başkomutan'ı Mareşal Model, meslek hayatına piyâde sınıfında başlamış, erkenden de kurmay olmuştu- İkinci Dünya Savaşı sırasında ilkin batıdaki 16'ncı Ordu'nun Kurmay Başkanlığı'nı yapmış; sonra doğuda 1941-1942 kışındaki çetin çarpışmalar sırasında 9'uncu Ordu'nun Başkomutanı olarak ün kazanmış; sağlam şahsiyeti ve güç durumlara hemen çâre bulma yeteneğiyle kendini göstermişti. 1944'e, batıya çağırıldığı âna dek, Merkez Ordular Grubu'nun Başkomutanlığı'nı yaptı. Kısa boyluydu; kibar görünüşlü değilse de, kafaca ve vücutça olağanüstü hareketli bir insandı. Hiç uyku uyumuyor denebilirdi. Düşman karşısında korku nedir bilmiyordu. Çok berrak bir taktik görüşü vardı ama, mümkün olanla olmayanı ayırdetmek bakımından yargı eksikliği de vardı. Kendisini dev aynasında görüyordu. Fevriydi ve ölçü nedir bilmiyordu. Subayların zararına olarak kendisini askerlere sevdirme çârelerini araştırmak gibi bir eğilim taşıdığı da gözden kaçmıyordu. Herşeyden önce, hiçbir fantaziye kaçmayan bir askerdi. Davranışlarında ve tartışmada kendine özgü bir hâli vardı; tutkulu insandı. Kadere çoğu zaman meydan okumuştu. Batıda başarıya ulaşmak için, beklenmedik durumlara çâre bulma konusundaki uzun tecrübesine ve şansına güveniyordu. Fakat, stratejik tecrübesine rağmen, taktik komutanlığın ayrıntılarından kendini kurtaramıyordu: «**Büyük işlere girişirken küçük işlerle uğraşma!**» Sözü, ona göre değildi. Dengesiz bir mizacı olduğundan, herşey açık-seçik ortadayken Hitler'ci ideoloji karşısında çoğu zaman boyun eğmişti.

Tıpkı Mareşal Von Kluge'nin 5 Temmuz'da yapmış olduğu gibi, o da önyargılarla hareket ederek ve yeni çalışma arkadaşlarıyla orduların başkomutanlarına takazalarda bulunarak göreve başladı. O da, ilk olarak Seine Nehri'nin güneyinde mukavemet gösterilmesini emretti. Bunu

yaparken de - hiç yardım almaksızın ve hattâ hiçbir kurtuluş umudu olmaksızın - her karış toprağı elde tutmaktan, ibaret çılgınca bir ilkeden hareket ediyordu. Ancak bu direktif uygulanamaz hâle geldiği gündür ki, Somme-Marne hattına yerleşmek ve burasını «**ne bahasına olursa olsun**» tutmak gerekecekti. Fakat bu hat üzerinde ne mevzilerin yeri seçilmiş, ne de mevzi hazırlanmıştı.

Olayların gelişimi dayanılmaz bir çığ hâlini alıyor ve her ân yeni stratejik kararlar vermek gerekiyordu. Model, Alman Orduları Başkomutanını örnek tutarak ve onun tâlimatına uyarak, bu kararları almak istemedi.

İlkin genel duruma gözatıktan sonra, bir yazı yazarak 30 tümen ve 200.000 asker istedi. Fakat sonunda, bu safça isteğin yerine getirilmesinin imkânsız olduğunu anlamak zorunda kaldı. Gerçekten de, 20 Haziran'dan sonra çok ağır kayıplara uğramış olan Merkez Orduları'nın Başkomutanı'yken ve Hitler'le yaptığı görüşmeden sonra, kendisine genel yedeklerin sayısı ve durumu hakkında bilgi verilmişti.

18 Ağustos'ta «B» Ordular Grubu'nun La Roche-Guyon'daki komuta postasını, 1'inci Amerikan Ordusu'nun bombalan ve topçu ateşi altında boşaltarak Führer'in Soissons'un kuzeyinde, Margival'de bulunan komuta postasına taşımak zorunluğu ortaya çıktı.

İşte o gün de Hitler, âdeti olduğu gibi çok geç olarak, «G» Ordular Grubu'nun Marne-Saöne-İsviçre sınırı hattının gerisine çekilmesini kabul etti. Asker ve malzeme bakımından takviye edilmiş olan Marsilya ve Toulon kentleriyse «**kale**» olarak elde tutulacaktı. Gaskonya Körfezi boyunca savaşa tutuşmuş olan 64'üncü Genel Komutanlık da, ayrı gruplar hâlinde bütün Orta Fransa'yı geçerek «G» Ordular Grubu'nca korunacaktı. Alman birliklerinin hareket eksikliği dolayısiyle, Amerikan birlikleri onları yalnız cepheden çökertmekle kalmadı; arkada bırakarak ve dağıtarak kuzeye doğru ilerlemeleri de çok kolay oldu.

Ara yerde «**Falaise Cebi**» her gün biraz daha daralmıştı. Amerikan kuvvetlerinin batıdan, güneyden ve güneydoğudan gelen baskısı, İngilizler'inkinden üstündü.

İki tane ordu başkomutanlığı, dört tane genel komutanlık, dokuz piyade tümeni ve yaklaşık olarak beş zırhlı tümen, Falaise'le Argentan kesimi arasına, 10-15 kilometrelik bir sahaya sıkıştırılmıştı. Bunlar her çapta

topların yoğun ateşi ve gece-gündüz kesilmeyen hava akınları altındaydılar. Düşmanın havadaki faaliyeti yüzünden takviye ve - herşeyden önemlisi - yakıt getirtmek imkânsız oldu ve Mareşal Von Kluge'nin gizli direktiflerine uyarak 19-20 Ağustos'ta (2'nci S.S. Kolordusu'nun da yiğitçe koruyup desteklediği) kuzeydoğu yönündeki yarma hareketini başardı. Çetin fedakârlıklar ve ağır malzemenin büyük kısmını bırakmak bahasına, bu birliklerden ayrılmış parçaların mengeneyi Rouen doğrultusunda nasıl gevşettiklerini; üstelik de düşmana nasıl göz açtırmadıklarını görmek, gerçekten bir mucize oldu.

1'inci Amerikan Ordusu, bunlar olup biterken Dreux ile Paris arasında geniş bir kuşatma hareketine girişmişti ve Vernon'la Mantes arasında Seine Nehri'ni geçmeye başlıyordu. İyi ki, Amerikan Yüksek Komutanlığı bu başarıyı sömürmedi. Seine Nehri'nin kuzeyinde, kıyı boyunca yapılacak bir ileri hareket, herhalde «B» Ordular Grubu'nun külli kuvvetlerini tecrit edip yok etme fırsatım onlara verecekti. Alman kuvvetleri, kurtuluşlarını bu hatâya borçludurlar. Bu arada 5'inci Ordu, düşmanın binlerce hava torpilinin yol açtığı anlatılmaz güçlükler ve ağır kayıplar arasında, Rouen yakınında karşı kıyıya geçmeyi başardı. Ağır malzemenin ve teknelerin büyük kısmı düşmanın eline geçtiyse de, karadan ve havadan yağan bir ateş kasırgası altında, bütün kuvvetlerini merkeze toplayarak saldıran bir düşman karşısında nehrin böylece katedilişinin askerî bakımdan yüksek bir-başarı sayılması gerekir. Bu kuvvetlerin kuzey kıyısında derme-çatma birliklerce karşılanıp korunması da büyük dayanıklılık gerektiren bir işti. Askerlerden istenen maddî-mânevî fedakârlıklar çok büyüktü, fakat davranışları hayranlık verici oldu. Ancak, Hitler'in ilk emrine rağmen, Seine hattı daha uzun zaman tutulamadı.

Alman Orduları Başkomutanlığımın niyeti, Beauvais-Compiegne bölgesine zırhlı birlikler yığmak, bunları «**tazelemek**» ve sonra da - Seine'ın ötesinde ilerlemekte olan - düşmanın yanlarına kesin bir darbe indirmek için ileriye sürmekti. Ne var ki bunlar, hiçbir zaman yerine getirilemeyecek dileklerdi; özellikle şunun için ki, altı tane zırhlı tümenden topu topu yüz tane tank geri geldi. Yine bunun gibi, zırhlı birliklere Marne ve Seine nehirleri arasındaki kesimde yer değiştirtmeyi tasarlayıp, bunları - aynı zamanda General Blaskowitz komutasındaki «G» Ordular Grubu'nun geri çekilişini kolaylaştırmak amacını güden bir darbeyle - güneydoğu yönünde savaşa sürmek de bir hayâl oldu. Bu iki hareket, Seine Nehri'nin sağlamca elde

tutulmasını gerektiriyordu. Fakat stratejik sebeplerle ordunun durumuysa, bu direnişi imkânsızlaştırmaktaydı.

PARİS DÜŞÜYOR

1’inci Ordu, çok geniş bir cephe üzerinde tutunmayı amaç edinen harekâtında, savaşçı birlikler olarak yalnız 48’inci Tümen’den, 333’üncü Tümen’in kalıntılarından ve kendi Hücum Taburu’ndan destek gördü; ancak çevik kuvvetleriyle geri hizmetteki servisler sâyesinde yarım-yamalak tutunabildi. Oysa Patton, bu olaydan önce Seine Nehri’ni Melun ile Fontainebleau arasında zorlamış ve zırhlı keşif birliklerini Troyes’ya kadar ulaştırmıştı.

Düşman; Paris’in aşağısında, Seine’in kuzey kıyısında, kuvvetlerini Mantes’ın iki yanından ileri sürüyor, Beauvais yönünde de çıkıntılar yapmış bulunuyordu.

Gerileme savaşlarıyla kösteklenen «G» Ordular Grubu, henüz Orange’ın kuzeyindeydi.

Paris’in içinde hiçbir aktif kuvvet yoktu; yalnız ikmâl-iaşe ve idare birliklerinin çevik müfrezeleri vardı. Kentin batı ve güney ileri uçlarında, çarçabuk toplanıvermiş, ağır silâhları olmayan bir tugay konaklamaktaydı; bu tugay, ancak bölgenin güvenliğini denetleyip sağlayabilirdi. «B» Ordular Grubu, 23 Ağustos’ta Hitler’den «**mahallelerin tümünü ve sanat eserlerini yok etmek bahasına da olsa**» Paris’teki köprülerle öteki önemli hedeflerin tahrip edilmesi için emir aldı. Kurmay Başkanı olarak ben bu emri ilgililere ulaştırmadım. «**Büyük Paris**» Bölgesi Komutanı olan General Von Choltitz’e, aynı emir. Batı Başkomutanlığı’ndan geçmeksizin, doğrudan doğruya Alman Orduları Başkomutanlığından gelmişti. General Von Choltitz, Führer’in emrinin yerine getirilmesi için telefonla tâlimat istedi. Telefon konuşmalarının dinlenilebileceğini düşünerek, kendisine duruma göre davranmasını söyleyip, Ordular Grubu’nun bu emri ilgililere ulaştırmadığını bildirdim. Sorusunun geri kalan bölümü için de daha önce yapılan görüşmelere göre davranmasını istedim. General Von Choltitz dinamitleri ateşletmedi ve böylece de muhteşem şehrin eşsiz anıtlarını yok olmaktan kurtardı.

24 Ağustos'ta, General Leclerc'in güneyden gelen 2'nci Zırhlı Tümen'i Paris'e girdi. Zâten zayıf olan birkaç dayanak noktasının direnmesi kısa sürmüştü; General Von Choltitz şehri teslim etti ve esir alındı. Başkentin daha önce boşaltılması ve oradaki bütün kuvvetlerin kuzeye doğru geri çekilmesi, belki taktik bakımdan doğru olurdu. Fakat o günkü şartlar altında bu çözümyolu, Komutanlık'ı elinde tutan generali darağacına da götürebilirdi. Şehir geri verilince, Model, hiç vakit kaybetmeden General Von Choltitz'in gıyabında, görevinin başından ayrıldığı için kovuşturma açtı.

Paris'in elden çıkışı Alman Orduları Başkomutanlığı'nca öğrenilir öğrenilmez, Adolf Hitler şehre karşı uzun menzilli toplarla, «**V**» füzeleriyle ve henüz elde bulunan bütün hava birlikleriyle harekete geçilmesini istedi; bu emrin yerine getirilmesine henüz imkân vardı. Bu tahrip emri, zâten «**manevî savaş aracı**»'ndan başka bir şey değildi. Emrin yerine getirilmesi binlerce insanın canına malolacak, yerine yenisinin konulması imkânsız sanat hâzinelerinin de ortadan kalkmasına yol açacaktı.

Hattâ, her türlü eleştirinin dışında olarak, stratejik bakımdan böyle bir emri haklı göstermek imkânsızdı. Paris'in yukarısında da, aşağısında da Seine Nehri önemli kuvvetlerce aşılmış olduğundan, askerî değeri kalmayan şehrin savunulması ne taktik, ne stratejik bakımdan yerinde olabilirdi. Başkentin düşüşünden sonra nehrin taktik bir önemi kalmamıştı.

«B» Ordular Grubu Kurmay Başkanı olarak ben, Hitler'in isteğine uymadım; bu yakıp yıkma emrinin ilgililere ulaştırılıp yerine getirilmesini yasakladım, böylece de Paris son ânda kurtulmuş oldu.

Ağustos ayının son haftasındaki olaylar, artık set çekilemez bir sel gibi akıp gidiyordu. 15'inci Ordu, kıyı ile Amiens arasındaki batı kesimini tuttu. 7'nci Ordu, Seine'in kuzeyinde döküntülerini' topladıktan sonra 15'inci Ordu'nun 275'inci Piyade Tümeni'ni de alarak Somme ve Oise nehirleri arasında bir mukavemet hattı kurmaya kalkıştı; 5'inci Zırhlı Ordu da, Seine ile Somme arasında kalarak onları koruyup geri çekilişlerini kolaylaştırdı.

İngiliz muhafız kıt'alarmın l'inci Zırhlı Tümen'i Amiens üzerine bir yarma hareketi yapmayı başardı. 30 Ağustos'ta 7'nci Ordu Komutanı olan Zırhlı Kuvvetler Generali Eberbach, komutayı Saleux'de 5'inci Zırhlı Ordu Komutanı'na devrettiği sırada esir düştü. 5'inci Zırhlı Ordu Komutanı'yla S.S. Grup Şefi Sepp Dietrich ve 7'nci Ordu'nun Kurmay Başkanı Albay

Von Gersdorff, kıl payı ile kaçıp maceralı bir yolculuktan kurtulabildiler. 7'nci Ordu'nun komutanlığını da birkaç gün sonra piyade generali Brandenberger üzerine aldı.

Çığ, yuvarlanmaya devam ediyor, herşeyi de beraberinde sürükleyip götürüyordu.

Compiegne-Soissons kesiminde Ordular Grubu'nun bâzı birlikleri yiğitçe savunmalarını sürdürüyorlardı. Düşman yarma hareketini orada da başarıyla sonuçlandırdı. Ordular Grubu'nun komuta postası, 28 Ağustos'ta düşman zırhlı kuvvetleriyle topçusunun ateşi altında, Cambrai'nin batısındaki Havrincourt şatosuna taşındı.

Düşman, Somme, Aisne ve Marne nehirlerinin üzerinde, Châlons şehrindeydi. Kıyı boyunca «**kaleler**» birbiri ardınca kuşatıldı.

Ordular Grubu Kurmay Heyeti, yeni komuta postasına geldikten sonra, Alman Orduları Başkomutanlığından savaşa devam emri aldı. Komutanlık, nihâyet her karış toprağın savunulması ilkesinden vazgeçmişti. Mukavemeti kuşatılıncaya dek sürdürmemeyi, saldırı gücünü elde tutmayı öğütlüyordu. Oldular, «**savaşarak çekileceklerdi**»; bu yüzden de, düşmanın baskısı altında ancak şu hattı tutacaklardı: Breskens yakınındaki Escaut köprübaşı — Anvers — Albert Kanalı — batıda Hasselt, Maestricht — Meuse — Argonne'un batı kıyısı — Dangres yaylası («G» Ordular Grubu'yla burada bağlantı kuruluyordu) — Chalon-sur-Saône — İsviçre sınırı. Bu hat, «**ne bahasına olursa olsun**» tutulacaktı.

Bütün bunlara rağmen, düzenli bir gerileme yapılamaz hâle gelmişti. Müttefik motorlu kuvvetleri, hareket yeteneklerini yitiren ve bitkinleşen Alman piyade tümenlerini kuşatıyorlar; herbirini, zâten parçalanmış olan savaş gruplarından ayırıp dağıtarak savaş-dışı ediyorlardı. Böylece, Mons yakınında geri çekilmekte olan Alman birlikleri içlerine kapanmak zorunda kaldılar ve daha ileri hatlara geçmiş olan Müttefik Zırhlı Kuvvetleri'nce yok edildiler. Meuse Nehri'ne, ancak 5'inci Ordu'nun zayıf birlikleriyle 7'nci Ordu, 5 Eylül'de ulaşabildiler. Zırhlı birliklerden topu topu yüz kadar tankla hücum topu kalmıştı, nehri bunlar geçebildiler. Az-çok mukavemet gösterilebildiyse, bunun şerefi, Ordular Grubu'nun düşmanla doğrudan doğruya temas hâlinde tuttuğu bütün kurmay heyetlerinin enerjisine ve askeri binliklerin çabalarına aittir. Bunlar, ellerinden gelen bütün çârelere başvurarak, düşmanı - çok kısa süre için de olsa – az çok durdurabildiler.

15’inci Ordu birliklerinin küllî kısmı düşmanla teması kesti; Escaut Nehri geçildi ve ağır silâhların pek çoğu güvenlik altına alınabildi. Fakat doğrusu şu ki, bu ordu düşman tarafından öteki ordular kadar saldırıya uğrayıp sıkıştırılmamıştı.

Namur 6 Eylül’de, Liege 8 Eylül’de düştüğünden, Meuse Cephesi’ni daha uzun süre tutmak mümkün olamadı. Asker sayısının azlığı da eski «**kalelerin**» savunulmasını engelledi-

Yeni direktifler veren Alman Orduları Başkomutanlığı, «**Batı Duvarı**»’nın silâhlandırılması için, vakit kazanmak üzere savaşın sürdürülmesini istiyordu. Bir durdurma hattı olan bu «duvar», «**son askere kadar elde tutulacaktı**»; Escaut’nun denize döküldüğü noktayla birlikte Hollanda kıyıları, Lüksemburg’a kadar Batı duvarı, Loren’le Alsas’ın batı sınırları, bu duvarı meydana getirmekteydi.

İşte o zaman beklenmeyen bir şey, Fransızlar’ın 1914’teki «**Marne mucizesi**»’nin «**Almancası**» oldu: Müttefiklerin ateşli kovalayışları birden yavaşladı. Bunun sebebi, ne ikmâl-iaşe imkânlarının durmasında, ne de saldırı gücünün «azalmasında» aranmalıdır; çünkü, durmadan el değmemiş yeni birlikler ileri sürülüyordu. Bunda daha çok Müttefik Başkomutanlığının uyguladığı bir yöntemin etkisi olmuştur. Herhalde, şu eski «Batı Duvarı» deyimi, Müttefiklerin muhayyilesini bir kere daha etkiledi. Her ne olursa olsun, Müttefik Başkomutanlığı bu - gûya -tahkimli cepheyi ele geçirmek için hazırlıklarını yaptı, tedbirlerini aldı. İngiliz-Amerikan birlikleri kuvvetlerimizle teması kaybetmiş olsalardı kovalama işini «**atlarla askerlerin son nefesine dek**» sürdürebilecekler; böylece de savaşı altı ay önce bitirebileceklerdi. Karada artık bu adın verilebileceği hiçbir çeşit Alman birliği bulunmadığı gibi, hele havada hiç yoktu! Ayrıca Doğu Prusya’da ve Macaristan’da savaş en yüksek noktasına ulaşmıştı ve buralardan hiçbir birliğin çekilmesine imkân verilmiyordu!

5 Eylül’de, Liege’in doğusundaki La Chaudefontaine’de komuta görevimi yaptığım sırada, hiçbir neden gösterilmeksizin, benim yerime «B» Ordular Grubu Kurmay Başkanlığı’na Piyade Generali Krebs atandı. 7 Eylül’de Himmler’in emriyle tutuklanarak Gestapo’nun Berlin’de,. Albrechstrasse’deki merkezinin zindanlarına gönderildim.

Mareşal Model ile yaptığım kısa işbirliği süresince kendisine genel durum ve bu durumun yaratacağı siyasî ve askerî sonuçlar hakkındaki

düşüncelerimi bildirmek fırsatını buldum; bu, onun için gerekliydi. Model, işin içinden çıkmanın imkânsız olduğunu açıkça görüyordu. Zira tam o sırada, Avrupa'nın doğusunda ve güneydoğusunda vahim dış politika olayları da işe karıştı. Türkiye', düşmanlarımızdan yana olmuştu. Romanya, Bulgaristan ve Finlandiya, Müttefiklerde anlaşmışlardı.

Fakat Model, Hitler nezdinde teşebbüste bulunmaya yanaşmadı: «Benim işim değil bu,» diyordu.

Ordu komutanlarıyla her rütbeden birlik komutanlarının kendisinden batıdaki stratejik durumla ilgili bir karar almasını sık sık istedikleri oluyordu ama, o bunu kendiliğinden yapmaya hiç yanaşmıyordu. Verdiği cevaplarda, 20 Temmuz suikastini izleyen gürültülü-patırtılı duruşmaları hatırlatıyordu.

«**Ulus**» ve «**Tarih**» karşısındaki yüksek manevî sorumluluğunu ve asker sıfatıyla vicdanım kendisine hatırlatarak yaptığım bütün kişisel çağrılar boşuna oldu. Askerî durum ne kadar çok kötüleşirse, Model de aynı oranda, siyasî yönetimden kendisine bir destek bulmaya çalışıyordu.

Maiyetine Harekât Şubesi'nden bir «Nasyonal Sosyalist şef»'le, bir de S.S.'ler Kurmayı'ndan subayın hemen atanmış olması, Model'in tutumunu iyice aydınlatmaktadır. Oysa bizim Ordular Grubu o zamana dek bu gibi atamalara meydan vermemenin yolunu bulmuştu. Bu yüzden onun komutası altında siyasî ya da askerî prensip kararları alınmasını beklememek gerekirdi. O, sâdece «**emirlerin yerine getirilmesinin sorumluluğunu**» kabullenmekle yetiniyor; «**vicdanının isyan etmesi**» diye bir şey bilmiyordu.

Onüçüncü Bölüm

MAREŞAL ROMMEL'IN YOK EDİLİŞİ

17 Temmuz'daki hava akınından sonra Mareşal Rommel'in başında birçok bereler, sol gözündeki bir yara dışında ensesinde önemli bir kırık, şakaklarında ve çene kemiklerinin birinde de başka kırıklar tespit edildi. Vahim bir beyin sarsıntısı yüzünden uzun süre kendini bilmez hâlde kaldı. 22 Temmuz sabahı Berney'deki Hava Kuvvetleri Gezici Hastahanesi'nde ziyaretine gittiğimde, iyiden iyiye kendine gelmişti. Rommel bana büyük bir baskı altında olan cephe hakkında, askerler ve 20 Temmuz olayları hakkında haberler sordu. Suikast olayının sonuçlarını sayıp döktü; o da bunların sayılamayacak kadar çok olacağı kanısındaydı.

Caen yakınındaki yarma hareketi tehlikeli bir hâl alınca, onu Saint-Germain yakınındaki sahra hasta-hanesine götürdüler. Ordular Başkomutanlığına ve basma ayrıntılı bilgiler gönderildiyse de, Mareşal'in yaralanışı hakkında basın ve radyoda hiçbir haber yayımlanmadı. Beri yandan, Hitler, Normandiya Cephesi'ndeki durum dolayısiyle Mareşal'i sorumlu tutmak istiyor, Rommel de tâ 17 Temmuz'da yaralanmış olduğunun herkesçe bilinmesine çok büyük önem veriyordu.

Avranches'taki yarma hareketinden - yâni aradan üç hafta geçtikten - sonra, basında ve radyoda Mareşalin «bir otomobil kazâsı» geçirdiğini bildiren tarihsiz bir haber çıktı. Sonra yine bir sessizlik oldu. Rommel, yaralanışı hakkındaki, yukarıdan gelen emirle değiştirilen bu haberle ilgili bir açıklama yapılmasını istediyse de, isteğini yerine getirmediler. Eşinin kendisine bakması ve Tübingen'li profesörler olan Dr. Albrecht'le Dr. Stock tarafından tedavi edilmesi için, isteği üzerine 8 Ağustos tarihinde Ulm yakınında, Tuna nehri kıyısında bulunan Herrjingen'e götürüldü. Bu tedbir iyi sonuçlar verdi: Mareşal, doğduğu yerde, beklenenin tam tersine, çok çabuk iyileşti.

6 Eylül'de Herrlingen'e yaptığım son ziyârette kendisini çok dinç ve canlı buldum. O zamana dek kapalı olan sol gözü yarı açılmıştı. Mareşal, dört haftaya kadar - tamamen iyileşmese bile - yataktan kalkabileceğini

umuyordu. Kendisine durum ve yerine atanan başkomutan hakkında bilgi verdim; bu, Rommel için yeni bir uyarıydı. 20 Temmuz'dan sonra olup bitenleri derinliğine tartıştık. O sırada Mareşal, Hitler'le ilgili olarak şunları söyledi:

— «Adamda yalancılık illeti vardı, şimdiyse büsbütün çıldırdı. Sadist olduğu muhakkak, şimdi de bu sadizmi 20 Temmuz suikastiyle ilgili kimselere yöneltti ve bunlar da bir türlü bitmek bilmiyor!»

Rommel'in içi içini yiyordu. Günden güne felâketli bir hâl almaya başlayan durum karşısında da, bundan sıyrılma imkânını verecek yollarla çâreleri araştırıyordu. Fakat 1944 baharından ve özellikle 20 Temmuz suikastinin başarısızlığa uğrayışından buyana, aşağı yukarı kabul edilebilir bir sonuca ulaşma ihtimâlleri çok zayıflamıştı.

Rommel, beni, 8 Eylül'de Führer'in karargâhında yapılması kararlaştırılan bir brifingde, aşağıdaki düşünceleri ileri sürmekle görevlendirdi:

«Düşmanın ileri süreceği şartlar az-çok kabul edilebilir nitelikte olursa, 'Batı Duvarı'yla Ren Nehri Almanlar'ın elinden çıkmadan ve savaşın ateşi anayurdu sarmadan, batıda çarpışmalara son vermek gerekir. Bütün Alman kuvvetleri, doğuya yığılmalıdır; çünkü Kızılordu'nun ekmeğine yağ süren kış, neredeyse başlamak üzeredir. Geçen yıllardan edinilen tecrübelerse, en vahim kaygılara yol açacak niteliktedir. Hitler'i işbaşından uzaklaştırmak, her zamankinden daha zorunludur.»

Rommel'e gelince; o, kaderin kudreti karşısında boyun eğmek istemiyordu, iyileştikten sonra bütün benliğiyle çaba harcamaya ve herhangi bir sorumluluğu yüklenmeye hazırdı. Kendisini tedavi eden hekime, ölümünden bir hafta önce şunları söylemişti: **«Korkarım ki bu deli herif, kendisi yok olmadan önce son Alman'ı da harcayacak.»**

Yaklaşık olarak bir yıldan beri, Mareşal birtakım bilgiler edinmiş ve bâzı belirtilerden sonuçlar çıkarmıştı. Bunlardan anlaşıldığına göre, güvenlik servisleri, özellikle Herrlingen'de kaldığı zaman kendisini gözetlemekteydi. Söylendiğine göre, bu servisler Himmler'e daha 1944 baharında Rommel'in bozguncu olduğunu rapor etmişti.

13 Ekim'de, Mareşal eski dostu ve silâh arkadaşı Yedek Yarbay Oskar Farny'yi, Allgau'da, Wangen yakınındaki Duren'de ziyarete gitmişti. Bu buluşma sırasında da ona şunları söylemişti:

— «Başımın üstünde büyük bir tehlike dolaşıyor, Hitler beni ortadan kaldırmak istiyor. Nedenleri de şunlar: 15 Temmuz'da yolladığını ültimatom, genel olarak dobra dobra konuşmaklığım, 20 Temmuz olayları, son olarak da Nasyonal Sosyalist Partisi'yle Gestapo'nun raporları. Bana bir hâl olursa, çok rica ederim, oğlumla meşgul ol.»

Farny, Hitler'in psikolojik nedenlerle halkın en en çok sevdiği ordu şeflerinden birini mahkemeye veremeyeceğini söyleyerek itirazda bulununca, Rommel şu cevabı vermişti:

— «Yok canım, beni öldürtecek; görürsün. Politikacı olarak senin bu cani herifi benden daha iyi tanıman gerek. Bunu yapmaktan bile çekinmeyecektir.»

Karısı Lucia-Maria Rommel'in ve görgü tanıklarının anlattıklarından, Mareşal'in ölümü hakkında şu, bilgileri ediniyoruz:

7 Ekim'de Mareşal telefonla «Führer'in karargâhında yapılacak önemli bir toplantıya» çağrıldı. Hekimlerin fikrince henüz yola çıkamayacak durumda olduğundan; Hitler, 14 Ekim'de General Burgdorf'la General Maisel'i Herrlingen'e gitmekle, görevlendirdi. Burgdorf'la kısa bir konuşma yaptıktan sonra Mareşal, eşine, sanki mezardan gelirmiş gibi bir sesle: «Bir çeyrek saate dek ölmüş olacağım,» dedi. «Hitler'in emri böyle: Ya kendimi zehirleyeceğim, ya da beni Halk Mahkemesi önüne sürükleyecek.»

Burgdorf'un konuşma sırasında Mareşal'e söylediğine göre; tutuklanıp mahkûm edilen kimseler, ifâdelerinde kendisini 20 Temmuz 1944 olaylarına karışmış olmakla suçlamışlardı ve bu ihtilâl başarı kazandığı takdirde devletin başına Rommel'in geçirilmesinin düşünüldüğü anlaşılmıştı! Reddettiği bu suçlama karşısında Rommel'in davranışı ayrıntılı olarak neydi? Bu nokta şimdiye dek tam anlamıyla aydınlatılmış değildir. Muhakkak olan şu ki, bu konuşmadan sonra Mareşal, yakınlarıyla ve yaveri Yüzbaşı Aldinger'le helâllaşıp, iki generalle birlikte evinden ayrılmıştır.

Bunlar olup biterken Herrlingen'in çıkış noktalarıyla evin çevresi otomatik silâhlar taşıyan S.S. devriyelerince kuşatılmış bulunuyordu. Bir S.S.'in sürdüğü otomobille yapılan kısa bir yolculuktan sonra iki general, Mareşal'in ölüsünü Ulm'a, VVagner Okulu'ndaki Sağlık Merkezi'ne getirmişlerdi.

General Burgdorf, bu merkezin başhekimi olan Dr. Mayer’in otopsi yapmasını önleyerek, ona: «**Ölüye dokunmayın, herşey Berlin’den yönetilmektedir**.» demişti.

Bayan Rommel’e ölümün bir damar tıkanmasından ileri geldiği izâh edilmişti ama, Mareşal’in yüzünde korkunç bir küçümseyiş ifâdesi vardı.

Shakespeare’in tragedyalarına yaraşan bu ölüm nasıl cereyan etmişti? Keitel’in Nürnberg duruşmasındaki ifâdelerinden anlaşıldığına göre Burgdorf, doğrudan doğruya Hitler’den emir almıştır. «**Damar tıkanması**» hikâyesini hattâ en yakınlarının (Göring, Dönitz, Jodl ve başkalarının) önünde ileri süren de odur.

«B» Ordular Grubu’na gönderilen telgraftaysa şöyle deniyordu: «**Mareşal Rommel, bir otomobil kazası sonucunda ölmüştür.**» 13 Ekim akşamı Rommel, Bayan Farny’ye: «Bana bir hâl olursa canıma kıydığımı sanmayın sakın,» demişti. Bu idam da Sokrates’inki gibi bir intihar idiyse, Mareşal herhalde, bunu bir fedakârlık, ulusa yapılan bir çağrı saymıştır.

Mareşal Rommel’in öldürüldüğü Alman halkından gizlendi. 18 Ekim’de, Ulm Belediye Sarayı’nda Mareşal’in onuruna düzenlenen resmî bir törende, Hitler bu öldürme eylemini tarihte eşi görülmemiş politik bir mezar soyuculukla gizlemek istedi. Böylece bu cinâyetin izlerini ortadan kaldırmak istiyordu. Cenazeye ne o, ne de Nazi partisinin herhangi bir kodamanı geldi. Töreni, yalnız Gestapo Genel Merkezi’nin şefi Dr. Kaltenbrunner kişisel olarak izledi. Propaganda Bakanlığı müdürlerinden Dr. Berndt, cenâze töreninden sonra Bayan Rommel’e: «**S.S. Şefi törene katılamadı ama, bundan dolayı çok üzgün!**» Dedi.

Mareşal Von Rundstedt, cenâzede Hitler adına bulunmakla görevlendirilmişti. İçinde, «**O, Hitler’e gönül vermişti,**» gibilerden dokunaklı bir lâf da bulunan bir nutuk çekti. Fakat ne cesedin törenden hemen sonraki yakılışında bulundu, ne de Mareşal’in Herrlingen’deki evine gitti. Yaşlı askerin kırgın ve bitkin olduğu, törende bulunanların gözünden kaçmadı.

Birkaç ay sonra Bayan Lucia-Maria Rommel, aşağıdaki mektubu aldı:

ALMAN ASKERÎ MEZARLIKLARI

BAKIM VE ONARIM

DEVLET DANIŞMANLIĞI

Berlin, 7 Mart 1945

Çok sayın Bayan Rommel,

Führer, müteveffa eşiniz Mareşal Rommel için bir-anıt dikilmesi işiyle beni görevlendirdi. Arzusu üzerine birkaç heykeltraşla konuştum. Bir araya gelerek bu anıtın bir taslağını yapıp bana vermelerini istedim. Boyutları dolayısiyle ve bugünkü şartlar içinde anıtı ile yapmak, ne de taşımak sözkonusu olduğundan, bunun ancak maketi yapılacaktır- Fakat şimdiki mezarı daha sâde bir anıtla bugünden süslemenin yerinde olacağını düşünüyorum. Bu da taştan, büyük bir hâtıra levhası şeklinde hazırlanacak; üzerine ad ve amblemler kazınacaktır. Levha yaklaşık olarak 1 metre genişliğinde, 1.80 metre uzunluğunda olacaktır. Kitabenin üzerindeki amblem, Mareşal'e verilen en yüksek rütbeyi gösterecektir.

Öte yandan, Mareşal'in yiğitliğini ve büyüklüğünü bir arslan tasviriyle belirtmenin yerinde olacağım da düşündüm. Prof. Thorak ölmek üzere olan, Prof. Breker kükremekte olan, heykeltraş Löhrer de savaşa hazır olan birer arslan modeli hazırladılar. Mezartaşına kabartına olarak işlenmek üzere ben bu sonuncu tasviri seçtim. Fikrimce en etkilisi de budur. Fakat isterseniz levhaya ölmekte olan arslanın Prof. Thorak'ın elinden çıkma profilini de koydurabilirim; ilişik resimlerden birinde bu da görülmektedir.

Bu mezartaşının hemen yaptırılması gerekmektedir; bayan Speer'den bu konuda özel bir izin aldım. Gerçekten de askerler, hattâ Demirhaç Nişanı'nın şövalye rütbesini taşıyanlar için bile mezârtaşı yapılmasına bugün genellikle izin verilmemektedir. Bununla birlikte, bazı özel durumlarda buna ilişkin çalışmaların hazırlanıp sergilenmesi için izin almış bulunuyorum. Kabul ettiğiniz takdirde bu izni ilk olarak kahraman Rommel'in anıtı için kullanacağım ve böylece onun mezarı kısa zamanda lâyık olduğu saygıyı görmüş olacaktır.

Heil Hitler!

Dr. KREIS,

Devlet Mimarlık Başdanışmanı

Buna rağmen, halk ve askerler arasında ağızdan ağıza şu söylenti dolaşıyordu: «**Onu Hitler öldürttü**!»

★

Hitler'in Mareşal Rommel'i ortadan kaldırmasına yol açan nedenler, tâ Afrika seferine, fakat özellikle 1944 yazındaki olaylara dayanır.

Göbbels, «**Das Reich**» adlı dergide çıkan bir yazıyla yaydığı efsânede, Rommel'in ilk S.A.-Führer'lerinden biri olduğunu iddiâ etmişti- Oysa Rommel, ordudan **hiçbir zaman** ayrılmamış, S.A. örgütüne hiçbir zaman girmemiştir. Bu söylentinin çıkışının nedeni, Rommel'in, Reich Gençlik Örgütü'nün 1936' da gençleri askerliğe hazırlaması sözkonusu olduğu zaman, bu örgütle Ordu Başkomutanlığı arasında irtibat subaylığı görevini yapmış olmasıdır. Nazi iktidarının ilk iki yılında, o sırada Goslar'da bir tabura komuta etmekte olan Rommel, Hitler'e yüzde yüz muhalifti. 30 Haziran 1934'de alınan keyfî tedbirlerden ve özellikle General Von Schleicher'le General Von Bredow öldürülüp de bu suç cezâsız kaldıktan sonra, arkadaşı Oskar Farny'ye: «**Hitler'le bütün çetesini kovma zamanı geldi artık**,» demişti.

Şu da var ki, Almanya'nın Mart 1935'te «serbestçe silâhlanacağını» ilân edişinden sonra, Hitler'e karşı gittikçe artan bir saygı beslemeye başladı. Onu, o zamana dek birkaç partiye bölünerek parçalanmış olan «**ulusu birleştiren**», «**Versailles Antlaşmasının aşağılatıcı hükümlerinden kurtaran» ve «işsizlik heyulasını yenen**» adam diye görüyordu.

Mareşal, o zaman Hitler'in hedeflerine ve barışçı ülkülerine inanmaya başladı; silâhlanma özgürlüğünü, Almanya'nın egemenliğinin yeniden kuruluşunun gözle görünür sembolü olarak kutladı. Batı devletlerinin, Almanya'nın silâhlanmasını «**bolşevizme karşı gerçek bir set**» olarak göreceklerini sandı.

Başlangıçta Rommel savaşın yalnız askerî bir olay değil, fakat aynı zamanda siyasî bir manevra olduğunu anlamamıştı. 1940'ta batıdaki sefer sona erer ermez, Rommel, Nazi rejiminin siyasî düşünceleri karşısında

olduğu kadar, stratejisi karşısında da telaşlanmaya başladı. Bazı acı tecrübeler onun bu duygularını doğruladı. El-Alemeyn Savaşı sırasında ve savaştan sonra, Hitler'in bütün dünyaya hâkim olma düşüncesine ilk defa olarak karşı çıkmıştı. Gerçi Hitler halk nezdinde «**Dürüst Rommel**»'den yararlanmaya devam etmişti ama, Mareşal'e karşı beslediği kuşku o zamandan başlar. Rommel'den halka karşı yararlandığı içindir ki, onu bütün öteki generallerden daha ön plâna geçirmişti. Böylece, nefret ettiği Genelkurmayın karşısına bu değerli «**tam asker**»'i çıkarabileceğini sanarak işi daha büyük bir istekle yapıyordu.

Rommel'in gözleri yalnız siyasî ve askerî sahada değil, insancıl alanda da açıldı. Devletle orduyu partinin emir kulları hâline sokan rejimin gittikçe artan ahlâksızlığını keşfetti. Hukukun çiğnenişini birkaç kez protesto etti. Onun düşüncesine göre; bu, devletin çabucak ortadan kalkmasına yol açabilirdi. Hitler'in hatâlarıyla suçları her alanda çoğalmaya başlayınca, Rommel, antik çağdaki **Hybris**'in korkunç kudretini, «en hayvanca biçimleri altında şan-şöhret tutkusundan, fetih hulyâlarından, adam öldürmeye susamışlıktan, yakıp yıkma zevkinden, kibir ve gururdan, insanı kötürümleştiren kaygıdan, öç almaya susamışlıktan, sınırsız umutsuzluktan meydana gelme bu çılgınca arzular birikimini» dehşetle ölçüye vurdu.

Fakat bu gözlemler, Römmel'i - askerî şeflerin bir bölümü gibi - hiç de olacağa boyun eğmeye itmedi. Tersine, bunlar kafasındaki ve gönlündeki tepkileri arttırdı ve onu işi kişisel yönden ele almaya şevketti. Yürekliliğini yalnız yazılı olarak değil, Hitler'in karşısındaykeıı, onun yüzüne karşı da gösterdi. Sözünü hiç sakınmadan ona durumu anlattı ve bundan sonuçlar çıkarması için baskı yaptı. Fakat eleştirilerinin bir şeye yaramayacağını bildiği, ulusunun şerefle yaşamasına kendi canından çok değer verdiği için, vaktiyle «İki-Gül Savaşı» sonunda İngiltere tahtını zorla ele geçiren York Dükü'ne yaraşan bir darbe hazırladı. Böylece, Ernst Jünger'in şu sözleri, Mareşal'in durumuna tıpatıp uymaktadır:

«**Öyle durumlar vardır ki, bunlarda başarıya hiç bakılmaz. Aslında insi n politikanın dışındadır. Onun için tarih karşısında başarısızlığa uğramakla beraber ahlâkî bir başarı sağlayan insanlar, tam anlamıyla zafer kazanmışlar demektir. Zira, yiğitliklerinin, fedakârlıklarının savaş alanındakinden daha yüksek bir niteliği vardır; onlara, zafer yerine şiir taç giydirmektedir**.»

Rommel işi anladı, kararını verdi ama, çok geç kaldı. Ondaki askerlik bilinci, politika alanına daha yeni erişebilmişti.

Fakat eyleme geçmek istediği zaman, kader işe karıştı. Muhakkak olan şu ki, Rommel, Alman yüksek rütbeli subaylarının büyük çoğunluğu gibi, «bütün çağların en büyük başbuğu»'nu çevreleyen şan ve şeref hâlesinin «yaratılmasına» hiç de yardım etmiş değildir. Hitlef, bunu içgüdüsüyle sezdi. 17 Haziran 1944'te Margival'de olup bitenler de bunu ispatlamaktadır. Çevresindeki politikacılarla askerler, Hitler'i Rommel aleyhine kışkırttılar. Rommel'in diktatör için tehlikeli hâle gelmemesi gerekiyordu. Hitler'in âdeta «tanrılaştırılması» dolayısiyle, yanı-başında «halkın sevgilisi» olan hiçbir «kahramanın» bulunmaması gerekiyordu.

20 Temmuz 1944 suikasti Hitler'e, kendisine rakip olacak ya da yerine geçecek tek insandan kurtulmak için özlemle beklediği fırsatı verdi. Propaganda mekanizması; halkın hıncını ve yakın bir felâketin habercisi olan olaylara yönelttiği dikkati, ustalıkla başka tarafa çekmeyi başardı. Almanya'da Hitler'in yerine başka hiç kimse geçememeliydi. Oysa Rommel, yalnız askerî başarıları yüzünden değil, insancıl meziyetleri dolayısiyle de halkça en çok sevilen savaş şefiydi ve buna dayanarak işe el koyup hercümerci önlemeye hazır olduğunu bildirmişti. Hitler, 1944 güzünde onu bir mahkemenin karşısına çıkartmak yürekliliğini belki de gösteremeyecekti. Fakat 14 Eylül günü öğleden sonra Herrlingen'de verdiği karar ne olursa olsun, muhakkak ki Mareşal, Berlin'e ya da Hitler'in karargâhına hiçbir zaman canlı olarak gelmeyecekti.

Kesin olan şu ki, Rommel'in Himmler'le cellâtları hakkındaki niyetleri gizli kaldı; bu, sonraları verilen ifâdelerden anlaşılmaktadır.

«**Hitler maskesi**»'ni çıkarmadan amaca ulaşmak için başvurulacak tek siyasî çâre, cinâyetti. Ulm'da cenâze töreni düzenlenerek yapılan aldatmaca, Hitler'in «**dehşeti bütün incelikleriyle uygulama**» yöntemine tıpatıp uygundu. Niccolo Machiavelli, bundan dört yüzyıl önce şöyle diyordu:

«**Yaptığı işlerle hükümdara zaferler ve basanlar sağlayan başbuğ askerler, halk ve düşman nezdinde öylesine itibar kazanır ki, zaferler ona hükümdârın yalnız dostluğunu sağlamakla kalmaz. Hükümdar, başbuğunun karşısında, kendi güvenliğini de korumak durumundadır. Onu ya yok etmesi, ya da itibârından etmesi gerekir.**»

Asker ve İnsan Olarak Erwin Rommel

Ondördüncü Bölüm

ASKERİ KİŞİLİĞİ

Klausewitz'e göre, «**Şef**»'in kişiliği, onun büyük entellektüel yeteneklerin yanısıra, «**irâde gücü**»'ne ve «**ruh cesâreti**»'ne de sâhip olmasını gerektirmektedir.

Küçük taktik ayrıntılar bakımından Rommel'in «**Piyade Hücuma Geçiyor**» adlı kitabı, onun güçlükleri basitleştirmekteki ustalığını yeterince açıklamaktadır. O, komutada da aynı yeteneği gösterdi.

Bununla birlikte, stratejik plânları hazırlayıp uygulamaktaki bu istidat ona, taktikten ve teknikten daha yabancıydı. Çetrefil meseleleri basit bir biçimde görüp çözümlemek, onda doğuştan gelen bir yetenek halindeydi. Yapılması mümkün olan şey üzerine yürütülen yargılarda berraklık, elde edilen sonuçlar üzerine verilen raporlarda gerçeklik isterdi. Propagandanın, 1941'den beri sık sık görülen ve Alman Orduları Başkomutanlığının savaş bildirilerine politika da sokan mazeretlerinden, abartmalarından nefret ediyordu. Bununla birlikte, «propagandanın gerekliliği» tezini arasıra kabullendiği de oldu.

Mareşal, katıldığı savaşı seziş ve görüş kudretiyle yönetirdi. Bir çeşit kâhinlik yeteneği ve kişisel karar verme gücü sâyesinde, beklenmedik durumlara çâre bulmakta çok ustaydı. Teknik ve pratik alanlarda, muhayyilesinden yepyeni fikirler fışkırıyordu.

Afrika seferi sırasında, düşmanları bile, ondaki «**çöl tilkisi**» gibi koku alış hassasını övdüler. Churchill, Parlâmento'nun önünde, Kuzey Afrika'dan o korkunç geri çekilişi, «**Karşımızda büyült bir general vardı**,» diyerek izah etti. Gallup Enstitüsü'nün 1942'de yaptığı bir soruşturma sonucunda o, «**en üstün ve en usta general**» diye nitelendi. Böylece de dünya çapında bir üne ulaştı.

Rommel, savaşın birbirini kovalayan safhalarında da, çarpışmaların yarattığı bunalımlar sırasında da, çok gerekli olan karakter sağlamlığını gösterdi. Sâhip olduğu «sarsılmaz asker sağduyusu», onu hayâle kapılmaktan alakoyuyor; ona çarpışmanın en yüksek noktalarıyla savaşın zirvesi hakkında tam bir izlenim edinme imkânını veriyordu.

Moltke, «**otorite ile güvenin birbirini tamamlamasını**» isterdi. Rommel kimi zaman çok titiz ya da çok sert olma eğilimindeydi ama, kendini sevdirme yeteneğine, birlikleri coşturma hassa'sına, şefin askerleri üzerindeki - entellektüel bakımdan izah edilemeyecek olan - efsânevî etkisine sâhip bulunuyordu. İnsan olarak da birçok meziyetleri vardı ve herkes onun yüreğinin, kendileri için çarptığını hissediyordu. Onun içindir ki Mareşal hem duruma, hem ruhlara hâkim olabiliyordu.

Bu, daha 1915'te, Argonne'da görüldü. Üsteğmen Rommel, komşu kesimde, komutasındaki irtibat bölüğünü ilerletirken, askerler kendilerini güven içinde hissediyorlardı. Nitekim, İkinci Dünya Savâşı'nda da Zırhlı Kuvvetler Komutam olarak, «**Hayâletler Tümeni**»'yle Fransa'nın güvenini kazanmıştı.

Aynı şekilde, El Alemeyn ve Tobruk'ta çölün içinden kasırga gibi geçerken de, askerler kendilerini yine güven içinde hissetmekteydiler. Askerler, «**Rommel nerede? İlerde!**» Diye bağırıyorlardı. Daha önce de Napoleon: «**Bir ordu Tuileries Sarayı'ndan yönetilemez,**» demişti. Bu zorunluk, tekniğin çok geliştiği çağımız için de geçerlidir. Rommel, modern çağların «**önde giden mareşal**»'iydi. Komuta bağlantısını tâ ilerilerden, varlığı çok gerekli olan savaş komuta postasına dek gerçekleştiriyordu. Durup dinlenmek nedir bilmiyordu. Askerleri etkilemesi gereken her yerde hâzır ve nâzırdı. Telkin gücünü karşısındakilere kabul ettiriyordu. Birliklerin insanı saran havasını, sürekli hareketi, çetin yaşantıyı, asker hayatının aşırı güçlüklerini seviyordu. Savaşçılarla bu içli-dışlı bağlantı, Hitler'de yoktu. Nitekim Schiller, ünlü dramatik üçlüsünde bu gücü **Max Piccolomini**'nin ağzından onsekizinci yüzyılın yiğit Alman generali Wallenstein için şöyle dile getiriyordu:

Herkesten gücünün yetiğini elde etmesini bilir,

Bu gücü geliştirir; herkes de olduğu gibi

Kalsın isterdi

Ve herkes her zaman için, bulunması

Gereken yerde bulunsun isterdi sadece.

Onun için de bütün askerlerin gücünü

Kendi öz gücü hâline sokmayı bilirdi.

İNSAN OLARAK

1891’den 1906’ya kadar Alman imparatorluğunun Genelkurmay Başkanlığı’nı yapmış olan Mareşal Schlieffen, şefin karakterinde zekânın, yürekliliğin ve irâdenin bir arada bulunmasını ister; «Non videri, sed esse - öyle görünmemeli, öyle olmalı,» der. Savaşın akıl-dışı kudretiyle aklın rastlaşmasında, bilgiyle eylem arasındaki dengede insan, kendini şefte belli eder. Mareşal, hattâ en tehlikeli durumlarda bile, hep görevini yapan, «aynı Rommel» olarak kalıyordu. O, yurduna olan sevgisi gerçekliğe, doğduğu toprakla özdeş bir birliğe ve sonsuza dek canlı bir doğaya dayanan, «medenî cesaret» sâhibi bir askerdi. Dostluğunda olduğu kadar düşmanlığında da saf, berrak, açıkyürekli olan Rommel, tam anlamıyla özgür bir insandı. Onun için şerefle vicdan, birbirlerine eşitti.

Büyük enerjisinin ve ataklığının yanısıra çok sıcak bir insancıllık ifâdesi taşıyan yüzü, mavi gözleriyle güven duygusu uyandırıyordu. Kendine acımıyor, bir Isparta’lı gibi yaşıyordu. Fakat hayatın sevinçlerini de küçümsemiyordu. Sert ve kapanık görünebilirdi ama, bir dost çevresinde o da hoş nükteler yapan, herkesle arkadaşlık eden bir kimseydi.

Rommel’in yiğitliği dillerde dolaşmış; hattâ birçok fıkralar ve hikâyelerle günümüze kadar anlatılagelmiştir. Bu «ele avuca sığmaz General»’in karşısında düşman bile saygıyla eğiliyordu. «Doğuştan asker» olan Erwin Rommel, Alman askerî hayatının bir sembolü olarak kalacaktır. Tâ kendisini fedâ edişine kadarki bütün eylemleri, yurdu için ebedî bir yiğitlik destânıdır.

Normandiya Savaşı Üzerine Düşünceler

Onbeşinci Bölüm

MÜTTEFİKLER YÖNÜNDE

Batılı Müttefikler, 1942 yılının ortalarına kadar varan hazırlıklarının başlangıcından itibaren, istilâyı, savaş tarihi için kesin bir dönüm noktası saydılar. Tasarlama ve uygulama bakımından, teknik hazırlıklar harikulâde oldu. Gerçekten de, Müttefikler, «**tesadüfe bırakılabilecek olan işleri matematik bir dakiklikler hesapladılar**.»

İki kıt’anın mucitleriyle teknisyenleri, o zamana dek akıl almaz sayılabilecek sonuçlara ulaştılar. Sunî limanların yapılışı, çıkarma işlemini ve takviyelerin getirilmesini - Avrupa kıt’asındaki limanlara ihtiyaç duyulmadan - mümkün kılabilecekti. «**Pluton**» boru hattı, Manş’ın iki yakasını birbirine bağlayarak, yakıt ikmâlinin aşağı-yukarı kusursuz bir hâlde başarılmasını sağladı. Böylece, bütün bir dünyanın kaynaklarından zafer için yararlanma imkânı' bulunmuştu. Köprübaşlarında çabucak kuruluveren havaalanlarına serilen sunî iniş pistleri, ordu ve donanma birlikleriyle havadan bağlantıyı sağladı. Bunun sonucunda da pek esnek bir işbirliği kuruldu.

İstilâdan önceki yıllarda, yakından ve uzaktan yapılan keşiflerin sağladığı herşey, Müttefiklerin yararınaydı. Sözgelişi, Almanlar ancak ellerindeki telsiz cihazlarına güvenirlerken, Müttefik Komutanlığı, hava silâhını - keşif görevleri için - sonuna dek kullandı. Komutanlık, aynı zamanda, istilânın başarısı için gerekli gördüğü zaman, hava silâhına «**imha**» görevleri de verdi. Îngiliz-Amerikan Haberalma Servisi, yalnız bütün dünyaya yayılmış olan mükemmel bir şebekeye sâhip olmakla kalmıyordu, istilâ edilecek ülkelerdeki «**Mukavemet Hareketi**»’nin kuvvetlerinden de yararlanıyordu. Bu hareket, Almanlar’ın asker mevcutları hakkında işe yarayacak bilgileri veriyor ve Müttefikler’e boyuna haber ulaştırıyordu. Savaştan önce Hitler,

İngiltere’de bir «Alman Haberalma Servisi» kurulmasını yasaklamıştı. Son ânda, bunun kurulması zorunlu olduğu zaman da iş işten geçmişti.

Amerikalı’lar, karada, denizde ve havada ezici bir üstünlükle ortaya çıkmışlardı. Özellikle, yüksek bir teknik düzeyde olan, iyi eğitilmiş ve iyi yönetilen hava kuvvetleri savaşa sürülmüş ve bu kuvvetler, gerek istilâ, gerekse bu hususta yapılacak harekât için, kesin sonucu sağlayacak bir unsur olduklarını göstermişlerdir. Kabul etmek gerekir ki, özellikle kara ordusuyla hava kuvvetleri arasındaki bağlantı, en küçük ayrıntılarına kadar plânlanıp hazırlanmıştı; bu sâyede de, sınav başarıyla verilebildi. Ordu birliklerinin silâh, malzeme ve cephâne bakımından mükemmel tarzda donatılmış olduklarını; ikmâl ve iaşe işlerinin örnek biçimde düzenlenmiş bulunduğunu da buna ekleyelim. İngiliz ve Amerikan kuvvetleri, özenle bakılıp yetiştirilmiş askerlerinin **seferi mevcutları** ile savaşa girdiler. Bunlar, eğitimleri sırasında beş yıldır süren bir savaşın tecrübelerinden rahat rahat yararlanmışlardı. Buna karşılık Alman Ordusu Polonya, Norveç, Fransa, İtalya, Balkanlar ve Rusya seferlerini yapmış; yorgun ve bitkin hâle gelmişti, ikmâl ve iaşe yetersizdi. Stalingrad’daki kış, bu ordunun belini kırmıştı- Onarılmaz kayıpları hesaplanırsa, aşağı-yukarı yarım milyon askeri buluyordu.

Alman Hava Kuvvetleri, «**İngiltere Savaşı**»’ndan beri yıpranmıştı. Sonradan da modern tekniğin icaplarını hiç hesaba katmadı.

Klausewitz’in savaştaki moral değerlerle ilgili «**Fizik kuvvetler, tahta bir saptan başka şey değildir; değerli madeni, yâni silâhın gerçekten keskin ağzını meydana getiren, moral kuvvetlerdir,**» sözü, sanki Müttefikler için söylenmişti. Düşmanın mânevî kuvvetleri Almanlarınkinden üstündü; zira Hitler’in saçma-sapan sözleri, Alman kuvvetlerinde moral yönden boşluklar yaratmıştı. Bununla birlikte, Müttefikler, sadece Askerî Komutanlıkla ellerindeki teknik ilerlemelerin düzeyine ulaşmadılar. Bu komutanlık, en çok örgütleme ve yönetme sorunlarında; özellikle ordunun çeşitli bölümlerinin işbirliğine, sevk ve idâresine ilişkin meselelerde başarılı sınavlar vermişti. Müttefiklerarası istilâ sırasında, ortaklar arasındaki kaçınılmaz sürtüşmelerle gerilimlerin bu kadar az oluşunun örneklerini tarih, pek seyrek olarak vermiştir.

Avrupa kıt’asında ise Komutanlık, taktikte olduğu kadar stratejide de metodlu olduğunu gösterdi. «**Harekâtta güvenlik**» konusunda, özellikle

Mareşal Foch’un kuralım uyguladı. Her türlü tehlikeyi önlemeye, kayıpları imkân nisbetinde azaltmaya, hücuma ancak «iyice emin olduktan sonra» geçmeye özen gösterdi. Böylece de Müttefik istilâ kuvvetleri, yavaş yavaş, düşmanı muhakkak ezecek olan bir silindiri andırdılar.

Müttefik Komutanlığı, Afrika’ya 1942’de yapılan çıkarma sırasında da olduğu gibi, karşısına çıkan büyük stratejik fırsatları sonuna dek sömürmedi; yoksa, savaş 1944 yılında bitmiş olurdu.

Kaçırılan fırsatlara örnek olarak yalnız şunları gösterelim: «Falaise Cebi» muharebesinden sonra Seine Cephesi’ni kuşatmayı ihmâl etti; 1944 Eylül’ünde, Ren Nehri’nin ötesinden Almanya’nın içlerine kadar ilerlemek için «Batı Duvarı»’nı yarmayı akıl etmedi. Bradley Ordular Grubu içinde, «muhteşem» bir harekâtta bulunmak üzere güvenlik engelini aşmaya kalkışan yalnız General Patton’du. Fakat Komutanlık’ın tümü, onun giriştiği hamleye ayak uyduramadı. Zâten, başardığı işler için ona pek az minnet gösterildi.

Ancak, bu gözlemler, istilânın «**anlamı**»’ndan yana hiçbir şey değiştirmemektedir: «**İstilâ**», Batı Cephesi’ni kırdı ve kuşattı. Böylece de Sovyetler Birliği’ni öylesine ferahlattı ki, Kızılordu’nun 1944’-teki ve 1945’teki başarıları, ancak istilâ sâyesinde mümkün olabildi. Bu başarılarda Amerikan teknik yardımının da payı vardı. Nitekim, Rusların «F-34» tankı, Amerikan motorlarıyla yürüyordu. Amerika’da ise, istilâ başlamadan önce yalnız Amerikan Silâhlı Kuvvetleri’nin kullanması için, her ay 2.000’i aşkın tank yapılmaktaydı.

İstilâ, savaş tarihinde, hiç değilse kara, deniz ve hava silâhlarının tek bir hedefe doğru yöneltilip yığılmasıyla elde edilen sonuçlar bakımından, çok büyük bir olay olarak kalacaktır.

ALMANLAR BAKIMINDAN

Almanlar, modern bir savaşta kara, deniz ve hava silâhlarının oranını değerlendiremememişler; bu konuda gerekli tedbirleri almamışlardı.

Savaş başbuğu «Adolf Hitler»’de bir «kıt’alı kafası» vardı; o, Birinci Dünya Savaşı’ndaki mevzi harbinin anıları içinde kösteklenip kalmıştı. Oysa karada ve havada motora üstünlük vererek bütün dünyaya karşı kara, deniz ve hava silâhlarıyla yönetilecek bir savaş, Almanya’nın ekonomik ve teknik güçlerin üstündeydi. İşte Hitler bunu kabul etmek istemedi. Daha önceki seferlerde kullanılan tipte, yetersiz ölçüde motorize edilmiş tümenler; makineleşmiş bir dünyaya karşı durmak zorunda kaldılar. 4.000 kilometrelik düşman kıyısını ve sınırını, tek hat üzerinde, çağ-dışı yapıdaki 60 tümenle savunmak zorunluğu ortaya çıktı, istilânın başında 90 avcı ve 70 bombardıman uçağından oluşan bir hava ordusu, havaları düşmandan temizlemek, keşif yapmak ve yerdeki orduyu korumakla görevlendirilmişti. 1944 baharında, Alman Orduları Başkomutanlığı, «**Havadaki her uçağa düşman muamelesi yapmak gerekir**» şeklinde bir emir çıkarmıştı.

Yüksek komutanlığın aldırmazlığıyla nemelâzımcılığı, atbaşı beraber gitti.

Führer’li Alman Orduları Başkomutanı, istilânın ilk haftalarında, emirlerini Berchtesgaden’den, sonra Doğu Prusya’dan gönderdiler. Mesafenin uzaklığı ve bir hava bağlantısının yokluğu yüzünden, 1914’teki Marne Muharebesi sırasında, Lüksemburg’da, herkesin yüklenip durduğu Birinci Komulanlık’ın başına gelenlerden daha vahim hâller ortaya çıktı.

Almanlar’dan hiçbir büyük şef, hiçbir zaman cepheye gelmedi. Müttefikler’deyse Winston Churchill istilâ sırasında Avrupa kıt’asına ilk ayak basanlar arasındaydı.

Alman ordunun çeşitli bölümlerinin ve Nazi şeflerinin tepişmelerinden doğan ve komutanlık ilkesine çok aykırı düşen kargaşalık, her türlü açık ve anlaşılır emrin verilmesine engel oluyor; otoriteyi parçalamaktan başka bir işe yaramıyordu. Sonunda da kabak, cephede savaşan askerin başına patlıyordu.

Komutanlık'la asker arasındaki güvenin yerini baskı, yalan, siyasî mahkeme ve Harp Divanı aldı. Eskiden Alman askeri için bir çeşit övünme vesilesi olan, ast rütbelerdeki o neşeli sorumluluk ve inisiyatif duygusu körletildi. Böyle bir durumda ve karşılıklı kuvvetler ölçülüp tartıldığı zaman, ancak politik kararların dışında kalan, «muhteşem» bir strateji kurtuluşu sağlayabilir ya da derde devâ olabilirdi. Böyle bir strateji sağlanacağı yerde, bütün harekât alanlarında herkes birbiriyle kavga ediyordu. Oysa vaktinde alınması gereken tedbirler vardı: Doğuda, hiç çekinmeden savunma cephesini kısaltmak ve güçlendirmek gerekiyordu. Güneyde, Piza-Floransa-Adriyatik Denizi hattını, sonra da Alpler'deki hatları tutmak gerekiyordu. Nihayet batıda, Fransa'yı Seine Nehri'nin güneyinde boşaltmak, nehrin doğu kanadında bir manevra grubu kurmak, geri çekilme ve savunma mevzilerini de önceden hazırlamak yerinde olacaktı.

Politikası ve propagandası ile her türlü uzlaşmayı reddetmeye sürüklenen Hitler ise, tersine, her türlü objektif açıkgörüşlülükten yoksundu. Toprağın ne bahasına olursa olsun elde tutulmasını istedi; 200.000 askeri sözümona «**kaleler**»'de hareketsiz hâle soktu. Bütün bunlar, cephede, çarpışmaların fizik, entellektüel ve moral bir yorgunluk yaratmasına yol açtı. Rusya'da, 1942-1943 kışında olduğu gibi, askerde bir bitkinlik başladı. Öte yandan, yeterli bir ateş gücü olmaksızın ve Alman ordularının öbür bölümlerinden yardım almaksızın savunma yapmak gerekirdi; oysa bu, tam anlamıyla perişan bir savaş oldu.

Harekâtın «yüksek yönetimi»'ne gelince; Hitler, hiçbir uzun vâdeli direktif vermedi. Özel taktik emirler vermekle yetindi ve komuta'nın en aşağı derecelerine dek burnunu soktu. Genellikle bu emirler zaman ve mekân bakımından çok geç geliyordu. Savaşçının ve insanın haysiyeti de hor görüldüğünden, bu gibi yöntemlerle muharebenin ağır yüklerinin üstesinden gelmek hiçbir zaman mümkün değildi.

1944 yazı boyunca «Batı Seferi»'ndeki kayıpların toplamı, «kalelerde» kapalı kalan birliklerle beraber 500.000 kadardır. Malzeme kayıplarını tahmin etmek, hemen hemen imkânsızdır. 1940'taki Batı Seferi, toplam olarak 40.000 ölüye malolmuştu. Yine batıda Hitler, - Klausewitz gibi konuşmak gerekirse - «**ince bir muhakeme ölçüsüyle savaşın en yüksek noktasını sezmekten**» uzak kaldı. Olaylardan siyasî sonuçlar çıkaracak yerde, kaçınılmaz gerçeği gizlemeye, «mucize» silâhlar üzerinde umutlar

uyandırmaya çalışarak başkalarım hayâle kaptırdı ama, asıl korkuncu, kendisi de hayâle kapıldı.

Adolf Hitler, 1944'te, batıdaki düşmanını hâlâ küçük görüyordu. Oysa Goethe'nin «**İfigenia**»'sında şunları okuyoruz: «**İhtiyatlı bir savaşçı, düşmanını hiçbir zaman küçük görmez.**» ölçü duygusu nedir bilmeyen, kendi irâde gücünü de abartajı Hitler, kendi hayâlleri içinde yaşamaya devâm etti. Kendisini ölçüsüzlük duygusuna kaptırarak, aptalca «otoriter savunma»'sıyla olduğu kadar Normandiya Cephesi'nde ve herşeyden önce de Avranches'ta yaptırdığı taarruz harekâtıyla, ulusun kanını boş yere akıttı.

Bir ordu, savaşamayacak hâle gelince, ordu olmaktan çıkar. Sorumluluklarının bilinci içinde olan askerî ve siyasî bir komuta, daha önceki savaşlardan ders almasın bilmiştir.

Sorumluluklarının bilinci içinde olan askerler (bunlar arasında özellikle Rommel), Hitler'i işbaşından uzaklaştırarak savaşı bitirmeye kalkıştılar. 20 Temmuz 1944 suikasti de aynı şartlar içinde yapıldı. Teşebbüs başarısızlıkla sonuçlandı. Bunun cephede hiçbir ânî etkisi görülmedi. Olay, nedenleri, genişliği ve sonuçlarıyla ancak çok sonraları meydana çıktı.

Hitler, bozgunun açık-seçikliğini bile bile reddederek, kendini hayâllerine kaptırmaya devam etti: «V-I» silâhlarının etkili olacağını, denizaltı savaşının başarı kazanacağını, Rus-Amerikan ittifakının bozulacağını v.b.'nı umuyordu. Olaylardan hiçbir mantıkî sonuç çıkarmadı. Bunu yapmak da istemiyordu.

Alman ordusunun alınyazısı, işte böyle, acıklı bir tarzda yazıldı. Alman tümenleri, üstün başarıları ve davranışlarıyla, askere «**başarısızlık içinde bile dayanmasını sağlayacak olan, buz gibi soğuk bir cesaret**»'e sâhip olmayı öğütleyen Von Seeckt'in isteklerini yerine getirdiler.

Fedakârlığa dek giden böylesi bir cesaret, bir kuruntu uğrunda ziyan olup gitti. Alman tarihinin her yiğit askerinin, korkunç bir kaderle sonuçlanan tragedyası, işte budur. Acı çekmeyen hiç kimse kalmadı. Milyonlarca Alman askerinden yüzbinlercesi bugüne dek harp esiri olarak yaşadı. Başka yüzbinlercesi de içyüzü hiçbir zaman anlaşılamayan bir sır perdesi ardında ölüp gitti. Şefleri, hiç değilse cephede ölmemiş olanları, intihar ederek yahut asılarak can verdiler. Ötekiler ya hapisteler, ya da - yersiz yurtsuz dilenciler misâli - memleket içinde âvâre geziyorlar. Yurtlarına dönenler

yanmış, yıkılmış bir vatanla karşılaşıyorlar: Vatandan elde kalmış olan bölüm, birkaç milyon kaçak ya da yerinden yurdundan olmuş insanla tıklım tıklım dolu.

Gerçek bir barış kurulacaksa, **bütün insanlara** ve yenilen askerlerle milyonlarca ölüye de haklarım vermek gerekecektir. Ünlü Alman filozofu Kari Jaspers'in dediği gibi: «**Sorumluluğa ilişkin tartışmalar, askerlik şerefim ve bilincini incitmez. Görevini yerine getirmiş olan; yiğitlik, yeterlilik gösteren, tehlike ânında gözüpek davranan sâdık asker, benliğinde, vicdanında bir şey - kimsenin el ve dil uzatamayacağı bir şey - taşımaya hak kazanır. Katıksız ve aynı zamanda insancıl bir duygu, bütün uluslarda vardır. İşte bu noktadadır ki, yerine getirilmiş görev, hayatın anlamının temeli olur.**»

Kusurlarından sıyrılan ve barışçı bir dünyada birleşen Almanya da - yeni Avrupa gibi – değişmez.

Ahlâk unsuru olmadıkça yaşayamayacaktır. Bu, bütün askerlerin kuvvet aldıkları ve en iyilerin fedakârlığını da bünyesinde taşıyan bir unsurdur.

SON